

Amersfoort Inclusieve Stad

Beleidskader 2021-2026

Januari 2021

Stad met een hart

Voorwoord

De afgelopen jaren werkten we hard aan de verbetering van de ondersteuning en zorg én aan een stad waarin iedereen meetelt. In Amersfoort kunnen we trots zijn op wat we als stad hebben opgebouwd. Samen als gemeente, partnerorganisaties, professionals, zorgaanbieders, onderwijsinstellingen, adviesorganen, belangenorganisaties, ervaringsdeskundigen, vrijwilligers en alle andere inwoners.

Dit beleidskader markeert de volgende fase naar een inclusieve stad. Een fase waarin de kanselijkheid wordt vergroot en een ieder naar vermogen bijdraagt aan onze maatschappij. De nadruk ligt daarbij op wat iemand wél kan, of kan leren. Op het vergroten van weerbaarheid, zodat mensen zoveel mogelijk grip hebben op hun leven. En voor wie dat niet voldoende lukt en niet kan terugvallen op de directe omgeving, is er hulp, ondersteuning of zorg. Zo maken we het voor iedereen mogelijk om in onze stad mee te doen, zich thuis te voelen en zich te ontwikkelen. En op een gezonde, actieve en prettige manier samen te leven in de straat, buurt of wijk.

Tegelijkertijd weten we dat het leven niet maakbaar is. Gezondheid en geluk laten zich niet afdwingen. En tegenslagen en problemen horen bij het leven. We blijven daarom met elkaar in gesprek over welke randvoorwaarden we inwoners willen bieden voor een prettig bestaan in elke levensfase. Fysieke en mentale gezondheid hebben ook te maken met bestaanszekerheid, meedoen, bewegen, dagelijks functioneren, zingeving en kwaliteit van leven. En wat iemand daarin nodig heeft, is voor iedereen anders.

De gedeelde visie over wat voor inclusieve stad we willen zijn, de grote thema's en de manier van werken, staan in dit beleidskader. Dank aan de vele betrokkenen die met energie en enthousiasme hebben bijgedragen aan de gesprekken hierover. Laten we nu de mouwen opstropen en doen wat nodig is. Samen maken wij de Inclusieve Stad.

Menno Tigelaar
Wethouder Zorg en
ondersteuning

Cees van Eijk
Wethouder Jeugd, Diversiteit,
Werk en Inkomen

Fatma Koşer Kaya
Wethouder Onderwijs

Inhoudsopgave

Voorwoord	2	3	Onze organisatiestructuur en samenwerking	48	
Inleiding	4	3.1	Toegang tot ondersteuning en zorg voor inwoners	49	
Samenvatting	7	3.2	Inwonerparticipatie	50	
1	Onze doelen	13	3.3	Lokale aansturing en samenwerking	50
1.1	De Inclusieve Stad	14	3.4	Wijkgericht werken	52
1.2	Maatschappelijke effecten	15	3.5	Regionale aansturing en samenwerking	55
1.3	Transformatie Sociaal Domein	16	3.6	Landelijke samenwerking	60
2	Onze aanpak	18	3.7	Meer impact door data- en kennisgedreven werken	62
2.1	Positieve Gezondheid	19	3.8	Financieel kader	64
2.2	Leidende principes	19	3.9	Kwaliteit en handhaving	67
2.3	Samen leren en communiceren	22	3.10	Omgaan met persoonsgegevens	68
2.4	De inhoudelijke thema's voor de komende jaren	26	4	Verdieping op de inhoudelijke thema's	69
2.4.1	Preventie	26		Thema 1: Preventie	70
2.4.2	Bestaanszekerheid & participatie	29		Thema 2: Bestaanszekerheid & participatie	75
2.4.3	Ontwikkelen & opgroeien	31		Thema 3: Ontwikkelen & opgroeien	80
2.4.4	Ouder worden	34		Thema 4: Ouder worden	88
2.4.5	Psychische kwetsbaarheid	36		Thema 5: Psychische kwetsbaarheid	92
2.4.6	Samenleven in diversiteit	40		Thema 6: Samenleven in diversiteit	98
2.4.7	Samenwerking met andere domeinen	42	5	Wettelijke kaders en verordeningen	106

Inleiding

Inleiding

In het Beleidskader Inclusieve Stad leggen we vast wat onze doelen zijn voor de inclusieve stad, het versterken van gelijke kansen en de wijze waarop we inwoners die dat nodig hebben ondersteuning en zorg bieden. Het leven van inwoners blijft niet binnen de grenzen van de specifieke beleidsdomeinen of wettelijke kaders. Daarom biedt dit Beleidskader Inclusieve Stad de kapstok voor het brede beleid voor het sociaal domein, ondersteuning, participatie, (jeugd)zorg, minimabeleid, toeleiding naar werk, jeugdbeleid, pedagogisch klimaat, onderwijs, diversiteit, antidiscriminatie, sociale veiligheid. De samenwerking met andere domeinen (zoals sport, het veiligheidsdomein, het medische domein, het fysieke domein en het economische domein) krijgt in dit beleidskader om diezelfde reden aandacht.

Duidelijkheid bieden

Het Beleidskader Inclusieve Stad wordt opgesteld door het college van burgemeester en wethouders en vastgesteld door de gemeenteraad. Politiek en bestuur geven duidelijkheid over de ambities voor de Inclusieve Stad en op welke wijze we die samen met de stad willen waarmaken. Met het beleidskader leggen we dé basis voor de keuzes van gemeente en partners in het sociaal domein en andere betrokken domeinen.

Gedragen beleid voeren

- Professionals en bestuurders herkennen het beleidskader als richtinggevend en werken daaraan in de praktijk.
- Partners (organisaties, adviesorganen, belangenorganisaties, ervaringsdeskundigen) hebben een bijdrage geleverd aan de beschrijving van de ambities en werkwijzen.

Wettelijke plicht uitoefenen

De diverse wetten verplichten de gemeente om periodiek een beleidsplan op te stellen. Voor het Beleidskader Inclusieve Stad gaat het om de Wet maatschappelijke ondersteuning, Participatiewet, Jeugdwet en Wet Publieke Gezondheid. In de Wmo en jeugdwet is de plicht tot vaststelling van een beleidsplan opgelegd aan de gemeenteraad. Vanwege een zo integraal mogelijke ondersteuning en zorg voor inwoners, kiezen we ervoor om het beleidskader leidend te laten zijn voor gemeentelijk beleid voor deze vier wetten. In hoofdstuk 5 wordt toegelicht hoe de inhoud van dit beleidskader zich verhoudt tot de plichten uit deze wetten.

Termijn beleidskader

Het Beleidskader Inclusieve Stad geldt voor een termijn van zes jaar: van 2021 tot en met 2026. Daarmee is er voldoende ruimte om de doelen en speerpunten vorm en inhoud te geven in de praktijk. We zijn ons ervan bewust dat een deel van de inspanningen om een langere periode vraagt voordat resultaten zichtbaar en merkbaar zijn.

Relatie met uitvoeringsprogramma's en monitor

In aanvulling op het beleidskader worden uitvoeringsprogramma's en –agenda's opgesteld waarin we nader uitwerken welke concrete stappen we zetten om de ambities en doelen waar te maken.

Aan de hand van de beoogde maatschappelijke effecten (paragraaf 1.2) worden de richtinggevende doelen benoemd. De doelen worden vervolgens vertaald naar meetbare indicatoren. Zo wordt een verband gelegd tussen het Beleidskader

Inclusieve Stad, de bijbehorende uitvoeringsprogramma's en de Monitor Inclusieve Stad. De Monitor Inclusieve Stad brengt de resultaten en voortgang in beeld.

Vertrekpunt Beleidskader Inclusieve Stad

De basis onder de keuzes in dit beleidskader is onder meer vastgelegd in de Startfoto Beleidskader Inclusieve Stad en de 'Staat van de jeugd in Amersfoort 2020'. Deze startfoto bevat een terugblik op de ontwikkelingen van de afgelopen jaren, een beschrijving waar we nu staan en een overzicht van trends en ontwikkelingen. Aan de hand daarvan zijn de belangrijkste thema's en aandachtspunten voor Amersfoort voor de komende jaren benoemd; deze zijn vervolgens in dit Beleidskader opgenomen.

Leeswijzer

Dit beleidskader is opgebouwd in drie delen: 1) onze doelen, 2) onze aanpak en 3) onze organisatiestructuur en samenwerking. De zes inhoudelijke thema's zijn in twee delen opgesplitst: een beknopte beschrijving van het thema en de ambities in 2.4 en vanaf daar kunt u doorklikken naar hoofdstuk 4 waarin u een uitgebreide toelichting op de zes thema's kunt lezen.

De citaten die verspreid staan in dit beleidskader, zijn afkomstig van deelnemers aan de brede digitale werkconferentie van 16 en 26 oktober 2020. Daarin gingen professionals, belangenorganisaties en bestuurders met elkaar in gesprek over diverse onderwerpen voor dit beleidskader.

Impact van corona

Op het moment van opstellen van dit beleidskader hebben het coronavirus en de bijbehorende maatregelen al enige tijd een grote impact op de samenleving; op de fysieke gezondheid, mentaal welbevinden, bestaanszekerheid, algehele kwaliteit van leven door onzekerheid en door de beperkingen in sociale activiteiten en contacten. Corona raakt vooral de groepen inwoners in kwetsbare situaties en vergroot de sociaal economische en gezondheidsverschillen. Dit kan uiteindelijk van invloed zijn op ons beleid.

In een periode waarin jongeren zichzelf en de wereld moeten ontdekken, worden zij geconfronteerd met beperkingen in sociale contacten en activiteiten, en met een onzekere economische toekomst. Ze kunnen soms hun opleiding niet afronden omdat ze geen stage kunnen lopen of lopen onderwijsachterstanden op.

Ook voor oudere inwoners geldt een verslechtering in hun kwaliteit van leven en gezondheid. Dat komt door minder dagelijkse beweging, minder sociale contacten, minder voldoening uit activiteiten als vrijwilligerswerk of andere activiteiten, en de angst voor besmetting. Dit leidt tot gevoelens van somberheid en eenzaamheid.

We zien daarnaast dat de coronacrisis ontwikkelingen als digitalisering heeft versneld; onder deze druk zijn meer mensen sneller vertrouwd geraakt met digitale mogelijkheden voor dienstverlening, contact, etc. Ook heeft de crisis de veerkracht van de samenleving doen toenemen: mensen zien meer naar elkaar om, en komen met creatieve en innovatieve oplossingen.
(d.d. januari 2020)

Samenvatting

Samenvatting

Met het Beleidskader Inclusieve Stad leggen we vast wat onze doelen zijn voor de inclusieve stad, het versterken van gelijke kansen en de wijze waarop we inwoners die dat nodig hebben, ondersteuning en zorg bieden. Het leven van inwoners blijft niet binnen de grenzen van de specifieke beleidsdomeinen of wettelijke kaders. Daarom biedt dit Beleidskader Inclusieve Stad de kapstok voor het brede beleid voor het sociaal domein, ondersteuning, participatie, (jeugd)zorg, minimabeleid, toeleiding naar werk, jeugdbeleid, pedagogisch klimaat, onderwijs, diversiteit, antidiscriminatie en sociale veiligheid. De samenwerking met andere domeinen (zoals het sport, het veiligheidsdomein, medische domein, het fysieke domein en het economische domein) krijgt in dit beleidskader om diezelfde reden aandacht.

Wij willen samen met inwoners en onze partners in de stad werken aan een gezond, actief en prettig leven voor iedereen.

Met als doel

- gelijke kansen te creëren;
- tweedeling tegen te gaan: achterstanden te verkleinen, kansen te vergroten;
- de weerbaarheid van inwoners te vergroten.

Met respect en oog voor

- diversiteit, eigenheid, eigen keuze;
- gelijkwaardigheid;
- wat nodig is in plaats van wat mag of niet mag;
- én het realisme dat niet alles maakbaar is.

Wij nemen hierin onze verantwoordelijkheid door

- randvoorwaarden te bieden om gezond en vitaal te leven, zoals: een groene en gezonde omgeving, ontmoeting, onderwijs, sport, cultuur;
- de sociale basisinfrastructuur in de wijken te versterken;
- te investeren in preventie en vroegsignalering; daar zijn waar de mensen zijn, weten wat er speelt, samenwerken om de juiste signalen op te pikken en uit te wisselen;
- duidelijke ingangen te creëren voor mensen die (zorg)vragen hebben;
- te zorgen voor informatie, advies, passende ondersteuning en zorg;
- Inclusie, toegankelijkheid en bestrijding van discriminatie te bevorderen.
- oog te houden voor groepen in een kwetsbare situatie die meer ondersteuning nodig hebben om gezond en vitaal te leven;
- ondersteuning te bieden aan groepen inwoners die altijd ondersteuning nodig zullen hebben;
- mensen te stimuleren advies en hulp aan hun omgeving te vragen. Daarbij zijn we ons er tegelijk van bewust dat er soms grenzen zijn aan wat mensen samen met hun eigen kring kunnen doen of wat ze aan hun omgeving kunnen vragen.

Van de inwoners en partners vragen wij

- samenwerking: samen zoeken naar de juiste vraag, samen werken aan de oplossing. Inwoners zijn zelf de belangrijkste sleutel naar succes van ondersteuning of zorg;
- bijdrage naar vermogen;
- ervaringsdeskundigheid;
- omzien naar elkaar;
- Inzet in informele netwerken.

Zodat we eraan bijdragen dat inwoners meedoen in de samenleving en beschikken over

- bestaanszekerheid;
- fysieke en mentale gezondheid;
- de vrijheid om zichzelf te kunnen zijn en zich thuis te voelen in de stad;
- zingeving; voldoening uit werk, opleiding of andere activiteiten;
- een fijne sociale kring: vrije tijd, sociaal leven, hulp uit je omgeving;
- een prettige buurt: ontmoeting, contact met mensen, burens, leefbaarheid;
- mogelijkheden om een leven lang te leren;
- een veilige omgeving;
- een gezonde omgeving;
- de mogelijkheden om hulp te vragen.

De bovenstaande ambitie vatten we samen in vijf maatschappelijke effecten waaraan we met onze inzet bijdragen:

- A Gezonde en vitale inwoners
- B Kansrijk ontwikkelen
- C Omzien naar elkaar
- D Meedoen
- E Thuis in Amersfoort

De leidende principes vertalen onze doelen naar concrete handvatten die kunnen worden gebruikt in de praktijk en bij het maken van beleidskeuzes:

- 1 Preventie is de beste interventie
- 2 Uitgaan van wat iemand wil, kan of kan leren
- 3 Naar het geheel kijken: 1 huishouden, 1 plan
- 4 Versterken en benutten van het netwerk
- 5 Ondersteuning en zorg dichtbij

6 Doen wat werkt: het verschil maken

7 Versterken van de leefbaarheid: aandacht voor de buurt en omgeving

Er zijn zes inhoudelijke thema's die de komende jaren onze inzet vragen om onze doelen waar te maken. Per thema beschrijven we onze ambitie en inzet.

- 1 Preventie
- 2 Bestaanszekerheid & Participatie
- 3 Ontwikkelen & Opgroeien
- 4 Ouder worden
- 5 Psychische kwetsbaarheid
- 6 Samenleven in diversiteit

Tot slot werken we in dit beleidskader uit hoe we ons organiseren om de doelen en inzet mogelijk te maken. Dat gaat om de participatie van inwoners en ervaringsdeskundigen, lokale aansturing met nadruk op de wijkgerichte samenwerking, de regionale aansturing en samenwerking, landelijke samenwerking en financiële kaders

De speerpunten uit het Beleidskader Amersfoort Inclusieve Stad

Positieve Gezondheid

We willen dat zoveel mogelijk Amersfoorters grip op hun eigen leven hebben. Zodat zij om kunnen gaan met gebeurtenissen in hun leven die fysieke, emotionele of sociale uitdagingen met zich meebrengen. Positieve gezondheid draait om hoe mensen hun eigen leven beoordelen en hoe zij kunnen streven naar een betekenisvol bestaan op de manier die bij hen past en met de mogelijkheden die zij hebben. Daarbij ligt de nadruk op wat wel kan in plaats van wat niet kan. Het gaat erom te accepteren dat het leven ook uitdagingen of tegenslagen kent, en om de beste kwaliteit van leven na te streven die past bij de eigen situatie of mogelijkheden. Daarom staat de samenwerking met inwoners zelf centraal, evenals de inzet van ervaringsdeskundigheid.

We hanteren het concept van Positieve Gezondheid¹ ook omdat we hiermee alle leefgebieden van mensen in beeld kunnen brengen. Fysieke en mentale gezondheid hebben ook te maken met bestaanszekerheid, meedoen, bewegen, dagelijks functioneren, zingeving, en kwaliteit van leven. Als het op een van deze leefgebieden minder goed gaat, kan zich dat ook uiten in problemen op een ander leefgebied.

Kansengelijkheid

Alle Amersfoorters moeten dezelfde kansen krijgen om hun leven gezond, prettig en betekenisvol in te vullen. Ongeacht wat hun achtergrond is en vanuit de vrijheid om zichzelf te kunnen zijn. Om de kansengelijkheid te vergroten zetten

¹ *Positieve Gezondheid is het concept van Institute For Positive Health, opgericht door Machteld Huber, www.iph.nl*

we ons extra in voor inwoners die in een kwetsbaardere situatie zitten, die een achterstand hebben of die niet dezelfde mogelijkheden hebben als anderen. De focus op kansengelijkheid biedt ruimte om de best passende oplossing te vinden voor inwoners. Kansengelijkheid verwezenlijken vraagt om gedurfde keuzes in ondersteuning en zorg.

We stimuleren inclusie, willen tweedeling in de samenleving zoveel mogelijk beperken en voor zover mogelijk voorkomen. We zijn ons er ook van bewust dat iedere inwoner door omstandigheden of gebeurtenissen in het leven op een bepaald moment behoefte kan hebben aan ondersteuning of zorg.

Preventie

Als mensen de vaardigheden hebben om grip op hun leven te houden, om weerbaar te zijn én zich te kunnen ontwikkelen in iedere fase van hun leven, is de kans op behoefte aan ondersteuning en zorg kleiner. En als we signalen vroegtijdig herkennen en oppakken, kunnen we ingrijpendere vormen van ondersteuning en zorg voorkomen.

In Amersfoort wordt al veel aan preventie gedaan. De komende jaren willen we meer netwerkgericht samenwerken in de wijken en meer regie voeren op de verschillende initiatieven voor preventie met een meer gezamenlijke inzet als doel. Preventie vereist de durf om te investeren terwijl de resultaten pas later zichtbaar zijn en soms niet eens direct in het domein waarbinnen is geïnvesteerd. De ambities voor preventie en de inzet daarop betekenen verdere stappen zetten in een andere manier van werken, zoals meer wijkgericht werken, (financiële) samenwerking met andere domeinen en impactgedreven werken.

Wijkgericht werken

De wijk is over het algemeen het best passende schaalniveau voor samenwerking en voor het ondersteunen van onze inwoners. Wij willen de wijkgerichte samenwerking versterken en uitbreiden. In het sociaal domein - en met name in de sociale basisinfrastructuur - is de wijk inmiddels al de natuurlijke plek voor ontmoeting, advies en ondersteuning. Door dit uit te bouwen naar andere domeinen als onderwijs, sport en cultuur, willen wij nog beter aansluiten bij de eigen netwerken van de meeste inwoners. Betrokken inwoners, vrijwilligers en informele netwerken leveren een grote bijdrage aan de sociale basis in de wijken. We verlagen de drempels om hulp of advies te vragen in de wijk. En als een wijkgerichte oplossing niet passend is, wordt samenwerking gezocht in het stedelijke netwerk. Stedelijke voorzieningen en organisaties sluiten aan op deze wijkgerichte samenwerking.

Een wijkgerichte samenwerking maakt preventie en vroegsignalering beter realiseerbaar; professionals en vrijwilligers zijn nabij, kennen de mensen en weten wat er speelt. Zij kennen elkaar en weten elkaar gemakkelijk te vinden. Dat maakt de ondersteuning van inwoners persoonlijk, optimaal, integraal en efficiënt. Data en kennis, aangevuld met praktijkervaring, helpen om te bepalen in welke wijken welke inzet nodig is om de kansen van inwoners te versterken.

‘Het duurt lang voordat effect van preventie zichtbaar is; zaak van lange adem. Nu is het soms de waan van de dag.’

De wijk is niet altijd de meest voor de hand liggende schaal. Bijvoorbeeld voor jongeren, voortgezet onderwijs, werkgelegenheid, sportverenigingen en culturele voorzieningen. Maar voor inwoners die een kwetsbare positie hebben of hulpbehoevend zijn, is het belangrijk dat zij kunnen vertrouwen op een netwerk dat dichtbij is, goed is ingespeeld op elkaar en dat ook de weg kent richting stedelijke of regionale structuren. In wijken zijn sterke informele netwerken actief die een sociale basis bieden.

Samenwerking met andere domeinen

De maatschappelijke ambities voor de Inclusieve Stad kunnen alleen worden verwezenlijkt als wordt samengewerkt tussen verschillende domeinen. Er is in de afgelopen jaren een intensieve samenwerking met onder meer sport, onderwijs, het woondomein en het veiligheidsdomein ontstaan. We bouwen hierop voort en verstevigen de samenwerking met deze en andere domeinen zoals het medisch domein en het fysieke domein.

Ouderen kunnen elkaar ook digitaal vaardig maken. De een is er verder mee dan de ander. Organiseer sessies onder begeleiding dichtbij in de wijk.

We zien de samenhang tussen de drie grote gemeentelijke opgaven: de Groeiende Stad, de Duurzame Stad en de Inclusieve Stad. De fysieke inrichting van de stad, het woonaanbod, de groene omgeving en een duurzaam werk- en leefklimaat zijn van grote invloed op het welbevinden. En andersom kunnen ook die terreinen niet slagen zonder de sociale kwaliteiten van de samenleving en de mensen.

Impact gedreven werken

We willen doen wat werkt. Door meer gebruik te maken van data en kennis kunnen we interventies inzetten die zich hebben bewezen in de praktijk. Sturen op impact vereist dat we meer weten over de effectiviteit van de ondersteuning en zorg die we bieden, en over hoe inwoners deze ervaren. Dit is een aanvulling op en versterking van de professionele inzet en praktijkervaringen, waarbij de impact op het leven van inwoners centraal staat. In de wijkgerichte aanpak en wijkplannen zetten we in op het samenbrengen van data en kennis met de expertise van professionals en de ervaringsdeskundigheid van inwoners. Hierdoor weten we in welke wijken en/of voor welke groepen inwoners (preventieve) ondersteuning nodig is. En op welke wijze kosten verminderd kunnen worden van specialistische zorg ten behoeve van preventieve inzet. We kunnen ook meer impact met cijfers en onderzoek hebben door bij de start van een project of nieuw beleid in kaart te brengen wat we al weten: beschikbare cijfers en onderzoek, inzicht in trends en ontwikkelingen. De uitkomsten worden gezamenlijk geduid door onderzoekers, inwoners, beleidsmedewerkers en collega's uit de praktijk, om het juiste verhaal achter de cijfers te vertellen. Waar mogelijk wordt nieuw beleid gebaseerd op businesscases.

Onze doelen

1 Onze doelen

1.1 De Inclusieve Stad

Tot het jaar 2040 groeit het inwoneraantal van Amersfoort met 18 procent naar bijna 180.000 inwoners. Die groei biedt kansen om op alle fronten een nog betere stad te worden. Amersfoort als dé stad van ‘Gezond Groen en Slim Groeien voor Iedereen’. Daarmee verbinden we de drie stedelijke opgaven: de duurzame stad, de groeiende stad en de inclusieve stad.

Amersfoort is een van de meest aantrekkelijke steden van Nederland. Zo heeft Amersfoort een prachtige historische binnenstad. Het vele groen en water in en om de stad draagt bij aan ontspanning dichtbij huis. Amersfoort is een overzichtelijke stad met gevarieerde voorzieningen en voor ieder wat wils. Diversiteit, talent en saamhorigheid kenmerken de Amersfoortse bevolking. In Amersfoort zijn veel maatschappelijke partijen actief en is het aantal vrijwilligers ongekend hoog. De stad is een knooppunt in het midden van het land en daarmee een ideale ontmoetingsplek. Amersfoort is onderdeel van een stedelijk netwerk dat volgens de Europese Unie behoort tot één van de meest concurrerende regio's van Europa.

Gezondheid staat centraal in alles wat we doen. Een stad van gezonde inwoners in een gezonde leefomgeving, werkend aan een gezonde en duurzame economie. Waar iedereen kan meedoen en iedereen zich thuis mag voelen. Je kunt er prettig wonen in een schone en groene omgeving. Met zo min mogelijk overlast. Een omgeving die uitnodigt tot een gezonde levensstijl, aanzet tot beweging en levendig is door de recreatieve en culturele functies van de stad. Een stad waar

ontmoeting vanzelfsprekend is. Waar duurzaamheid de norm is. Dat betekent dat wij zuinig zijn op energie en die zoveel mogelijk schoon opwekken. We gebruiken materialen en grondstoffen opnieuw. Een stad waar we geld blijven verdienen op een toekomstbestendige manier, juist door aandacht te hebben voor gezond stedelijk leven voor iedereen.

De schaal van Amersfoort maakt het voor inwoners mogelijk om te genieten van alles wat er bij een stad hoort, en tegelijk profijt te hebben van de menselijke maat. De stad kent veel verbondenheid, zoals te zien is in het grote aantal vrijwilligers dat hier actief is, in de kracht van WIJ Amersfoort waarmee Amersfoorters laten zien dat zij trots zijn op hun stad en stadsgenoten. In Amersfoort staan de mensen centraal en is de kwaliteit van samenleven een belangrijke factor. Amersfoorters leven met én naast elkaar. We omarmen de diversiteit, we staan op voor de vrijheid om jezelf te kunnen zijn, voor wederzijdse ontmoeting en acceptatie, en we zien de meerwaarde van een gemengde samenleving waaraan iedereen een eigen bijdrage levert. We zien naar elkaar om, helpen elkaar, zorgen voor elkaar. En we maken Amersfoort gezamenlijk een levendige, prettige en toegankelijke omgeving om in te leven.

Wanneer grip hebben of houden op (aspecten van) je leven niet vanzelfsprekend is, kan advies, ondersteuning of zorg nodig zijn. Daarbij gaan we uit van wat iemand zelf wil, kan of nog kan leren. En we zoeken naar wat het verschil maakt in iemands situatie, naar wat het meeste helpt om de kwaliteit van leven te verbeteren.

1.2 Maatschappelijke effecten

We werken aan het realiseren van vijf maatschappelijke effecten². Deze zijn vertaald naar meetbare doelen en indicatoren die worden opgenomen in de Monitor Inclusieve Stad.

A Gezonde en vitale inwoners

Gezondheid en vitaliteit van inwoners zijn van groot belang om mee te kunnen doen en een betekenisvol bestaan te kunnen leiden. De bevordering van de kwaliteit van leven van inwoners in brede zin staat daarin centraal. We stimuleren participatie, vergroten de gezondheidsvaardigheden en we faciliteren bewegen en sport. Daar hoort ook een groene, gezonde, toegankelijke en duurzame omgeving bij. Inwoners zijn voldoende weerbaar om te kunnen omgaan met gebeurtenissen in hun leven die hen voor een uitdaging plaatsen, op fysiek, mentaal of sociaal vlak.

B Kansrijk ontwikkelen

Inwoners krijgen van jongs af aan de ruimte en gelegenheid om zich te ontwikkelen tot competente en weerbare volwassenen. We stellen hen in staat op te groeien in een veilige en stimulerende (thuis)omgeving waarin zij hun talenten kunnen ontwikkelen en ontplooien. Dat legt de basis voor een leven lang leren en het vermogen om je te ontwikkelen in elke fase van je leven.

² *De maatschappelijke effecten zijn voor het eerst geformuleerd voor het Uitvoeringsprogramma Transformatie Sociaal Domein 2018 en voor de nieuwe opzet van de Monitor Sociaal Domein in 2018. Ze verbinden de beleidsdoelen aan meetbare resultaten. De maatschappelijke effecten verwoorden de effecten die we in de samenleving willen zien optreden; mede door inzet van gemeente, professionals en vrijwilligers en inwoners zelf. Voor dit beleidskader zijn ze geactualiseerd.*

C Omzien naar elkaar

Amersfoorters zetten zich in voor elkaar. Dat betekent dat zij op elkaar letten, oog hebben voor elkaar, elkaar helpen en zich inzetten voor anderen in hun omgeving. Het sociale hart van Amersfoort - met de vele vrijwilligers en organisaties - is en blijft zichtbaar en voelbaar. De Sociale Basisinfrastructuur en iedereen die daar actief in is, vormen de ruggengraat en dragen bij aan de veerkracht van onze samenleving. Wij stimuleren en ondersteunen de maatschappelijke inzet, zelforganisatie en de sociale kwaliteit van samenleven in wijken en buurten.

D Meedoen

Amersfoort is een inclusieve stad en iedereen doet mee. Uiteraard op de manier en in de mate die het beste bij je past. Mensen zijn verschillend en daarom kan meedoen voor iedereen wat anders betekenen. We ondersteunen en stimuleren meedoen naar vermogen en bevorderen de regie die ieder op zijn leven heeft. Meedoen is geen strak keurslijf waar iedereen zich in moet voegen. Om mee te kunnen doen is ook ruimte nodig, om te vinden wat bij je past of om zelf invulling te geven aan meedoen.

E Thuis in Amersfoort

Amersfoorters worden zoveel mogelijk ondersteund om zelfstandig te leven. We streven ernaar dat inwoners veilig zijn, thuis en in hun omgeving. En we investeren in het prettig samenleven in de straat, buurt of wijk.

*‘Participatie draagt bij
aan preventie.’*

1.3 Transformatie Sociaal Domein

De transformatie is een omslag in denken en doen en heeft als doel om de maatschappelijke effecten en doelen te realiseren. De opgave om ondersteuning en zorg duurzaam betaalbaar te houden maakt daar deel van uit.

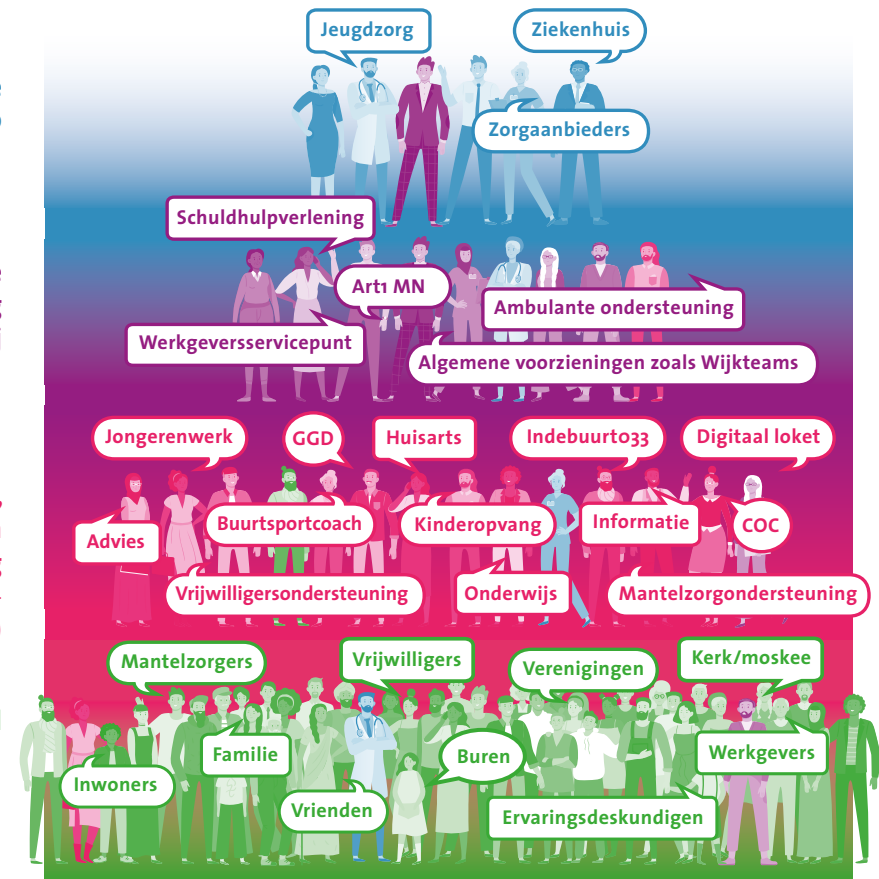
We kennen verschillende typen ondersteuning en zorg. De piramide laat de beweging zien die we willen realiseren: zoveel mogelijk naar de basis, gericht op Positieve Gezondheid en preventie. We bevorderen de inzet van algemene voorzieningen in de wijk en verminderen specialistische hulp. We werken daarom aan de versterking van de Sociale Basisinfrastructuur en van de samenwerking tussen inwoners en partners uit het informele en formele netwerk. Ook zetten we in op de (preventieve) ondersteuning door de wijkteams en andere professionals in de wijken (praktijkondersteuners huisartsen en jongerenwerk). De piramide is geen rangorde of volgorde: in de praktijk is er juist veel samenwerking tussen inwoners, vrijwilligers en de professionals van verschillende organisaties.

Specialistische hulp

Professionele ondersteuning dichtbij

Informatie, advies en ondersteuning (Sociale Basisinfrastructuur)

Inclusieve Stad

‘Digitale ondersteuning en de techniek gaan snel. Hoe laagdrempeliger hoe mooier, het wordt dan meer gebruikt. Goede voorlichting is belangrijk.’

Effectieve ondersteuning en zorg heeft altijd de juiste balans tussen:

- **INWONER:** wat helpt de inwoner het meest om grip op zijn leven te hebben en volwaardig mee te kunnen doen?
- **PROFESSIONAL:** kunnen professionals hun werk in samenhang goed uitvoeren? Doet het recht aan de expertise en werkverdoening?
- **UITVOERBAARHEID:** kunnen we dat wat nodig is organiseren en duurzaam betaalbaar houden?

In de monitor Inclusieve Stad wordt naast de Maatschappelijke effecten ook expliciet gerapporteerd over de voortgang van de transformatie. De richtinggevende doelen en indicatoren onder de maatschappelijke effecten brengen de maatschappelijke resultaten in de stad in beeld. De transformatiedoelen en indicatoren brengen in beeld hoe wij als gemeente met onze partners en inwoners samen voortgang boeken in het realiseren van de transformatieopgave.

Versterken van en met **inwoners**. Iedereen kan bijdragen en ontvangen. Waar nodig is er passende ondersteuning om weer zoveel mogelijk grip op het eigen leven te krijgen.

Professionals kunnen hun werk in samenhang goed uitvoeren. Ze werken aan en vanuit het (versterken van) het potentieel van inwoners in hun specifieke omgeving, samen mét de inwoners zelf.

Dat 'wat werkt' kan **georganiseerd** worden en blijft duurzaam **betaalbaar**.

‘Soms is het feit dat er een ‘hulplijn’ beschikbaar is al genoeg om er geen gebruik van te hoeven maken. Het biedt rust.’

Cruyff Court
Amersfoort Veld

- Dit veld is een 5-a-zijde veld met een groot parkeerterrein en toilet
- Het veld is geschikt voor voetbal, basketbal, tennis en andere sporten
- Het veld is geschikt voor groepen van maximaal 20 personen
- Het veld is geschikt voor groepen van maximaal 10 personen
- Het veld is geschikt voor groepen van maximaal 5 personen
- Het veld is geschikt voor groepen van maximaal 2 personen

HURECYCLES

Gebruik van het veld is gratis. Het veld is geschikt voor groepen van maximaal 20 personen. Het veld is geschikt voor groepen van maximaal 10 personen. Het veld is geschikt voor groepen van maximaal 5 personen. Het veld is geschikt voor groepen van maximaal 2 personen.

Onze aanpak

2 Onze aanpak

2.1 Positieve Gezondheid

We beschouwen gezondheid breder dan alleen ‘niet ziek zijn’. Het concept Positieve Gezondheid³ draagt deze bredere kijk op gezondheid uit. Fysieke en mentale gezondheid hebben ook te maken met bestaanszekerheid, meedoen, bewegen, dagelijks functioneren, zingeving en kwaliteit van leven. Het geheel van deze factoren is belangrijk. Als het op een van deze leefgebieden minder goed gaat, kan zich dat ook uiten in problemen op een ander leefgebied.

De afgelopen jaren is in en rond het sociaal domein al in meerdere opzichten gewerkt vanuit deze brede kijk op gezondheid en welbevinden. In Amersfoort richten we ons op de bevordering van de kwaliteit van leven en niet uitsluitend op de hulpvraag.

We willen dat zoveel mogelijk Amersfoorters grip op hun eigen leven hebben. Dat zij om kunnen gaan met gebeurtenissen in hun leven die fysieke, emotionele of sociale uitdagingen met zich meebrengen. Positieve gezondheid betekent dat mensen hun eigen leven beoordelen en dat zij streven naar een betekenisvol bestaan op de manier die bij hen past en met de mogelijkheden die zij hebben. Daarbij ligt de nadruk op wat wel kan in plaats van wat niet kan. Het vermogen én de mogelijkheden om op het juiste moment om hulp te vragen horen daar ook bij.

Door Positieve Gezondheid expliciet als concept te hanteren, zetten we steviger in op veerkracht en eigen regie. Inwoners willen meer op hun eigen kracht worden aangesproken in hun streven naar een betekenisvol leven. Niet met als doel dat iedereen perfect moet zijn en alleen meetelt als alles goed gaat; maar

juist om te accepteren dat het leven ook uitdagingen of tegenslagen kent, en om de beste kwaliteit van leven na te streven die past bij de eigen situatie of mogelijkheden. Als iemand een hulpvraag, ziekte of beperking heeft, is dat niet het enige wat ertoe doet. Het belangrijkste is wat iemand zelf wil bereiken en daar zelf in kan doen. Daarom staat de samenwerking met inwoners zelf centraal, evenals de inzet van ervaringsdeskundigheid. In het vrijwillige domein en in de informele netwerken is veel kennis en deskundigheid die aanvullend is op de deskundigheid van professionals.

2.2 Leidende principes

Om de ambitie en maatschappelijke effecten te realiseren hebben we handvatten nodig, oftewel leidende principes, voor iedereen die met inwoners werkt in en aan de Inclusieve Stad. Deze principes zijn leidend bij het maken van keuzes en bij het bieden van ondersteuning en zorg. Zowel voor bestuur en beleid als voor de uitvoering in de praktijk.

1 Preventie is de beste interventie

‘Zorgen dat...’ in plaats van ‘zorgen voor...’. We willen een stevige basis bieden om te voorkomen dat ondersteuning of zorg nodig is. Interventies plegen we om te voorkomen dat een probleem verergert. We bieden oplossingen die de betrokken inwoners zelf weer ‘aan het stuur’ zetten. Dit vraagt om daar te zijn waar de inwoners zijn, te weten wat er speelt, op tijd te signaleren en een goede samenwerking tussen partijen in de wijken.

³ *Positieve Gezondheid is het concept van Institute For Positive Health, opgericht door Machteld Huber, www.iph.nl*

2 Uitgaan van wat iemand wil, kan of kan leren

De inwoner (of het gezin/huishouden) zelf staat centraal. We praten mét mensen in plaats van over mensen. Hoe beoordeelt iemand zijn of haar eigen situatie? Wat wil iemand bereiken en wat kan hij of zij daar zelf aan doen? Het doel is dat mensen zoveel mogelijk grip krijgen op hun eigen leven, en dat zij leren omgaan met hun beperking(en).

Mensen besluiten zelf over hun leven en hebben zelf het grootste aandeel in het verbeteren van hun situatie. Professionals - en veel vrijwilligers - hebben de expertise om de juiste oplossing te helpen vinden. Samenwerking tussen inwoner en professional(s) is daarom essentieel.

Er zitten grenzen aan dit leidende principe:

- Soms gaat het niet alleen om wat iemand kan leren maar om wat iemand moet leren, bijvoorbeeld vanuit een verantwoordelijkheid die hij of zij draagt.
- Soms moet voor iemand worden besloten wat nodig is, binnen de wettelijke kaders die daarvoor gelden.
- Bij sommige mensen geldt niet meer de vraag wat iemand nog kan leren, wanneer de zelfredzaamheid alleen nog maar minder wordt.

3 Naar het geheel kijken: 1 huishouden, 1 plan

Werken vanuit Positieve Gezondheid is gericht op de kwaliteit van leven; waarbij alle leefgebieden van mensen een rol spelen. Daarom geldt: 1 huishouden, 1 plan.

‘Effecten zijn soms na langere tijd pas zichtbaar.’

Dit vraagt om goede samenwerking wanneer meerdere professionals of (informele) organisaties zijn betrokken. Bij voorkeur is één professional het aanspreekpunt. De inwoner zelf is de eigenaar van het plan en zoveel mogelijk de regisseur. Het gaat zowel om afstemming van typen ondersteuning en zorg, als om het bepalen van de goede volgorde van interventies. Dit vraagt om overzicht in registraties en dossiers binnen de regels voor privacy.

4 Ondersteuning en zorg dichtbij

We zorgen dat ondersteuning en zorg dichtbij en toegankelijk zijn. In de wijk krijgen de uitvoering en samenwerking in de Inclusieve Stad vorm. Alle partijen samen vormen het netwerk van ondersteuning en zorg; zij zorgen er met elkaar voor dat inwoners altijd aan het juiste adres zijn.

Ondersteuning en zorg die op stedelijk of regionaal niveau wordt aangeboden, sluit zoveel mogelijk aan bij de netwerken in de wijken. Zo kunnen inwoners deze als dichtbij beleven.

5 Doen wat werkt: het verschil maken

Ondersteuning en zorg hebben als doel het verschil te maken in iemands leven en diens mogelijkheden te versterken. We willen doen wat werkt en sturen op impact. We focussen op datgene wat de kwaliteit van leven het meest helpt verbeteren. De effectiviteit van ondersteuning en zorg voor inwoners is dus leidend. De systemen, financieringsstromen en combinatie van diverse wetten zijn daarin zoveel als mogelijk de instrumenten.

Het gaat vooral om passende en effectieve oplossingen voor de betrokken inwoner(s). We zetten bij voorkeur groepsoplossingen in. Dat vraagt om flexibiliteit in het huidige systeem, want sommige typen ondersteuning of zorg kennen individuele beschikkingen. Ook qua kosten kunnen hier

grote verschillen in zitten. Als een groepsoplossing niet passend is, kan een oplossing per persoon uitkomst bieden.

Snelle interventies worden uitgevoerd als ondersteuning of zorg op korte termijn nodig is. Dit creëert ruimte en rust, zodat vervolgens aan structurele oplossingen of verbeteringen kan worden gewerkt.

Goed is goed genoeg. De kwantiteit van ondersteuning is niet leidend, de doeltreffendheid wel. Dit kan echter ook leiden tot ontevredenheid bij inwoners; in situaties waarin inwoners een specifieke oplossing of behandeling willen 'bestellen', terwijl de beoordeling van de gehele situatie kan leiden tot een andere conclusie voor de meest effectieve oplossing.

6 Versterken en benutten van het netwerk

(Durven) vragen om hulp aan mensen uit je omgeving is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Iemand helpen om zijn netwerk in beeld te krijgen, te versterken en om hulp te vragen, kan een belangrijke stap zijn.

We blijven realistisch in wat we van inwoners en de mensen uit hun omgeving kunnen vragen; tegelijk weten we ook dat inwoners vaak meer zelf of samen met hun sociale kring kunnen dan zij denken. Maar soms is het eigen netwerk juist onderdeel van het probleem.

Ook werkgevers of vrijwilligers maken onderdeel uit van het netwerk. We weten dat veel mensen van harte bereid zijn om iemand in hun omgeving te helpen, maar ze weten vaak niet dat iemand een vraag heeft.

7 Versterken van de leefbaarheid: aandacht voor de buurt en omgeving

De sociale kwaliteit van samenleven in een buurt of straat vraagt om aandacht en inzet. Prettig samenleven, omzien naar elkaar, elkaar accepteren en begrip hebben voor een ander; soms is er hulp nodig om dit mogelijk

te maken. Bijvoorbeeld wanneer er sprake is van onbegrepen gedrag. Dat kan namelijk leiden tot spanning, onrust of een gevoel van onveiligheid bij zowel de buurtbewoners als de betreffende persoon zelf. Mensen zijn vaak onbekend met dementie, psychiatrische achtergrond, dakloosheid, interculturele verschillen, werkloosheid, etc.

Ondersteuning en zorg kan nodig zijn voor alle betrokkenen. Meer bekendheid creëren kan leiden tot meer wederzijds begrip, tegengaan van stigmatisering. Sommige inwoners zijn gebaat bij begeleiding om goed te 'landen' in hun nieuwe woonomgeving. En buurtbewoners kunnen er bij baat hebben te weten waar zij met hun zorgen of angst terecht kunnen.

2.3 Samen leren en communiceren

Bij het realiseren van de ambities voor de Inclusieve Stad staat de integrale en domein overstijgende aanpak centraal. Samen maken wij de Inclusieve Stad: inwoners, vrijwilligers, sociaal werkers, sport- en culturele verenigingen, belangenorganisaties, ervaringsdeskundigen, wijkteams, bewonersinitiatieven, zorgaanbieders, ondernemers/werkgevers, scholen, politie, gemeente en nog vele anderen. Dit zijn verschillende ‘werelden’ die bijeen gebracht worden: de ‘leefwereld’ van inwoners, cliënten en ervaringsdeskundigen, en de ‘systeemwereld’ van overheid en organisaties. Die verbinding vraagt om continue aandacht, goede communicatie en blijvend samen leren.

2.3.1 Samen leren

Het ‘speelveld’ waarop gewerkt wordt aan de Inclusieve Stad bestaat uit vele partijen en nog veel meer harde werkers. Zij hebben allemaal eigen invalshoeken, expertises en belangen. En ze delen de ambitie om samen het verschil te willen maken voor en met de inwoners, nu en in de toekomst.

Er is sprake van een veelheid aan overlegstructuren, procesafspraken en procedures, wet- en regelgeving en financieringsstromen. In deze complexiteit gaat samenwerken niet altijd vanzelf en is het lastig om verbeteringen voor elkaar te krijgen. Daarom is het nodig om met en van elkaar te leren en zo stappen vooruit te zetten. Samen leren is niet een tijdelijke maar een blijvende noodzaak, en het vergt inzet van iedereen.

Bij het samen leren, nemen we de inwoner in diens omgeving als vertrekpunt. Door samen op te trekken bij concrete hulpvragen van inwoners en bij structurele aanpakken in een wijk, leren professionals en vrijwilligers met en van elkaar. De praktijk van inwoners is leidend om al lerend tot verbeteringen te

komen. Wie waarbij wordt betrokken, is afhankelijk van het vraagstuk: het netwerk vormt zich daaromheen. De doelen en de leidende principes uit dit beleidskader zijn de leidraad in het gesprek.

Lerende cultuur

Het leren van de praktijk, het betrekken van inwoners en het samenspel binnen netwerken, is een manier van werken: een lerende cultuur. Om die cultuur te creëren organiseren we (terugkerende) activiteiten om samen te leren en ontwikkelen. Daarin staat de dialoog centraal, waarbij we de verschillende belangen, de onderlinge verschillen in aanpak en zienswijze als meerwaarde zien. Zo versterken we de samenhang, ontstaat begrip en spreken we vaker dezelfde taal.

De beweging naar een lerende cultuur is al ingezet. In Amersfoort werken we bijvoorbeeld met transformatiewerkplaatsen en is de bredere dialoog een instrument om inzicht te krijgen in waar de urgentie ligt en waar we het verschil kunnen maken. Ook wordt gewerkt aan een gezamenlijke academie voor het sociaal domein.

De transformatiewerkplaatsen⁴

De transformatiewerkplaatsen (twp's) zijn de plekken waar collega's van Werk, Inkomen & Zorg, Indebuurt033, Stichting Wijkteams Amersfoort, Stadsring 51 en gemeentelijke beleidsadviseurs samenkomen, aangevuld met andere partners (bijv. zorgaanbieders, corporaties, naasten en cliënten). Iedere twp is georganiseerd rondom een specifiek domein/beleidsterrein. Op basis van ervaringen uit de dagelijkse praktijk werken twp-leden aan verbetering en ontwikkeling.

⁴ 2020, de thema's van de twp's zijn: *Integrale uitvoering, Opvoeden & opgroeien, Bestaanszekerheid & participatie, Fysieke en mentale zelfredzaamheid, Psychische kwetsbaarheid, Wonen & sociaal domein, Regionale werkplaats inkoop.*

De twp's zijn hét platform voor de gezamenlijke koers, voorbereiden van uitvoeringsbeleid, initiatieven en gezamenlijke vraagstukken. De deelnemers bepalen wat het verschil maakt en welke stappen nodig en haalbaar zijn om dit te realiseren.

Samen experimenteren en vernieuwen

Effectief werken en onze (transformatie)doelen behalen is gebaat bij experimenteren en vernieuwen. Door daar met de partners in het sociaal domein en inclusieve stad in te investeren kunnen we ons verder ontwikkelen. Samen experimenteren, evalueren, leren en vernieuwen.

2.3.2 Continue dialoog

De Inclusieve Stad gaat over de mensen in Amersfoort. Zij moeten vertrouwen hebben in ondersteuning en zorg, zich vertegenwoordigd voelen, zich gehoord voelen en weten waar zij terecht kunnen. Iedereen die werkt aan een Inclusieve Stad, wil aansluiten bij de uiteenlopende behoeftes van de Amersfoorters. We werken daarom aan een structurele en continue dialoog met en tussen inwoners, professionals, vrijwilligers, belangenbehartigers, beleidsmakers en bestuurders. Daarmee willen we ook de systeemwereld van de gemeente (bestuur en beleidsmakers) beter laten aansluiten bij de leefwereld van de inwoners en de praktijk van de werkers 'in het veld'. Zo leren we elkaar beter kennen, weten we wat er speelt, weten we elkaar beter te vinden en ontstaat meer begrip. Een goede voedingsbodem voor een effectief beleid en een realistische praktijk bij het bouwen aan de Inclusieve Stad.

We willen een structurele en continue dialoog bevorderen om als gemeente in contact te zijn en blijven met inwoners. Hiervoor organiseren en faciliteren we enerzijds vaste en logische momenten. Anderzijds stimuleren we 'spontane'

gesprekken. Inwoners en initiatiefnemers moeten bij de gemeente kunnen aankloppen wanneer zij in gesprek willen over hun ideeën, plannen of vragen. Ook - of juist - als die niet volledig passen in de structuren waarin wij werken.

Sommige groepen in de stad zijn beter vertegenwoordigd dan anderen. We vinden het belangrijk om in gesprek te zijn met zo veel mogelijk verschillende groepen in de stad, ook met de 'stille' groepen. Dat kan op verschillende niveaus, bijvoorbeeld op stads-, wijk- of buurtniveau.

Ook op projectniveau stimuleren we de dialoog. Bijvoorbeeld bij de uitvoering van de maatregelen uit het programma Betaalbaarheid van zorg en ondersteuning. We gaan met inwoners en betrokken professionals in gesprek om op een goede manier de gewenste richting in te kunnen slaan.

Formeel en informeel

Vanuit de wettelijke en maatschappelijke verplichting die de gemeente heeft, vindt dialoog formeel plaats via inwonersparticipatietrajecten of bij het tot stand komen van beleid door het raadplegen van onze vaste gesprekspartners zoals de advies- en cliëntenraden, ervaringsdeskundigen en belangenorganisaties. Ook via de spiegelgesprekken met inwoners en partners uit de wijken. Het kan ook informeel, bijvoorbeeld door (als wethouder) in gesprek te gaan met jongeren op scholen en met initiatiefnemers van een mooi project, of door deel te nemen aan wijkgesprek.

Beweging

Dialoog is niet alleen een manier om elkaar beter te kennen, te vinden en te begrijpen. Maar ook om samen verandering te doorleven en van verschillende kanten te belichten. Het is een manier om samen in beweging te komen. Bij de

totstandkoming van dit beleidskader zijn op alle thema's met een brede vertegenwoordiging van partners digitale gesprekken georganiseerd. Dit is meer dan alleen een stap om tot dit beleidskader te komen. De dialoog met echte aandacht voor elkaar is op zichzelf een belangrijke aanzet tot het realiseren van

de gewenste beweging. De dialoog voeren over het gedachtengoed van dit beleidskader, zoals positieve gezondheid, de leidende principes en de transformatie, is daarom de komende jaren een structureel onderdeel van onze werkwijze.

2.3.3 Met elkaar communiceren

Inwoners die hulp krijgen van sociaal werk en de wijkteams geven aan dat de informatievoorziening en bekendheid hiervan beter kan. Men had eerder op de juiste plek geholpen willen worden (Monitor Sociaal Domein 2019).

Met name kwetsbare inwoners die hulp en zorg het hardst nodig hebben, moeten weten waar ze terecht kunnen voor hulp. Toegankelijke, laagdrempelige ondersteuning en zorg heeft een preventieve functie: het eerder aanpakken van problemen voorkomt erger. De communicatie en dienstverlening van gemeente en partners maken we zo toegankelijk mogelijk voor inwoners, waarbij ook rekening wordt gehouden met de behoeften van mensen met een beperking.

Inwoners, vrijwilligers en professionals helpen om de weg te vinden naar ondersteuning en zorg

Inwoners moeten weten waar ze met hun zorgen en (hulp)vraag terecht kunnen en waar ze aan mee kunnen doen in hun wijk of in de stad. We willen realiseren dat we met elkaar iedere inwoner met een (hulp)vraag, ongeacht waar de vraag wordt gesteld of de behoefte wordt opgemerkt (op school, bij de huisarts, in het buurthuis, het consultatiebureau of waar dan ook) direct wordt geholpen of naar de juiste plek wordt toegeleid: snel, laagdrempelig, passend en dichtbij ('altijd aan het juiste adres'). Met de wijkgerichte aanpak (paragraaf 3.4) versterken we deze samenwerking.

Met gezamenlijke en eenduidige communicatie zorgen we ervoor dat bij formele en informele organisaties voldoende informatie en kennis is over het hele aanbod ondersteuning en zorg. Dat maakt het mogelijk om mensen snel op de juiste plek te helpen.

Bovenstaande faciliteren we door met de uitvoeringsorganisaties samen op te trekken in de communicatie met inwoners, professionals en vrijwilligers. We

werken aan duidelijke en actuele informatievoorziening, de inzet van communicatiekanalen om kennis uit te wisselen en co-creatie bij het ontwikkelen van campagnes, activiteiten of middelen. De boodschappen zijn eenduidig en kennen één (duidelijke) taal. We sluiten daarbij zo veel mogelijk aan op bestaande middelen en kanalen van zowel de gemeente als partners. Waar nodig ontwikkelen we iets nieuws.

Op geldchecko33.nl staat alle financiële hulp van ongeveer 25 Amersfoortse organisaties bij elkaar. Zo kunnen inwoners met een laag inkomen snel zien waar zij recht op hebben en bij wie ze wat kunnen aanvragen. En stapt iemand bij één organisatie binnen dan weten ze daar ook welke regelingen er nog meer in de stad zijn.

Verhalen

Verhalen en beelden helpen om duidelijker en toegankelijker te communiceren. We willen zo veel mogelijk stimuleren dat voorbeelden worden gedeeld van hoe het gedachtengoed uit dit beleidskader wordt toegepast en in de praktijk werkt. Verhalen inspireren en kunnen een handelingsperspectief bieden.

In de zomer van 2020 zijn verhalen opgetekend van nieuwe initiatieven van Amersfoorters die tijdens de coronacrisis anderen een helpende hand boden. Deze verhalen waren te lezen in De Stad Amersfoort (in de krant en online) en op de [website van de gemeente Amersfoort](#).

Ook willen we de bedoeling van de transformatie helder onder woorden brengen en visualiseren zodat iedereen die aan de Inclusieve Stad werkt, deze kent; en zodat ze het kunnen uitleggen, delen en toepassen. Dat doen we in nauwe samenwerking met ons netwerk.

2.4 De inhoudelijke thema's voor de komende jaren

Uit de Startfoto Beleidskader Inclusieve Stad zijn zes thema's naar voren gekomen, die de komende jaren nadrukkelijke inzet vragen. Deze worden onderstaand beknopt beschreven, gevolgd door enkele thema's die domein overstijgend zijn. In hoofdstuk 4 staat per thema de uitgebreide toelichting.

2.4.1 Preventie

De beweging in de samenleving naar een brede benadering van gezondheid is de beweging van het denken in termen van 'ziekte, zorg en afhankelijkheid' naar 'gezondheid, preventie en regie', oftewel Positieve Gezondheid. We richten ons op het versterken van de kwaliteit van leven en het verminderen van problemen. En op zoveel als mogelijk voorkomen dat ondersteuning en zorg nodig zijn. Als deze wel nodig zijn, dan willen we de behoefte daaraan op tijd signaleren, oplossingen zoeken die zo dichtbij en collectief mogelijk zijn en doen wat werkt.

Wij willen dat kinderen een goede start maken. Als zij veilig en gezond kunnen opgroeien en de kansen krijgen om hun talenten te ontwikkelen, zullen zij daar hun hele leven profijt van hebben. Volwassen Amersfoorters gaan vitaal hun pensioen in. Ouderen hebben veel gezonde levensjaren en doen zolang mogelijk mee in de Amersfoortse samenleving. We willen inwoners alle kansen bieden om zich te ontwikkelen, voor zichzelf en hun naasten te kunnen zorgen, gezond te blijven, een betekenisvolle invulling aan hun leven te geven. Bij het bieden van ondersteuning en zorg willen we dat mensen zoveel mogelijk in staat blijven of worden om zelf regie te houden.

*'Gedragverandering
heeft tijd nodig.'*

Uiteraard is het leven niet maakbaar, maar we willen de juiste randvoorwaarden bieden aan inwoners om gezond en prettig te leven - met elkaar en naast elkaar - en om weerbaar te zijn wanneer zij op een vraag of probleem stuiten. Ook willen we er met effectieve preventie voor zorgen dat ondersteuning en zorg duurzaam betaalbaar blijven. Preventie is een overkoepelend thema dat ook bij de andere thema's in dit beleidskader een belangrijke rol speelt.

Investeren in preventie vraagt een andere manier van denken, werken, financieren en verantwoorden. Het stelt daarmee eisen aan het systeem van de toegang, inkoop, financiering, monitoring en aansturing van professionals. We bepalen onze inzet op basis van wat we in de komende jaren kunnen waarmaken, en houden tegelijk de blik op de langere termijn voordat resultaten zichtbaar of meetbaar worden. De hoofdlijnen voor de inzet zijn:

1 Samenwerking in de wijk en herijking van preventieve inzet

We beginnen niet bij nul. We inventariseren de kansrijke initiatieven en samenwerkingen die er in de wijken zijn. En we werken aan een meer samenhangende aanpak die goede ondersteuning en zorg combineert met (vroeg)signalering van achterliggende problematiek en passende opvolging daarvan. Dat doen we met een wijkgerichte aanpak, zodat de situatie in de wijk en de behoefte van wijkbewoners leidend zijn. Hierin wordt vanuit alle domeinen samengewerkt. Zie paragraaf 3.4 over wijkgericht werken.

2 Opstellen Maatschappelijke Business Case

Wij onderzoeken gemeentebreed wat het maatschappelijke effect en rendement kan zijn van preventie. De prognose laat enerzijds zien tot welke effecten het aanbod leidt en wat daarvan de financiële waarde is, bijvoorbeeld in kostenbesparingen.

3 Investeren in preventie

Inzetten op preventie vraagt om tijd, en om de durf te investeren in de lange termijn. Deze termijn gaat verder dan de politiek-bestuurlijke cyclus van 4 jaar. Bij preventie gaan de kosten voor de baten uit: dit betekent niet per se meer budgetten, maar anders investeren, bijvoorbeeld met een revolverend fonds - of andere vorm - om gericht op preventie in te zetten (zie paragraaf 3.8 Financieel kader). Werken aan preventie vanuit verschillende domeinen vraagt om de juiste (financiële) voorwaarden vanuit gemeente en partners zoals de verzekeraar.

4 Toepassen van data en kennis: inzetten op beschermende factoren

Om de maatregelen te kiezen die de juiste impact hebben, kijken we naar in de praktijk bewezen en/of goed onderbouwde interventies. Er is steeds meer (wetenschappelijke) kennis beschikbaar. We kennen twee typen factoren die van invloed zijn op onze gezondheid en welzijn. Sommige factoren hebben een negatief effect: risicofactoren zoals schulden, onveilige hechting, ongezond eten, te weinig bewegen en overmatig alcohol- en middelengebruik. Andere factoren hebben een positief effect: beschermende factoren zoals een groene omgeving, sociale en emotionele vaardigheden, sociale contacten, positief gezinsklimaat, cultuur en sport. Data en kennis op basis van deze factoren helpt bepalen waar we preventief op moeten inzetten.

5 Universele preventie: een stevige basis en een gezonde omgeving

Universele preventie is gericht op alle inwoners van Amersfoort. We bieden de juiste randvoorwaarden en maken voorzieningen voor alle inwoners toegankelijk. De preventieve acties en interventies zijn er op gericht om mensen gedurende hun gehele levensloop impulsen te geven om hun gezondheid en ontwikkeling te versterken. Bijvoorbeeld met voorlichting,

bewustwording en een (fysieke en sociale) omgeving die stimuleert tot positieve en gezonde keuzes. We investeren in de gezondheidsvaardigheden van inwoners, waar sport en bewegen een belangrijk aandeel in hebben.

6 Gerichte inzet op groepen in een kwetsbare situatie (selectieve en geïndiceerde preventie)

Kwetsbaarheid uit zich veelal in gezondheidsachterstand (fysiek, mentaal of andere problemen). De werkelijkheid die deze verschillen veroorzaakt is complex en gaat verder dan enkel sociaal economische factoren. Het heeft ook te maken met ongelijkheid in het onderwijs, arbeidsmarkt, bestaanszekerheid, leefomgeving, gezondheid en sociale relaties. Kwetsbaarheid kan ook leiden tot problemen als terecht komen in de criminaliteit.

[Lees hier de uitgebreide toelichting op het thema Preventie in hoofdstuk 4.](#)

Gezondheidsbeleid

In Nederland worden we steeds ouder en telt ons leven steeds meer gezonde jaren. Die gezondheid is niet gelijk verdeeld over de bevolking. Mannen en vrouwen met lagere inkomens en een lagere opleiding leven gemiddeld zeven jaar korter en zelfs negentien jaar minder in goed ervaren gezondheid dan hoger opgeleiden⁵.

Landelijk gezien is ongezond gedrag zowel op fysiek als mentaal vlak verantwoordelijk voor 20 procent van de jaarlijkse ziektelast. Ongezonde voeding, roken, overmatig alcohol- en middelengebruik en te weinig beweging zijn factoren die sterk bepalend zijn voor ziekte en gezondheid. Overmatig alcoholgebruik en middelengebruik speelt ook een grote rol bij (huiselijk) geweld, heeft o.a. een negatieve ontwikkeling op het brein en schoolprestaties, en kan leiden tot geweldsdelicten. Het aantal mensen met psychische problemen neemt naar verwachting van het RIVM toe. Ook een ongezonde omgeving (milieu, geluidsoverlast, verstedelijking) kan leiden tot gezondheidsproblemen. Een ongezond binnen- en buitenmilieu veroorzaakt vier procent van de ziektelast, met luchtverontreiniging als de belangrijkste oorzaak.

Het Amersfoortse gezondheidsbeleid sluit aan op landelijke ontwikkelingen, zoals beschreven in de landelijke nota gezondheidsbeleid⁶ en het Nationaal Preventieakkoord⁷ (2018). In het Nationaal Preventieakkoord zijn ambities opgenomen voor een gezonder Nederland in 2040. In de Startfoto Beleidskader Inclusieve Stad voor Amersfoort zijn dezelfde aandachtspunten naar voren gekomen: terugdringen van roken, overgewicht en problematisch alcoholgebruik.

Aanpak

Aansluitend op de landelijke nota gezondheidsbeleid 'Gezondheid breed op de agenda 2020-2024' zetten wij in op gezondheidswinst voor alle inwoners van Amersfoort en in het bijzonder voor kwetsbare groepen. Wij leggen hiermee een gezonde basis voor toekomstige generaties. Amersfoortse inwoners zijn zelf verantwoordelijk voor hun gezondheid en keuzes die ze hierin maken, binnen de grenzen van hun mogelijkheden en die van de fysieke en sociale omgeving.

Om gezondheidsachterstanden te verkleinen richten wij ons in Amersfoort op interventies, waarvan wij op basis van data en kennis weten dat zij leiden tot een toename van de levensverwachting van mensen met een lage sociaal economische status (SES). Zo is het meeste effect te verwachten van interventies tijdens de eerste levensfasen en preventieve interventies op het gebied van roken, alcohol en overgewicht. Daarbij is ook aandacht voor achterliggende factoren, zoals gezondheidsvaardigheden, armoede en de directe leefomgeving.

⁵ www.loketgezondleven.nl

⁶ Landelijke nota gezondheidsbeleid 2020-2024 'Gezondheid breed op de agenda' van ministerie van VWS.

⁷ Het Nationaal Preventieakkoord richt zich op het terugdringen van roken, overgewicht en problematisch alcoholgebruik.

2.4.2 Bestaanszekerheid & participatie

Bestaanszekerheid betekent een dak boven je hoofd, een sluitend ‘huishoudboekje’, voldoende middelen om sociaal te kunnen meedoen, toegang hebben tot onderwijs en zorg, en geen zorgen over financiën. Het hebben van een passende werkplek met een eerlijk salaris of op een andere manier kunnen bijdragen aan de maatschappij vormt een belangrijke basis voor een inclusieve samenleving.

Rijk, gemeenten, werkgevers en inwoners werken samen, zodat:

- iedereen voldoende inkomen heeft om van rond te komen;
- de vaste lasten in verhouding staan tot de inkomsten;
- mensen in staat zijn gezonde financiële keuzes te maken, en;
- wanneer dit (tijdelijk) niet lukt, er ondersteuning wordt geboden om het (financiële) leven weer op de rit te krijgen en te houden.

Bestaanszekerheid is sterk verbonden met participatie en werk, omdat ze elkaar alle drie beïnvloeden. Wie participeert, heeft betere kansen op de arbeidsmarkt en vice versa. Bestaanszekerheid in al z’n facetten is betekenisvol voor participatie: minder onzekerheid, draagt bij aan meer doenvermogen, groter welzijn, minder zorg, hogere arbeidstevredenheid en productiviteit. Participatie is betekenisvol voor bestaanszekerheid: de beste weg uit armoede is werk, voldoening, zelfvertrouwen, zingeving, er toe doen, een sociaal netwerk, werkomgeving is vindplaats voor armoede en schulden. Bestaanszekerheid en Participatie dragen bij aan het welzijn van mensen en leiden tot minder zorgkosten.

‘Haalbare doelen stellen. Laagdrempelig starten. Bijvoorbeeld met vrijwilligerswerk of dagbesteding.’

De grote uitdagingen voor de komende jaren zijn:

- Het voortdurend op elkaar laten aansluiten van het onderwijs op de lokale en regionale economie en de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, en het verkleinen van de kwalitatieve mismatch tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt.
- De toenemende flexibilisering en verandering (technologie, en intensivering) van de aard van arbeid, die vraagt om een doorlopende om- en bijscholing van werknemers.
- De financiering van de bestaanszekerheid, schuldhulpverlening en participatie staat onder druk, terwijl we wel verwachten dat de vraag toeneemt.
- Het tegengaan van laaggeletterdheid (inclusief beperkte digitale vaardigheden), en de regie op de inburgering van nieuwkomers.
- Isolatie en gebrek aan persoonlijk contact door de pandemie en toenemende digitalisering (kloof voor inwoners met gebrek aan digitale vaardigheden)
- De complexere wordende samenleving, en de kans op financiële problemen van inwoners die dit veroorzaakt.

De hoofdlijnen voor onze inzet zijn:

1 **Op jonge leeftijd leggen we een goede basis**

Een solide basis op jonge leeftijd uit zich ook in andere aspecten van het leven, zoals positieve gezondheid en welzijn. Voor kinderen is het van belang dat zij voldoende kansen blijven krijgen om zich te ontwikkelen, zodat we armoede en isolatie ook op latere leeftijd zoveel mogelijk voorkomen. We investeren in de participatie van kinderen uit arme gezinnen op met name onderwijs gerelateerde zaken (zoals huiswerkbegeleiding, en allerlei benodigdheden voor school) en op sport en cultuur (deelname aan sportclubs of culturele activiteiten).

2 Iedereen doet (duurzaam) mee naar vermogen

We streven er naar dat zoveel mogelijk mensen regulier werk hebben of zelfstandig ondernemer zijn. Wie dat (nog) niet kan, maakt stappen in die richting of als dat niet mogelijk is, participeert op een andere manier in onze maatschappij. We kijken vooral naar de mogelijkheden die mensen hebben. Onze ondersteuning is gericht op duurzame inzetbaarheid.

We werken stress sensitief om rekening te kunnen houden met een beperkt doenvermogen van mensen. We nemen belemmeringen weg door mensen toe te rusten op alle leefgebieden, zoals voldoende inkomen, aanpak van schulden, laaggeletterdheid en aandacht voor (fysieke en mentale) gezondheid. Bij werkloosheid wordt een afweging gemaakt tussen re-integratie op korte termijn of investeren in om- of bijscholing.

3 Meer mensen beschikken over voldoende basisvaardigheden, onze dienstverlening houdt rekening met inwoners die hier ondersteuning bij nodig hebben

Door de basisvaardigheden van Amersfoorters die laaggeletterd zijn, te versterken willen we bijdragen aan hun eigen regie op het leven en deelname aan onze maatschappij, om inkomens- en gezondheidsproblemen te voorkomen. Tegelijkertijd willen we zorgen dat onze dienstverlening en die van andere organisaties rekening houdt met laaggeletterdheid.

4 We streven naar een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt

We werken binnen de arbeidsmarktregio Amersfoort met werkgevers- en werknemersorganisaties, onderwijsinstellingen, UWV en gemeenten zowel vanuit werk en inkomen-perspectief als economisch perspectief aan het terugdringen van de kwalitatieve mismatch tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. En we werken samen met de aangrenzende arbeidsmarktregio's.

‘Een zinvolle dagbesteding, wat dan ook, is een medicijn.’

Het gaat om voorlichting over opleidingen in de sectoren van de toekomst, ondersteuning van kwetsbare jongeren in de overstap van opleiding naar werk, en de ondersteuning van ondernemers die het moeilijk hebben.

5 Naast preventie zorgen we voor een financieel vangnet met ruimte voor passende ondersteuning

Waar mogelijk investeren we preventief door mensen met bestaanszekerheid meer kansen te geven op werk, participatie en een betere gezondheid met minder zorgkosten. We kijken daarbij niet alleen naar inkomen, maar ook naar het beheersen van uitgaven. Bijvoorbeeld bij woonlasten, energie en duurzaamheid.

6 We pakken problematische schulden aan

We zetten zoveel mogelijk in op preventie en vroegsignalering, om inwoners met financiële problemen sneller en beter te helpen met een lichtere vorm van ondersteuning. Hierdoor ontstaat ruimte voor meer maatwerk en aandacht bij curatieve trajecten. We volgen ontwikkelingen van digitale hulpmiddelen die de soms complexe dienstverlening aan inwoners simpeler en sneller kunnen maken.

[Lees hier de uitgebreide toelichting op het thema Bestaanszekerheid & Participatie in hoofdstuk 4.](#)

2.4.3 Ontwikkelen & opgroeien

Opgroeien in Nederland en Amersfoort is een voorrecht. Dat blijkt elke keer weer uit internationaal onderzoek. De Nederlandse jeugd is over het algemeen gelukkig en staat positief in het leven. Ze hebben een goede band met hun ouders en ervaren minder problemen dan generatiegenoten in andere landen^{8,9}. Die sterke basis willen wij benutten om kinderen, jongeren en jongvolwassenen (tot en met 23 jaar) de kansen en mogelijkheden te bieden om prettig, gezond en veilig op te groeien, hun eigen talenten te ontwikkelen en economisch zelfstandig te worden.

Niet voor iedereen is die sterke basis een vanzelfsprekendheid. Omdat er thuis of in de directe omgeving van alles speelt dat een onbezorgde jeugd en/of ontwikkeling in de weg staat. Het zorgt ervoor dat deze kinderen vaak een (grote) achterstand krijgen. Ook werken achterstanden bij ouders (participatie, opleidingsniveau etc.) door in het schooladvies dat kinderen krijgen en vergroot het de kans op schooluitval. Het inzetten op gelijke kansen voor alle kinderen in Amersfoort blijft daarom een belangrijk speerpunt, ook in de nadere uitwerking van dit thema in het Uitvoeringsprogramma Jeugd & Onderwijs.

Samen met ouders, opvoeders, scholen en professionals staan wij voor de uitdaging om in de wijk, op de scholen, kinderopvang en thuis vragen en problemen rond ontwikkelen en opgroeien passend en effectief aan te pakken.

De grootste uitdagingen in de komende jaren zijn:

- Het vergroten van gelijke kansen voor alle kinderen en jongeren in Amersfoort.
- Het versterken van de basis. Zorgen voor een omgeving waarin jongeren zich optimaal kunnen ontwikkelen.
- Vergroten van sociale en emotionele vaardigheden van jongeren en

‘Wat ik wil verbeteren voor de Amersfoortse jeugd? Gelijke kansen.’

opvoedvaardigheden van ouders/verzorgers.

- Het verbeteren van de (keten)samenwerking in regio, stad en wijk om passende zorg en ondersteuning te bieden.
- Het organiseren van oplossingen voor problemen en het versterken van vaardigheden om goed te kunnen opgroeien, als onderdeel van het dagelijkse leven (thuis, op school, bij verenigingen etc.).
- Meer kinderen in de eigen wijk naar school en opvang.

We zetten ons in om ervoor te zorgen dat alle jongeren in Amersfoort gezond, veilig en kansrijk opgroeien. Met als doel dat zij actief kunnen meedoen aan de samenleving, grip op hun leven hebben en betekenis aan hun leven kunnen geven. We stimuleren lichamelijke en mentale gezondheid. Alle jeugd moet zich veilig voelen; thuis, op school, in de wijk, in de stad en in de digitale omgeving; en we moeten voorkomen dat zij in de criminaliteit terecht komen. En ongeacht achtergrond of beperking, krijgt de jeugd alle kansen om zich te ontwikkelen en hun talenten te ontplooiën; in het gezin, in hun schoolcarrière, op de arbeidsmarkt, in vrijetijdsbesteding met sport, cultuur of andere activiteiten.

⁸ Inchley, J., et al. (2016). *Growing up unequal: gender and socioeconomic differences in young people's health and well-being. Health behaviour in schoolaged children (hbsc) study: international report from the 2013/2014 survey.* Copenhagen: World Health Organization (Health policy for children and adolescents, nr. 7).

⁹ Unicef (2020). *Worlds of Influence: Understanding what shapes child well-being in rich countries.* Florence: Unicef.

We bouwen voort op de basis die in de afgelopen jaren is gelegd met programma's die in de afgelopen jaren succesvol zijn gebleken (zoals ABC, aanpak voortijdig schoolverlaten, kansrijke start, stevig ouderschap, persoonsgerichte aanpak etc.).

De hoofdlijnen voor onze inzet zijn:

1 **Zorgen voor een sterke basis**

Een sterke basis wordt gelegd in de directe omgeving van de jeugdige. Voorlichting en - waar nodig - ondersteuning aan opvoeders en beroepsopvoeders over het gewone opgroeien en opvoeden, een positief pedagogisch klimaat, over wat kinderen en jongeren nodig hebben en hoe volwassenen elkaar daarin kunnen ondersteunen. Door het versterken van beschermende factoren¹⁰ kan tegenwicht worden geboden aan risico's en problemen; deze factoren maken kinderen en jongeren weerbaar. Voorbeelden van beschermende factoren zijn sociale binding (in gezin, vriendengroep, school, wijk), constructieve tijdsbesteding als sport, cultuur of andere activiteiten, en schoolmotivatie. De inzet op beschermende factoren is in Amersfoort al bekend van het IJslands model. Voor ouders van de leeftijdsgroep 12+ zijn er minder vanzelfsprekende plekken om opvoedvragen te bespreken. We hechten waarde aan de bijdrage die kinderen kunnen leveren; daarom praten we met hen en niet over hen.

2 **Versterken van preventie en vergroten laagdrempelig aanbod**

Versterking van preventie en vergroten van laagdrempelig aanbod kunnen ertoe leiden dat minder jeugdigen een beroep doen op jeugdzorg. Preventie

¹⁰ <https://www.nji.nl/nl/Kennis/Publicaties/NJi-Publicaties/Top-tien>

heeft vooral effect als er sprake is van een gedegen en samenhangende aanpak. Hiervoor kiezen wij een wijkgerichte aanpak, waarin verschillende domeinen rondom kinderen en jongeren met elkaar samenwerken. Data en kennis over de belangrijkste problemen en behoeften vormen de basis voor die samenwerking (zie paragraaf 3.4 over wijkgericht werken).

Daarnaast zorgen we voor een laagdrempelig ondersteuningsaanbod om ouders te ondersteunen met normale opvoedvragen, waarmee we voorkomen dat deze uitgroeien tot opvoedproblemen. Via het consultatiebureau, de kinderopvang en school; in de wijk en stedelijk; digitaal en fysiek. Met het jongerenwerk bereiken we de jongeren zelf op de plekken waar zij zijn.

3 **Hulp en ondersteuning zoveel mogelijk onderdeel van de eigen omgeving**

Samen met pedagogische medewerkers en leerkrachten bieden wij vooral hulp en ondersteuning op de plekken waar kinderen, jongeren en opvoeders komen. Bijvoorbeeld op het consultatiebureau, de kinderopvang, de school en de huisartsenpraktijk. Waar mogelijk gebeurt dat aan groepen kinderen en ouders.

Vaste gezichten in de samenwerking tussen scholen, kinderopvang, wijkteams en specialistische jeugdzorg op de plekken waar de kinderen en ouders zijn. Dat maakt ondersteuning toegankelijker voor ouders en is effectiever voor de kinderen. We sluiten aan bij de wijkgerichte aanpak om meer samenhang en afstemming te creëren (zie paragraaf 3.4 over wijkgericht werken).

Kinderen die ernstig belemmerd worden in hun ontwikkeling, door een combinatie van opvoedings- of gezinsproblematiek, psychische problemen en/of een verstandelijke beperking, kunnen zoveel mogelijk nabij of in een schoolse setting onderwijs volgen. Als kinderen tijdelijk niet naar school kunnen, zorgen we ervoor dat zij zoveel mogelijk in Amersfoort naar specialistische hulp en onderwijsinstellingen verwezen worden.

4 **Meer aandacht voor een doorgaande lijn: overstappen tussen de verschillende ontwikkelingsfasen.**

Iedere jeugdige krijgt in een min of meer vaste volgorde te maken met onderwerpen die bij de verschillende ontwikkelingsfasen horen: van voor de geboorte (zwangerschap) tot 23 jaar. Het niet goed doorlopen van een bepaalde fase kan gevolgen hebben voor latere ontwikkelingsopgaven, waardoor de ontwikkeling kan stagneren of ontsporen. De 'normale' ontwikkeling die 'normale' problemen met zich meebrengt, wordt goed

begeleid. Alle ouders krijgen te maken met twijfels en onzekerheden en kunnen behoefte hebben aan informatie, advies en ondersteuning. Iedere fase kent zijn eigen vraagstukken en betrokkenheid van specifieke partners. Alle jongeren zijn gebaat bij een doorgaande lijn, bij de overgang van de kinderopvang naar basisschool naar voortgezet onderwijs en naar de arbeidsmarkt. Goede samenwerking en organisatie van deze stappen maakt dat er minder kinderen uit het zicht verdwijnen of uitvallen.

[Lees hier de uitgebreide toelichting op het thema Ontwikkelen & Opgroeien in hoofdstuk 4.](#)

Een mooi voorbeeld van een doorgaande lijn is ABC: Amersfoortse Brede Combinatie. Daarin bieden kinderopvang, onderwijs, sociaal werk en andere organisaties activiteiten aan voor de ontwikkeling van kinderen. In Amersfoort zijn veertien ABC's die door de gemeente worden gefinancierd. De gemeente blijft investeren in deze wijze van samenwerking. Ook Integrale Kindercentra kunnen bijdragen aan een doorgaande lijn.

2.4.4 Ouder worden

Hoewel Amersfoort in verhouding minder ouderen kent dan veel andere gemeenten, stijgt het aandeel ouderen hier sterker dan landelijk. Daarnaast wonen ouderen steeds langer zelfstandig. Daarmee groeit ook de vraag naar ondersteuning en zorg voor thuiswonende ouderen.

De ambitie is dat ouderen zo lang mogelijk meedoen en bijdragen aan de samenleving. Voor veel vitale ouderen is het belangrijk om een volwaardige bijdrage aan de samenleving te leveren, zich gestimuleerd en gewaardeerd te voelen. Hun inzet is van grote waarde voor de leefbaarheid in de stad, bijvoorbeeld in vrijwilligerswerk. Daarvoor hebben zij reële mogelijkheden nodig die aansluiten bij hun persoonlijke wensen, behoeften en capaciteiten¹¹.

Met vereende krachten blijven we ouderen die minder vitaal zijn, ondersteunen om goed voor zichzelf en voor elkaar te zorgen. Het stimuleren van een sterk en gevarieerd sociaal netwerk is daarbij essentieel, ook om vereenzaming te voorkomen¹². Blijvende aandacht voor de mantelzorgers is van groot belang. Zij zijn van onschatbare maatschappelijke waarde en het aantal mantelzorgers neemt in verhouding tot het groeiende aantal cliënten de komende tijd verder af.

Om de middelen voor de zorg voor de meest kwetsbare ouderen op peil te kunnen houden, is het nodig om bij overige ouderen zelfredzaamheid te bevorderen en te zorgen voor ondersteuning en zorg dichtbij in de wijk. Kwetsbaarheid kan voortkomen uit laaggeletterdheid, verstandelijke beperkingen of een migratieachtergrond. Maar ook uit lichamelijke of psychische problemen of beperkte sociale vaardigheden. Zodoende is passende ondersteuning nodig die erop gericht is de kwaliteit van leven zoveel mogelijk te bevorderen¹³.

Wij willen dat ouderen zelfstandig kunnen blijven wonen als ze dat willen én dat ze daarbij zoveel mogelijk zelf de regie hebben over hun leven en het zorgproces. Ouderen die dat nodig hebben, krijgen goed bereikbare, toegankelijke en kostenefficiënte ondersteuning en zorg, die zoveel mogelijk aansluit op hun persoonlijke (thuis)situatie, mogelijkheden en sociale netwerk.

Het is belangrijk niet alleen aandacht te hebben voor kwetsbare ouderen, maar ook voor vitale ouderen voor wie het doen van vrijwilligerswerk voor zingeving en daginvulling zorgt. Samen met (en soms als) mantelzorgers spelen zij een waardevolle rol bij het mogelijk maken dat mensen langer zelfstandig kunnen blijven wonen.

De hoofdlijnen voor onze inzet zijn:

1 **Ouderen blijven meedoen en zijn onderdeel van vitale (en digitale) netwerken**

We zorgen dat ouderen dankzij (digitale) ondersteuning of zorg voldoende in staat zijn om het zelf te kunnen. (Vrijwillige) levenscoaches kunnen ouderen tijdig coachen in het behoud van een gezonde leefstijl, het anticiperen op langer zelfstandig wonen en het vergroten van hun digitale vaardigheden. Daarmee willen we ook eenzaamheid zoveel mogelijk voorkomen. We willen dat mensen hulp kunnen en durven vragen aan mensen uit hun

¹¹ Parafrase uit: Raad Volksgezondheid en Samenleving (2020). *De derde levensfase: het geschenk van de eeuw*. Den Haag.

¹² Citaat uit: Commissie Toekomst zorg thuiswonende ouderen (2020). *Oud en zelfstandig in 2030 Een reisadvies*. Den Haag.

¹³ Parafrase uit: Raad Volksgezondheid en Samenleving (2020). *De derde levensfase: het geschenk van de eeuw*. Den Haag.

omgeving, of uit het netwerk van vrijwilligers, waarbij ook de verbinding tussen jong en oud belangrijk is.

2 Mensen kunnen zoveel mogelijk in de eigen wijk blijven wonen als zij ouder worden

Om dit mogelijk te maken bieden we op verschillende gebieden ondersteuning: vitaliteit, meedoen, ontmoeting, wonen en dementie. We stimuleren mensen om gezond en fit te blijven door deel te (blijven) nemen aan het reguliere verenigingsleven of andere activiteiten in de buurt of wijk (sociale basisinfrastructuur). In de inclusieve stad zijn de dagactiviteiten zo toegankelijk mogelijk, doordat we deze verschuiven naar de lokale algemene voorziening in de sociale basisinfrastructuur. Dit versterken we met een goede wijkgerichte samenwerking rondom deze cliënten, bijvoorbeeld met wijkverpleging of andere hulpverlening. Ook kijken we naar de mogelijkheden van slimme technologie.

Voldoende en passende woningen voor ouderen zijn nog steeds een knelpunt en houden doorstroming op de woningmarkt tegen. De woonvormen waarop we inzetten, moeten mensen in staat stellen zoveel mogelijk zelfstandig te wonen, moeten uitnodigen om als inwoners naar elkaar om te kijken, het mantelzorgpotentieel te benutten en wonen en zorg te scheiden. Wonen in (semi-)collectieve woonvormen, ontmoetingsplekken en gezamenlijke activiteiten zorgen voor sociale cohesie en bevorderen onderlinge hulp op basis van wederkerigheid.

Uitvoering vindt plaats als onderdeel van het programma/statement Wonen en Zorg 'Amersfoort een thuis voor iedereen' (maart 2018).

'Goed luisteren naar mantelzorgers naast cliënten zelf.'

We versterken de bewustwording rondom dementie en verkennen samen met onze formele en informele partners uit het regionale Netwerk DementieD2 de mogelijkheden om inwoners met dementie en hun naasten zo goed mogelijk te ondersteunen.

3 Mensen kunnen ouder worden in een veilige en toegankelijke omgeving met een gevarieerd en integraal zorg- en dienstenaanbod in de wijk

Hierbij hanteren we het leidende principe 'Ondersteuning en zorg dichtbij' en kunnen mensen gebruik maken van wijkgerichte netwerken van professionals: sociaal werk, wijkteams, huisartsen en wijkverpleegkundigen. Kwetsbare inwoners die de ondersteuning niet zelfstandig kunnen vinden, leiden we actief toe via bijvoorbeeld maatjes. Ook vrijwilligersinitiatieven in de wijken, zoals Burenhulp, hebben hierin een belangrijke rol.

In de wijkgerichte samenwerking speelt ook het medische domein een belangrijke rol. De professionals in de wijken, zorgaanbieders en zorgverzekeraar versterken de onderlinge samenwerking om een stevige basis voor inwoners te creëren in de eerste lijn in de wijk. Voor inwoners met een chronische ondersteuningsvraag en een blijvend tekort aan regie op het eigen leven is een goede overgang nodig van ondersteuning op basis van de Wmo/Zorgverzekeringswet (Zvw) naar die van de Wet langdurige zorg (Wlz). Mantelzorgers worden ontzorgd en er komt meer zekerheid voor zorg in de toekomst voor het geval mantelzorgers minder of niet beschikbaar zijn.

[Lees hier de uitgebreide toelichting op het thema Ouder worden in hoofdstuk 4](#)

2.4.5 Psychische kwetsbaarheid

Iedereen kan een bepaalde periode psychisch kwetsbaar zijn. Door zorg en ondersteuning zo in te richten dat iedereen die dat nodig heeft, er een beroep op kan doen, voorkomen we dat mensen steeds verder in de problemen raken. Door zorg en ondersteuning waar mogelijk te richten op stappen naar herstel zorgen we dat mensen zoveel als mogelijk blijven participeren. Voor mensen met een psychische kwetsbaarheid die langdurig intensieve zorg en ondersteuning nodig hebben, is extra aandacht nodig om te voorkomen dat zij in armoede moeten leven of geïsoleerd raken.

Deze mensen vallen soms onder verschillende wettelijke kaders. Voor het bieden van passende ondersteuning en zorg - vanuit het leidende principe 'één huishouden, één plan' - is daarom goede samenwerking nodig tussen de uitvoerders van deze wetten.

Er is landelijk veel aandacht voor 'verward gedrag'. Lang niet iedereen met psychische problemen raakt verward. En verward gedrag kan ook andere oorzaken hebben, zoals somatische aandoeningen, dementie of gebruik van (verdovende) middelen. Vanuit cliëntenperspectief wordt inmiddels niet meer gesproken over 'verward gedrag' maar 'onbegrepen gedrag'. Mensen die onbegrepen gedrag vertonen, doen dat vaak tijdelijk en zijn ook lang niet altijd gevaarlijk. Voor omstanders kan het wel beangstigend of vervelend zijn.

Onbegrepen gedrag kan leiden tot onveilige situaties, voor mensen zelf of hun omgeving. In die situaties is naast goede samenwerking tussen de uitvoerders van wetten gericht op zorg en ondersteuning, ook goede samenwerking nodig met partners in de veiligheidsketen zoals politie, justitie en reclassering. Bij een

bepaalde groep is sprake van een ernstig gevaar. Landelijk wordt hiervoor gewerkt aan de ketenveldnorm levensloop beveiligde zorg. Dit vraagt nauwe samenwerking tussen GGZ, gemeenten en veiligheidsketen, vaak via het Zorg- en Veiligheidshuis.

Onze ambitie voor de komende zes jaar is dat we ondersteuning van mensen met een psychische kwetsbaarheid sluitend organiseren: een keten die goed samenwerkt zodat er geen gaten vallen in de ondersteuning. We volgen hierbij de lokale leidende principes voor de Inclusieve Stad en de landelijke bouwstenen, en we werken in samenhang met de domeinen wonen, leefomgeving en de veiligheid:

- We luisteren goed naar mensen met een psychische kwetsbaarheid en hun naasten.
- Mensen met een psychische kwetsbaarheid hebben een preventieve levensstructuur: passend onderdak, inkomen, een sociaal netwerk en een zinvolle daginvulling.
- We bieden in samenhang met de GGZ zorg en ondersteuning die nodig is en afgestemd op de behoefte, zo snel als nodig is en zo dichtbij mogelijk.
- Mensen waarover zorgen zijn, die geen hulp willen, geen hulpvraag stellen of de weg naar hulp niet weten te vinden, zoeken we actief op en proberen we te motiveren. Met als doel dat zij ook de zorg en ondersteuning krijgen die nodig is.
- Mensen met een psychische kwetsbaarheid hebben woonvaardigheden voor de vorm van wonen waar zij wonen.
- Door inzet op bovenstaande punten voorkomen we zoveel mogelijk uitval en terugval.
- We werken aan een prettige manier van samenleven in de wijken en voorkomen zoveel mogelijk overlast.

- We werken waar nodig samen met de veiligheidsketen volgens ‘één huishouden, één plan’.
- Naasten krijgen de ondersteuning die nodig is zo dichtbij mogelijk.
- Mensen die zich zorgen maken over anderen, weten waar zij hun zorgen kunnen bespreken.
- Omwonenden krijgen de ondersteuning die nodig is.

De hoofdlijnen voor de inzet zijn:

1 **Passende ondersteuning (continuüm OMNV beter passend maken)**

Met een steviger ambulante aanbod (in samenwerking met onder andere de

ambulante GGZ of specialisme licht verstandelijke beperking) en met 24/7 bereikbaarheid en beschikbaarheid hoeven minder mensen te wonen in voorzieningen voor beschermd wonen.

We zetten in op het voorkomen dat mensen in de opvang terecht komen en als ze daar toch gebruik van moeten maken, op het zo snel mogelijk laten doorstromen naar een passende woonvorm. We bieden passende hulp aan mensen met een verslaving, psychiatrie en verstandelijke beperking. We scheiden wonen en zorg meer, zodat mensen niet hoeven te verhuizen als zij andere hulp nodig hebben.

Doordecentralisatie Beschermd wonen

In 2015 is het advies van de commissie ‘Toekomst Beschermd Wonen’ (commissie Dannenberg) uitgekomen. Dat advies is om - vanuit de herstelgedachte - mensen die beschermd wonen, zoveel mogelijk in hun eigen omgeving te begeleiden en ondersteunen en daarvoor verschillende woonvarianten (met herstelgerichte ondersteuning) vorm te geven. Dit om intramurale voorzieningen waar mogelijk af te bouwen en ambulante alternatieven (wonen en zorg) op te zetten.

Naast de inhoudelijke visie is ook de ontwikkeling van een nieuw verdeelmodel van financiële middelen onderdeel van dat advies. Het voorstel is de middelen te verdelen over alle gemeenten in plaats van alleen de centrumgemeenten. Daarnaast is ook aangegeven te kiezen voor een andere verdeelmethode; een verdeling afgestemd op de ‘vraag’ (op basis van objectieve criteria) in plaats van het ‘aanbod’ (historisch gegroeide verdeling).

Landelijk is in 2019 afgesproken in tien jaar tijd tot een gefaseerde invoering van het objectieve verdeelmodel voor beschermd wonen te komen en in die tijd ook de doordecentralisatie op dit onderdeel voor elkaar te krijgen. Dat betekent dat gemeenten geleidelijk overstappen van de huidige historische verdeling over centrumgemeenten naar een volledig objectieve verdeling over alle gemeenten. Vooruitlopend op de doordecentralisatie hebben we in de regio Amersfoort eind 2019 en begin 2020 afspraken gemaakt die nu worden geïmplementeerd:

- het toekomstig zorglandschap;
- evenwichtige spreiding van voorzieningen en uitstroom;
- afbouw van intramurale voorzieningen waar mogelijk en opbouw van ambulante alternatieven;
- governance- en financieringsafspraken waaronder een passend financieel model voor de regio op basis van solidariteit en verevening.

2 **Continuïteit op alle levensgebieden bij overgangen**

Bij de overgang van de ene vorm van zorg en ondersteuning naar de andere, is het belangrijk dat er warm overgedragen wordt en dat de inwoner er zo min mogelijk 'last' van ondervindt. Waar dat kan, zijn inwoners zelf betrokken of verantwoordelijk om de overgang goed te laten verlopen.

Behalve de overgangen tussen verschillende wettelijke kaders (Zvw, Wmo en Wlz) geldt ook de overgang tussen gedwongen en vrijwillige zorg. De meest complexe situaties zijn die waarin mensen geen zorg meer vragen of accepteren, de omgeving zich ernstig zorgen maakt, maar de situatie nog niet dusdanig ernstig is dat wordt voldaan aan de voorwaarden om gedwongen

zorg in te zetten. Ook als iedereen zijn uiterste best doet is helaas het gedwongen kader op den duur niet te voorkomen.

We hebben en maken goede afspraken over de samenwerking bij de overgang tussen verschillende vormen van ondersteuning of fasen. We maken ze dusdanig concreet dat ze goede opvolging kunnen krijgen in de praktijk.

3 **Inzet op selectieve preventie**

Voor alle mensen met een psychische kwetsbaarheid is een preventieve levensstructuur van belang; als basis voor herstel en om terugval te voorkomen. Het sociaal netwerk en de versterking ervan is belangrijk, net als

Maatschappelijke opvang

Sinds 2009 is het aantal dak- en thuislozen in Nederland verdubbeld, blijkt uit [onderzoek van CBS](#). Dat merken we ook in de regio Amersfoort. Bij de opvanglocaties klopt een toenemend aantal mensen aan waardoor er niet voor iedereen direct plek is. Het uitgangspunt is dat niemand in de regio Amersfoort op straat hoeft te slapen. In Amersfoort zetten we in op passende ondersteuning gericht op groei en versterken van de zelfredzaamheid, participatie en herstel.

In een brede aanpak van dak- en thuisloosheid voorkomen we zoveel als mogelijk dat mensen het dak boven hun hoofd kwijt raken. Preventie is gericht op het vroegtijdig signaleren van schuldenproblematiek. We werken aan andere vormen van opvang en aan uitstroombmogelijkheden voor mensen die tijdelijk een beroep op de opvang hebben moeten doen. Dit moet er mede toe leiden dat het aantal mensen dat (langdurig) een beroep doet op de

nachtopvang, afneemt en zo snel mogelijk doorstroomt naar een passende woonplek.

Er blijven altijd mensen die toch opvang nodig hebben. Zij kunnen aankloppen bij de opvang. Deze groep inwoners begeleiden we zo snel mogelijk naar een passende, vaak rustigere plek. Op die manier kunnen zij sneller aan herstel werken. Voor de een is daar veel begeleiding bij nodig, voor de ander nauwelijks en ligt het accent op een tijdelijke woonplek.

Om de doelen voor de maatschappelijke opvang waar te maken werken verschillende partijen vanuit verschillende beleidsterreinen met elkaar samen: zorgaanbieders, de cliëntenraad van Kwintes, de straatadvocaat en de straatpastor, woningcorporaties, Indebuurt033, Stichting Wijkteams Amersfoort, Stadsring51, regiogemeenten, onderwijsinstellingen, enz.

bestaanszekerheid en een zinvolle invulling van de dag met (betaald) werk. Ook veldwerkers hebben een belangrijke signalerende functie. Met de inzet van bemoeizorg en een outreachende aanpak proberen we mensen toe te leiden naar hulp.

4 **Ondersteuning van naasten**

Mantelzorg voor mensen met psychische of psychiatrische problemen wordt als zwaar ervaren, het zwaarst van alle mantelzorgers (Ypsilon, 2019). De zorg

Afspraken worden gemaakt over continuïteit op alle levensgebieden bij:

- Uitstroom uit de intramurale GGZ naar ambulante GGZ en Wmo-voorzieningen.
- Toeleiding van bemoeizorg naar reguliere ondersteuning.
- Forensische zorg naar vrijwillige zorg en ondersteuning.
- Beschermd wonen naar minder beschermde vormen van wonen.
- Verblijf in de maatschappelijke opvang naar wonen in de wijk.
- GGZ en Wmo naar de Wlz.
- Specialistische of maatwerkvoorzieningen naar generalistische vormen van zorg, welzijn en ondersteuning.
- Professionele ondersteuning naar meer informele vormen van ondersteuning
- Overgang van gedwongen GGZ naar vrijwillige GGZ en Wmo.
- Voorkomen dat iemand op straat komt. Denk aan schuldhulpverlening en financiële zorgverlening, het voorkomen van huisuitzetting en ambulante begeleiding thuis.
- Het versnellen van uitstroom naar een stabiele woonplek. Het gebrek aan beschikbare en betaalbare huurwoningen zit daarbij in de weg. Daarnaast zijn er andere woonconcepten nodig die afgestemd zijn op individuele situaties. Goede voorbeelden daarvan zijn 'gemengd wonen' en Housing First.

is vaak langdurig en onvoorspelbaar. Bovendien ervaren mantelzorgers veel onbegrip. Psychische problemen zijn niet zichtbaar en er is sprake van een zeker taboe en onbegrip in de samenleving. We werken aan erkenning en ondersteuning van deze mantelzorgers.

5 **Ondersteuning van de omgeving**

Veel mensen met een psychiatrische aandoening ervaren uitsluiting en negatieve beeldvorming in hun omgeving. We investeren in het creëren van begrip en het nuanceren van beeldvorming. Tegelijk zorgen we ervoor dat mensen die te maken krijgen met onbegrepen gedrag of overlast ervaren, zich gehoord en gesteund voelen.

6 **Voorkomen huisuitzetting**

Samenwerking met de woningcorporatie(s), wijkteams, schuldhulpverlening en de GGD op het gebied van vroeg signaleren, aanpakken van huurachterstanden en de uiterste inspanning om een huisuitzetting te voorkomen. Ook de straatadvocaat van Indebuurt033 levert hier een bijdrage aan.

7 **Verslaving**

Gericht op preventie: vroegsignalering en tijdige doorverwijzing om (overmatig) gebruik van alcohol, drugs, gamen en gokken te voorkomen, met name gericht op kwetsbare groepen (zoals LVB, lage SES). Daarnaast worden individuele preventieve interventies ingezet bij personen die risicovol gebruiken en klachten ontwikkelen.

[Lees hier de uitgebreide toelichting op het thema Psychische kwetsbaarheid in hoofdstuk 4.](#)

2.4.6 Samenleven in diversiteit

Amersfoort staat als centrumstad in Nederland historisch bekend als knooppunt waar mensen van allerlei achtergronden bij elkaar kwamen en zich vestigden. Een stad die daardoor al lange tijd met diversiteit te maken heeft en hier de vruchten van plukt en de uitdagingen van kent. We kennen in Amersfoort ook veel verbondenheid. Op religieus vlak en door het grote aantal gezinnen en families in de stad. Dat zien we ook in de grote inzet bij vrijwilligersorganisaties.

We leven in Amersfoort dus over het algemeen op een vreedzame en verbonden manier samen. Dat doen we echter vooral met de mensen uit de eigen groep. Tegelijk zijn de verschillen tussen mensen op sommige plekken groter dan honderd jaar geleden. Het lukt niet altijd om ook verbonden samen te leven met groepen die anders zijn. Anders in termen van leeftijd, beperking, etniciteit, seksuele voorkeur of religie. Dus terwijl we goed zijn in binden met mensen uit de eigen groep, is het overbruggen van verschillen lastiger. Omdat deze verbindingen minder automatisch ontstaan en kwetsbaarder zijn. De uitdaging van overbrugging zien we op dit moment met name in de wijken waar grotere diversiteit is.

Diversiteit gaat over ons allemaal en dat besef groeit ook in de samenleving met de toenemende aandacht voor diversiteit en aanverwante onderwerpen. Het investeren in het gezamenlijke ‘Wij-Amersfoort’-gevoel, waarvan diversiteit expliciet onderdeel is, past binnen de ontwikkeling van de stad en de inwoners. Het goed kunnen samenleven in diversiteit is een gezamenlijke opgave. Wij-Amersfoort staat of valt met de moeite die wij allemaal doen om bruggen te bouwen.

‘Op de eerste plaats gesprekken blijven voeren. Nu meer dan anders. De polarisatie neemt nu alleen maar toe.’

- De diversiteit in onze stad is sterk gegroeid en groeit de komende jaren verder;
- Diversiteit is niet alleen een feit maar ook een toegevoegde waarde
- Als we een inclusieve stad en gelijke behandeling voor iedereen nastreven (zie Artikel 1 grondwet) is het nodig hier handvatten bij te ontwikkelen;
- Er is sprake van sterke verbondenheid en betrokkenheid binnen de verschillende groepen in de Amersfoortse samenleving maar nog niet altijd tussen deze verschillende groepen;
- Er zijn grote verschillen in hoeverre Amersfoorters in contact komen met andersdenkenden en/of anderslevenden en hier mee leren omgaan.

Wij willen de komende jaren het samenleven in diversiteit in onze stad versterken door in te zetten op overbruggen: de verbondenheid tussen Amersfoorters met verschillende achtergronden en ervaringen vergroten¹⁴. We willen dat doen door diversiteit ‘op de agenda’ te zetten bij zoveel mogelijk professionals en inwoners, zodat de hele samenleving meewerkt aan inclusie en integratie. Inclusie is een houding waarbij we het verschil in de ander positief waarderen en daar gelijke mogelijkheden en behandeling aan verbinden. Integratie is het proces waarin we in de samenleving leren van het verschil met de ander en dichterbij elkaar toegroeien.

¹⁴ Zie ook [dit artikel](#) waarin meer over binden en overbruggen, en het belang van inzet op overbrugging, wordt uitgelegd

De hoofdlijnen voor onze inzet zijn:

1 Normen stellen door eigen voorbeeld en kaders

De gemeente houdt zich als ambassadeur zelf de spiegel voor en geeft het voorbeeld.

- **Werkgever:** onder de loep nemen van onze wervings- en selectiestrategieën.
- **Medewerkers:** verbeteren of ontwikkelen van kennis, vaardigheden en attitudes die nodig zijn om intern en extern te werken aan inclusie en integratie. Bijvoorbeeld communiceren in begrijpelijke taal.
- **Met de stad:** een duidelijker signaal afgeven via inkoop of subsidie richting al onze partners. Voorwaarden voor inclusie en integratie in de juridische kaders.

2 Aan inclusie en integratie werken op elk maatschappelijk terrein

2a Basisinzet gericht op inclusie en integratie door alle inwoners

Inclusie kent drie lagen doelen: kennen, waarderen en steunen. Integratie kent de drie lagen: ontmoeten, begrijpen en samendoen. Op alle beleidsterreinen zetten we in op deze doelen.

- **Kennen:** Kennis en bewustwording over diversiteit aan personen, achtergronden, ervaringen en waarden.
- **Waarderen:** diversiteit op waarde schatten, waarderen wat diversiteit ons brengt
- **Steunen:** omzien naar elkaar, opkomen voor jezelf of een ander, de stad toegankelijk maken.
- **Ontmoeten:** in de wijken en buurten, op het werk, in de stad. Woonwijken (woningbouw), ontmoetingsplekken, inclusief arbeidsmarktbeleid en onderwijs.

‘Het is nodig om elkaar te ontmoeten en te leren kennen. Gelegenheden hiervoor bieden.’

- **Begrijpen:** onderling en wederzijds begrip creëren. Informatie over de maatschappij aan nieuwkomers en begeleiding bij spanningen tussen groepen vanwege botsende waarden of belangen. Tegengaan van discriminatie en polarisatie.
- **Samendoen:** Iedereen moet kunnen meedoen, niet alleen met je eigen groep maar ook de groepen Amersfoorters onderling. Daarvoor zijn nodig: vermogen om mee te kunnen doen, bereidheid om mee te laten doen. Specifieke aandacht voor de arbeidsmarkt vanwege het belang van bestaanszekerheid.

2b Extra inzet voor ondersteuning en versterking van groepen

Inzet op integratie voor nieuwkomers

We zorgen ervoor dat nieuwe Amersfoorters worden toegerust om mee te kunnen doen, de samenleving te leren kennen en andere Amersfoorters te ontmoeten. Dit gebeurt met de hulp van de vele informele en formele initiatieven in de stad om nieuwkomers de stad en haar inwoners te leren kennen.

De nieuwe Wet Inburgering (verwachte ingangsdatum 01/07/2021) vereist ook om de komende jaren integraler te werken en als gemeente actief regie op het inburgeringsbeleid te voeren. Belangrijke aspecten om een betekenisvol bestaan te

‘Een divers gezelschap zorgt voor verschillende invalshoeken.’

leiden en regie op eigen leven te houden bestaan onder meer uit: de taal leren, deelnemen aan verenigingsleven, leren over het onderwijssysteem, buurtgenoten leren kennen en meedoen via (betaald) werk.

In samenwerking met de regio Amersfoort werken we aan een flexibele invulling van de opvang van asielzoekers voor de toekomst, om rekening te houden met wisselende instroom.

Inzet op inclusie met ervaringsdeskundigen

Omdat er groepen mensen zijn die maatschappelijke belemmeringen ervaren als het gaat om inclusie, maken we jaarlijks samen met hen concrete uitvoeringsagenda's. Zo spelen we sneller en efficiënter in op wat er leeft en kunnen we hen steunen en het met hen samendoen. De belangrijkste kaders zijn:

- Regenboogagenda: veiligheid, weerbaarheid en sociale acceptatie van LHBTIQ+-inwoners bevorderen.
- Toegankelijkheidsagenda: gebaseerd op de negen aandachtsgebieden die aansluiten op het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap.
- Anti-discriminatieagenda: ondersteuning van Amersfoorters die discriminatie ervaren. Zoals mensen met een migratie-achtergrond en ouderen.

[Lees hier de uitgebreide toelichting op het thema Samenleven in diversiteit in hoofdstuk 4.](#)

2.4.7 Samenwerking met andere domeinen

2.4.7.1 Zorg en Veiligheid

Vanuit verschillende thema's uit dit beleidskader is samenwerking met partners uit het veiligheidsdomein belangrijk. In het Integraal Veiligheidsprogramma 2020-2022 (IVP) wordt beschreven hoe we samenwerken aan veiligheid en zorg. Het doel is de zorg voor kwetsbare mensen te verbeteren en daaraan gerelateerde veiligheidsproblematiek terug te dringen. Hiermee sluit het programma aan bij de doelen uit dit beleidskader voor een inclusieve stad. Ook is aandacht voor ondermijnende activiteiten in bijvoorbeeld de zorg en het voorkomen en terugdringen van zorgfraude.

De thema's waarop door zorg en veiligheid wordt samengewerkt, zijn:

- Persoonsgerichte Aanpak (woonoverlast, criminaliteit, fluïde jeugdnetwerkproblematiek)
- Mensen met onbegrepen gedrag
- Huiselijk geweld en kindermishandeling
- Polarisation en Radicalisering
- Mensenhandel en (illegale) prostitutie
- Zorg- en Veiligheidshuis

Het thema digitale weerbaarheid uit het IVP sluit aan bij ambities in de thema's Ontwikkelen & Opgroeien en Ouder worden: ervoor zorgen dat inwoners baat hebben bij digitalisering (bijvoorbeeld om zo zelfstandig mogelijk te kunnen zijn) en tegelijk veilig zijn door de gevaren te kennen.

2.4.7.2 Wonen en zorg

“Wij vinden het belangrijk dat Amersfoort een stad is die een thuis biedt. Of mensen nu behoefte hebben aan zorg en ondersteuning of niet, iedereen moet hier prettig kunnen wonen en leven.”

Dit doen we door inwoners zoveel mogelijk zelfstandig te laten wonen in een voor hen passende woning, en waar nodig met (tijdelijke) ondersteuning en zorg. Met zelfstandigheid bedoelen we zoveel mogelijk in eigen regie, in een woning/ woonvorm die bij hen past, in een vertrouwde omgeving met een netwerk waarin men naar elkaar omkijkt. Dit vraagt om passende woningen, woonvormen, ondersteuning en zorg en samenwerking tussen veel partijen. De woningcorporaties, zorgpartijen, wijkteams, sociaal werk en gemeente zetten zich hier gezamenlijk voor in en hebben dat vastgelegd in het statement ‘huisvesting en zorg’. Op basis van een gezamenlijk op- en vastgesteld uitvoeringsprogramma worden concrete maatregelen en acties uitgevoerd.

De hoofdthema's

- Voldoende en divers aanbod aan woningen: aansluitend bij de behoefte van deze inwoners.
- Passende zorg en ondersteuning: niet alleen voor de zorgbehoefte, ook ondersteuning bij het zelfstandig wonen en grip op je leven houden.
- De inclusieve wijk: samenleven, omzien naar elkaar, je thuis voelen, mensen ontmoeten. Maar ook: ondersteunen bij het omgaan met onbegrepen gedrag en de onrust die daarbij kan horen.
- Gezamenlijk verantwoordelijk: Open netwerkorganisatie met zorgpartijen, corporaties, sociaal werk, gemeente en andere partijen, die ieder een eigen verantwoordelijkheid hebben in de goede huisvesting en zorg van kwetsbare groepen.

Wonen

- Betaalbare woningen: we zetten in op het verruimen van het aanbod van reguliere sociale huurwoningen en op verschillende woonconcepten. Om snel meer woonruimte te creëren, realiseren we meer tijdelijke woonruimten en optimaliseren we het gebruik van de bestaande woningvoorraad. We lobbyen bij het Rijk voor het beperken van huurprijzen en het aanpassen van de kostendelersnorm, zodat het delen van een woonruimte gestimuleerd wordt.
- Betaalbare en passende woningen voor mensen met verschillende behoeften, bijvoorbeeld mensen met een beperking.
- Het ontwikkelen van vernieuwende woonprojecten voor ouderen: de juiste woning op de juiste plek. Tijdig nadenken over ouder worden en hoe je dan zelfstandig wilt wonen. De behoefte aan passende en meer diverse woonvormen waarin je oud kunt worden, neemt de komende jaren fors toe. Het gaat om onder andere woonvormen die een veilige omgeving en betekenisvolle contacten bieden, waarbij mensen naar elkaar omkijken, en waar nodig zorg en ondersteuning kunnen ontvangen. Zilveren Kruis, gemeente Amersfoort, woningcorporaties, zorgaanbieders en particuliere investeerders gaan dit gezamenlijk verkennen.
- Passende woningen en woonomgeving voor mensen met een (psychische) kwetsbaarheid. Door de extramuralisering wonen meer (psychisch) kwetsbare mensen in sociale huurwoningen. Zij wonen vaak geconcentreerd in bepaalde complexen of wijken als gevolg van de onevenredige verdeling van sociale huurwoningen over de stad. Soms is er weinig draagvlak in een wijk voor huisvesting van mensen met een psychische kwetsbaarheid. Bijvoorbeeld doordat ervaringen met overlast of incidenten met mensen met onbegrepen gedrag het beeld van buurtbewoners bepalen.

Om bij de uitstroom uit een zorginstelling of maatschappelijke opvang

zo goed mogelijk de match te maken tussen de persoon in kwestie en de woning/woonomgeving wordt gewerkt via directe bemiddeling. Zorgaanbieders, wijkteams en corporaties werken samen aan een goede match van de woning en een goede start met de juiste ondersteuning of zorg.

2.4.7.3 Fysieke en sociale omgeving: leefbaarheid in de wijken

De fysieke en de sociale omgeving hebben veel met elkaar te maken. Bijvoorbeeld waar het gaat om een gezonde omgeving en luchtkwaliteit, plekken voor ontmoeting, ligging en spreiding van voorzieningen in de stad, nabijheid van groen in de omgeving, wandelroutes, etc. De kwaliteit en inrichting van de leefomgeving hebben invloed op de kwaliteit van leven en dragen bij aan het voorkomen van problemen. Daarom zijn plekken nodig voor spelen, sport, cultuur en andere sociale activiteiten en vrije tijdsbesteding. Zie ook de [publicatie van Wageningen University & Research](#).

Onze ruimtelijke en maatschappelijke doelen worden goed op elkaar afgestemd en de onderlinge samenhang blijft een aandachtspunt. Woonomgeving en leefbaarheid zijn belangrijke punten waar fysiek en sociaal elkaar raken, want de samenstelling van woningen in een straat of buurt is van invloed op de samenstelling van de wijkbewoners. Op sommige locaties vraagt prettig samenleven om meer ondersteuning. Bij nieuwe plannen of projecten is het belangrijk om de omgeving in beeld te hebben, zodat kan worden beoordeeld wat er nodig is om de sociale kwaliteit van samenleven te behouden. Dit wordt onderdeel van de wijkgerichte samenwerking.

2.4.7.4 Samenwerking met het medische domein: Gezondheidsakkoord

Gezondheid, bestaanszekerheid, welbevinden en participatie manifesteren zich op alle levensdomeinen die onderling samenhangen en elkaar beïnvloeden. Door

‘Heb bij ruimtelijke ordening aandacht voor meer groen, maak fietsen en wandelen aantrekkelijk, creëer speelplaatsen en ontmoetingsplaatsen.’

verbindingen tussen wetten (Wmo, Jeugdwet, participatiewet, Zvw, WLZ, Wet Publieke Gezondheid) te leggen kunnen we er voor zorgen dat ondersteuning en zorg toegankelijk, van goede kwaliteit en betaalbaar is en blijft. Dit vraagt samenwerking tussen zorgverzekeraar, zorgkantoor en gemeente met de relevante samenwerkingspartners en gecontracteerde aanbieders. Met een groot aantal partners sluiten gemeenten in de regio en zorgverzekeraar Zilveren Kruis een ‘gezondheidsakkoord’. Het netwerk heeft tot doel geïntegreerde zorg te bieden volgens de volgende principes:

- positieve gezondheid als uitgangspunt: van ziekte en zorg, naar gezondheid en gedrag;
- regie bij de inwoner;
- de juiste zorg op de juiste plek;
- wijkgericht organiseren.

We richten ons hierbij primair op 3 thema’s:

- 1 Preventie
- 2 GGZ/psychische kwetsbaarheid
- 3 Senioren/ouder worden

Hiermee geven wij in Amersfoort ook invulling aan de landelijk afgesloten hoofdlijnakoorden.

2.4.7.5 Economie en bedrijfsleven

Het bedrijfsleven - en met name de werkgevers - heeft in meerdere opzichten een belangrijke rol in het leven van inwoners:

- Bestaanszekerheid en participatie: de economische visie, die in voorbereiding is, gaat ook over het belang van werken voor de stad en genoeg werk voor “iedereen”. De werkgelegenheid binnen Amersfoort moet aansluiten bij de (toekomstige) beroepsbevolking en bijdragen aan voldoende passend werk voor iedereen, door het behoud of de verwerving van bepaalde typen organisaties.
- Werkgevers in het netwerk van inwoners: voor inwoners die een vraag, zorg of andere kwetsbare positie hebben, is de werkgever een belangrijke speler in het netwerk. Denk aan mantelzorgers die een reguliere betaalde baan hebben. Of als iemand schulden krijgt.
- Maatschappelijk betrokken ondernemen: een maatschappelijke bijdrage van het bedrijfsleven aan initiatieven in de stad.

2.4.7.6 Cultuur

De raakvlakken met cultuur en de Cultuurvisie betreffen onder meer onderwijs, zorg, gezondheid, welzijn, ouderen en jeugd, en bestaan uit:

- **Cultuuronderwijs:** leerlingen ontwikkelen creatieve vaardigheden, ontdekken talenten, werken samen. Dit vindt plaats in kinderdagverblijven, het primair, voortgezet en speciaal onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs.
- **Cultuurparticipatie:** iedereen kan meedoen, van jong tot oud, ongeacht achtergrond of beperking. Dit gebeurt bijvoorbeeld bij publieke en particuliere aanbieders van cultuureducatieve activiteiten in de vrije tijd, culturele instellingen, kunstenaars en ook in wijken. Ook amateurkunstverenigingen -zoals koren, bands, theater- en dansverenigingen- spelen een grote rol bij het verzorgen van ontmoeting, om vitaliteit van inwoners en leefbaarheid in de wijken op peil te houden.

- **Culturele activiteiten** in het domein van zorg en welzijn die goed passen binnen het concept Positieve Gezondheid: uit de evaluatie van het project Age Friendly Cultural Cities komt naar voren dat ouderen langer vitaal en zelfredzaam blijven wanneer kunst en cultuur wordt ingezet in de zorg. Hoewel zorgverleners erg enthousiast zijn over het positieve effect, heeft het merendeel van hen dit nog niet structureel ingebed in hun beleid. Hier liggen kansen voor de toekomst, ook voor andere kwetsbare groepen zoals statushouders en mensen met een verstandelijke, psychische of lichamelijke beperking. Daarnaast ligt er voor de verschillende beleidsterreinen én cultuur een mooie uitdaging om beter samen te werken en een gezamenlijke visie te ontwikkelen met integraal beleid.

2.4.7.7 Duurzame Stad

De raakvlakken met de Duurzame Stad bestaan uit:

- Belang van een duurzaam gezond leefklimaat
- Aandacht voor het tegengaan van tweedeling bij bijvoorbeeld de energietransitie.

We besteden aandacht aan kansengelijkheid en inclusie bij de energietransitie, om ervoor te zorgen dat bijdragen aan een duurzame wereld niet alleen een zaak is van de mensen in een betere sociaal economische positie. Iedereen moet naar vermogen kunnen bijdragen aan duurzaamheid en we kunnen niet verwachten dat dat voor alle inwoners op dezelfde wijze kan.

Steenbreek Amersfoort

Het steenbreeknetwerk is al een aantal jaren actief met als doel inwoners te stimuleren hun tuinen te ontstenen en vergroenen. Daarbij werd duidelijk dat het netwerk mensen met een kleine beurs slecht bereikte. Om manieren te vinden om deze groep te betrekken is een zpp-er uit het netwerk Steenbreek Amersfoort ingezet om in de wijken ‘rond te scharrelen’ en kansen te vinden en benutten. Dit bleek een belangrijke en effectieve manier te zijn omdat pas wanneer je je echt in de wijk begeeft, je kansen tegen komt.

Daaruit ontstaan nieuwe activiteiten zoals:

- Steenbreek voor de kleine beurs: met vrijwilligers op pad om mensen met een kleine beurs te helpen met tuinieren. De ontvanger helpt waar mogelijk mee.
- Het starten van een logeertuin. Waar planten uit tuinen van eigenaren met een ruime beurs tijdelijk worden geplant om hergebruikt te worden in tuinen van mensen met een kleine beurs. Draagt bij aan circulaire economie.
- Tussen de betrokkenen onderling ontstaat een sociaal netwerk, dat ook op andere momenten in te zetten is. Via dit netwerk wordt doorverwezen naar instanties in de buurt zoals de burenhulpdienst/Indebuurt033/wijkteam.
- Mensen met afstand tot de arbeidsmarkt worden via re-integratieproject betrokken bij de grotere klussen. Zo leren zij over aanleg en onderhoud van tuinen. Deze kennis benutten zij weer bij eigen klussen in verwaarloosde tuinen.

*Onze
organisatiestructuur
en samenwerking*

3 Onze organisatiestructuur en samenwerking

3.1 Toegang tot ondersteuning en zorg voor inwoners

Inwoners moeten ondersteuning en hulp ervaren als onderdeel van hun omgeving. Daarom organiseren we advies, ondersteuning en zorg dichtbij inwoners. De eerste kring van inwoners bestaat uit familie, vrienden, buren, collega's. Daaromheen hebben zij de organisaties of netwerken waar de meeste mensen sowieso al komen zoals consultatiebureau, school, werk, verenigingen, etc. Ondersteuning en zorg in de wijken of stad sluiten daarbij aan: sociaal werk, huisarts, wijkteams, schuldhulpverlening, vrijwilligers en gemeente. Maar ook ziekenhuis, zorgaanbieders, veiligheidspartners en Artikel 1 Midden Nederland.

Zichtbaarheid voor inwoners

De basisinfrastructuur in de wijk en de samenwerking tussen professionals moeten zichtbaar en bekend zijn bij inwoners. Inwoners moeten weten dat zij met hun vragen of zorgen terecht kunnen bij de informatiewinkels en informatiepunten, of dat zij hun zorgen kunnen delen met de wijkteams. Hiervoor werken wijkteams, sociaal werk en ook huisartsen en jeugdgezondheidszorg nauw samen.

Voor inwoners die zich niet gemakkelijk op eigen initiatief (kunnen) melden, is de aanwezigheid van professionals op 'vindplaatsen' essentieel: plekken in de wijk waar inwoners als vanzelfsprekend komen of elkaar ontmoeten. Scholen vormen een belangrijke vindplaats en zijn daarom ook 'werkplaats': ondersteuning en zorg kan er ter plekke worden geboden.

Altijd aan het juiste adres

Mensen met een (hulp)vraag kunnen zich op diverse plekken in de wijk melden. En op diverse plekken kan een (hulpvraag) worden gesignaleerd: op school, op straat, het consultatiebureau of een buitenkast. De plek of ingang die wordt gekozen, mag geen invloed hebben op de wijze waarop de vraag wordt beantwoord of doorgeleid. Professionals in de wijk of in stedelijke netwerken hebben een eenduidige werkwijze; zij kunnen allen de vraag samen met de inwoner(s) helder krijgen, en helpen inwoners de weg te vinden naar de juiste plek, bij voorkeur met een 'warme overdracht'.

Bij de formele partners in de basis van de piramide (Indebuurt033, Stadsring51, Werk, Inkomen en Zorg en Stichting Wijkteams Amersfoort) komt een groot deel van de vragen over ondersteuning en zorg binnen. Zij voeren waar nodig samen de triage uit en staan in verbinding met netwerken in de stad. Zo zorgen we ervoor dat niemand van het kastje naar de muur wordt gestuurd, en dat iedereen snel en adequaat het passende antwoord krijgt op de (hulp)vraag.

De toegang tot individuele zorgvoorzieningen is belegd bij een beperkt aantal organisaties met verwijzingsbevoegdheid. Dit zijn de Stichting Wijkteams Amersfoort, de huisartsen in Amersfoort en de jeugdgezondheidszorg GGDrU. Tussen partijen en gemeenten worden in aanvulling op de wet waar nodig nadere afspraken gemaakt over samenwerking en de wijze waarop verwijzingen plaatsvinden.

Onafhankelijke cliëntondersteuning

Iedere inwoner heeft recht op onafhankelijke cliëntondersteuning. Deze taak en de voorlichting erover zijn in Amersfoort belegd bij Indebuurt033.

Cliëntondersteuners helpen bij een aanvraag, een gesprek met zorgverleners, bemiddeling of bieden andere begeleiding binnen het sociaal domein en de wet- en regelgeving. Via de medewerkers van de informatiewinkels van Indebuurt033 kan deze ondersteuning worden geboden.

3.2 Inwonerparticipatie

Ons beleid en werkwijzen worden beter dankzij de inbreng van inwoners en ervaringsdeskundigen. De beleving en ervaringsdeskundigheid van inwoners zijn waardevol en moeten goed tot hun recht komen. In Amersfoort hanteren wij voor inwonersparticipatie een eigen model: Denktank Inclusieve Stad.

Denktank Inclusieve Stad: advies en signalering

Gevraagd en ongevraagd advies geven aan de gemeente (college en gemeenteraad) over onderwerpen op het gebied van het Sociaal Domein en de Inclusieve Stad. De ogen en oren van de gemeente in de stad voor signalen op het terrein van het Sociaal Domein en de Inclusieve Stad. Signalen ontvangen, actief ervaringen ophalen, etc.

De Denktank bestaat uit een vaste kern (adviesraad) en een 'flexibele schil' van mensen die meedenken, expertise of ervaringsdeskundigheid hebben, hun netwerken kunnen betrekken en een rol kunnen spelen in het ophalen van signalen uit de samenleving.

Cliëntenraad Werk en Inkomen

De Cliëntenraad Werk en Inkomen Amersfoort komt op voor de belangen van mensen met een laag inkomen in de gemeente Amersfoort. De raad geeft

gevraagd en ongevraagd advies aan de gemeente op het gebied van Werk en Inkomen. Ook signaleert en bespreekt de Cliëntenraad problemen uit de praktijk.

Ervaringsdeskundigen en andere belangenbehartigers

Naast genoemde formele overlegstructuren zijn wij structureel in contact met groepen ervaringsdeskundigen, naasten en belangenorganisaties. De input van ervaringsdeskundigen draagt bij aan beter beleid en betere uitvoering, aansluitend op wat inwoners nodig hebben. Een zelfde bijdrage krijgt de gemeente ook van belangenbehartigers. Daarom worden bij ontwikkelingen in beleid en uitvoering ervaringsdeskundigen en/of belangenorganisaties betrokken. Onder meer doen wij dit bij de uitvoering van beleid op het gebied van toegankelijkheid, diversiteit en psychische kwetsbaarheid.

Cliëntenraden van partnerorganisaties

Amersfoort heeft ook de Cliëntenraad WSW (wet sociale werkvoorziening) die namens de betrokken medewerkers meedenkt en advies geeft. Ook zorgaanbieders en andere partners kennen cliëntenraden, wiens adviezen van belang zijn. Zij worden bij de relevante onderwerpen betrokken en geraadpleegd.

3.3 Lokale aansturing en samenwerking

De wijze waarop wij de uitvoering van informatie, advies, ondersteuning en zorg lokaal organiseren is gebaseerd op de doelen en de leidende principes. De piramide van ondersteuning en zorg is daarbij leidend. Een groot deel van de uitvoering vindt lokaal plaats, in samenwerking met lokale partners, zowel formeel als informeel.

*‘Er is veel gezegd over werken in de wijk.
Maar wat als je op stedelijk niveau werkt?’*

Functies die lokaal georganiseerd zijn:

- Gemeenschapsvorming en support
- (vroeg)Signalering en presentie
- Informatie en advies
- Ontmoeting
- Jongerenwerk en kinderwerk
- Ondersteuning van vrijwilligerswerk en mantelzorg
- Dagactiviteiten en arbeidsintegratie
- Ondersteuning bij hulpvragen: cliëntondersteuning, sociaal juridische hulpverlening, ondersteuninggroepen, ondersteuning door wijkteams en POH
- Inkomensondersteuning
- Aansluiting jeugdhulp op basisonderwijs
- Toegang tot specialistische hulp en maatwerkvoorzieningen
- Toegang tot woonzorgvoorzieningen of urgenties voor huisvesting o.b.v. zorgvraag
- Persoonsgerichte aanpak veiligheid
- Aanpak overlast
- Integratiewerk

Om de beweging in de transformatie te realiseren, is er nauwe samenwerking tussen de kernpartners voor het sociaal domein: Wijkteams, Stadsring 51 en de gemeente. De samenwerking tussen deze beleids- en uitvoerende partijen draagt er aan bij dat de behoeften en ervaringen uit de praktijk leidend zijn voor de keuzes in het beleid en dat beleid beter wordt geïmplementeerd in de praktijk. Deze partijen zijn samen met hun vele partners in de wijken zoals huisartsen en GGD verantwoordelijk voor het bieden van een duidelijke en effectieve toegang tot de zorg, en meer inzet op preventieve taken.

3.3.1 Samen werken

Het is een gezamenlijk doel om inwoners sneller op de juiste plek te helpen, en door de juiste mensen. Formele en informele organisaties trekken al veel samen op. Toch blijft 'betere samenwerking' een veel genoemde wens. Dit gaat niet om meer contact, overleg of afstemming, maar om beter contact, overleg en afstemming waarbij de inwoner met diens (hulp)vraag centraal staat. Het gaat om vertrouwen tussen organisaties en professionals, samen leren, ons open tot elkaar verhouden en beseffen dat we onze maatschappelijke doelen alleen halen door samen te werken met alle partijen die nodig zijn om inwoners goede ondersteuning en zorg te bieden. Dat kan ook een out-of-the-box-aanpak buiten de gebaande paden betekenen.

Om beter te kunnen samenwerken is het nodig om elkaar te (leren) kennen. Je samenwerkingspartners kennen en weten wat ze te bieden hebben. Daardoor weten hulpverleners elkaar beter te vinden. Dat vraagt een open houding, elkaar opzoeken, bevragen, goed luisteren en delen van kennis en expertise. Door vanuit een gezamenlijke ambitie aan de maatschappelijke resultaten te werken wordt de expertise van de verschillende professionals effectiever ingezet en voorkomen we dat er langs elkaar heen wordt gewerkt. Kennis over de diverse initiatieven en vormen van ondersteuning en zorg helpt daarbij.

Aandachtspunt in de samenwerking rond een inwoner is ook het maken van goede onderlinge afspraken over wie welke rol heeft in de hulpverlening. Het moet helder zijn wie het centrale aanspreekpunt is en het overzicht bewaakt. Ook op beleidsniveau is goede afstemming nodig om de samenwerking te bevorderen door goede structuren en verbindingen te faciliteren en soms obstakels weg te nemen als gevolg van wetten, regels en afspraken.

3.3.2 Sturing

Opdrachten aan verbonden organisaties – algemene voorzieningen

De kernpartners die taken uitvoeren in opdracht van de gemeente, doen dat in lijn met de doelen en de uitgangspunten uit dit beleidskader. Met deze organisaties maken wij langjarige afspraken voor de uitvoering van taken met een bijbehorend financieel kader. De ondersteuning en activiteiten die door deze organisaties worden geboden, hebben het karakter van een algemene voorziening en zijn daarmee voorliggend op de zogenaamde maatwerkvoorzieningen. De organisaties kennen een preventieve werkwijze, zijn laagdrempelig toegankelijk en zijn erop gericht om te voorkomen dat problemen van (groepen) inwoners verergeren. Voor alle partners geldt dat zij professionals in dienst hebben met een diverse achtergrond en die cultuursensitief werken, waardoor de dienstverlening aansluit op de specifieke behoeften van inwoners. Het gaat hier om het aanbod van organisaties als Stichting Wijkteams Amersfoort, Indebuurt033, Stadsring 51 en de gemeentelijke afdeling Werk, Inkomen en Zorg.

Inkoop van re-integratie-activiteiten

Lokaal kopen wij re-integratie-instrumenten in die inwoners met een bijstandsuitkering in staat stellen te kunnen participeren in de samenleving of stappen te zetten richting betaald werk. Instrumenten of voorzieningen moeten aansluiten bij de behoefte van de doelgroepen, waarbij zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van de reguliere arbeidsmarkt en werkgevers in stad of regio. Degenen voor wie betaald werken niet (direct) tot de mogelijkheden behoort, worden toegeleid naar bijvoorbeeld een vrijwilligersplek. We vragen iedereen te doen wat hij/zij kan om zo snel mogelijk weer in eigen onderhoud te kunnen voorzien of, als dat (nog) niet mogelijk is op andere wijze maatschappelijk te participeren en/of te werken aan persoonlijke problemen die daar een belemmering voor vormen.

3.4 Wijkgericht werken

3.4.1 Wijkgerichte uitvoering en samenwerking

De wijk is het schaalniveau waarop uitvoering en samenwerking in de inclusieve stad zoveel mogelijk vorm krijgen. In de inhoudelijke thema's (paragraaf 2.4) is aan bod gekomen waarom de wijk goed aansluit bij de leefwereld van veel inwoners. Wijkgericht werken maakt het mogelijk om ondersteuning dichtbij te bieden en de omgeving zoveel mogelijk te betrekken.

De sociale basisinfrastructuur op wijkniveau sluit aan op eigen netwerken van inwoners en versterkt deze. De functies ontmoeting, lichte ondersteuning en informatie & advies worden vooral op wijkniveau ingevuld, zowel door formele als informele organisaties. De basisstructuren die in elke wijk aanwezig zijn, zijn de organisatie en de ondersteuning van het sociaal werk, het vrijwilligerswerk, de wijkteams, de jeugdarts en de huisarts. Ook is er nauwe samenwerking met de toeleiding naar werk, inkomensondersteuning en schuldhulpverlening, hoewel deze formeel een stedelijk georganiseerde toegang hebben.

De aanpak en benodigde samenwerking binnen de sociale basisinfrastructuur van iedere wijk varieert op basis van de kenmerken en behoeften in de wijk.

Wij versterken de wijk als organisatorisch niveau en zoeken daarin meer samenwerking met andere domeinen. De belangrijkste partijen die samenwerken met inwoners, Indebuurt033, Stichting Wijkteams Amersfoort, scholen, de ABC-organisaties¹⁵, kinderopvang, huisartsen en consultatiebureaus, maar ook wijkbeheerders, gebiedsmanagers, wijkagenten, beheerders van woningcorporaties, buurtsportcoaches en verenigingen. Zij kennen veel inwoners

¹⁵ Amersfoortse Brede Combinatie is een samenwerking tussen onderwijs, kinderopvang en sociaal werk..

en weten wat er speelt. Vooral voor inwoners in een meer kwetsbare positie is een netwerk van informele en formele ondersteuning dichtbij van grote waarde.

Professionals in de wijk kennen elkaar en weten elkaar goed te vinden. Dat maakt de ondersteuning aan groepen inwoners of individuen met vragen optimaal, integraal en efficiënt. Contact tussen professionals over de verbetering van de situatie van een gezin of huishouden gebeurt in de vorm van *consultatie* of *casuïstiekoverleg*. Deze verbetering wordt effectiever wanneer de samenwerking zich uitbreidt naar andere partners in de wijk.

3.4.2 Wijkgerichte aanpak en wijkplannen

Onze doelen voor de inclusieve stad vragen om een integrale en domeinoverstijgende samenwerking. Een wijkgerichte aanpak biedt niet alleen samenhang in ondersteuning en zorg, maar combineert deze met (vroeg)signalering van achterliggende problematiek en passende opvolging daarvan. Ook versterkt de wijkgerichte aanpak de samenwerking tussen het sociale domein, het onderwijs, sport en cultuur, het medische domein, het fysieke domein (leefomgeving, ontmoetingsplekken, openbare ruimte, wonen) en het veiligheidsdomein.

De mensen in de wijk (inwoners, vrijwilligers, verenigingen, ondernemers, etc.) zijn onmisbare partners bij het creëren van de juiste randvoorwaarden voor een gezonde omgeving, passende en goede basisvoorzieningen, actieve sociale netwerken.

We verkennen in één of enkele wijken of de methodiek van wijkprogrammering passend is voor Amersfoort: een praktische toepassing van wetenschap, beleid en uitvoering (ontwikkeld door kennisinstituten en gemeente Rotterdam). Wij streven naar de opstelling van één plan per wijk, waarin alle aspecten tot

uitdrukking komen. Dit plan heeft een bredere scope: naast sociale en leefbaarheidsvraagstukken wordt ook aandacht besteed aan de fysieke inrichting van de wijk en veiligheid. De regie op het proces voor de totstandkoming van deze wijkplannen wordt belegd bij de gemeente.

Het hele wijknetwerk draagt bij aan het wijkplan: inwoners, inwonersinitiatieven, professionals en gemeente. Het wijkplan brengt op basis van data, kennis en praktijkervaringen in beeld wat in de betreffende wijk nodig is, welke inwoners het meest kwetsbaar zijn. Dit zorgt ervoor dat alle partners een passende, betere en effectievere inzet voor de wijk kunnen bepalen. Hiermee verwachten we op termijn de inzet op zwaardere en geïndiceerde ondersteuning en hulp te kunnen verminderen. Gezamenlijk programmeren, uitvoeren, meten, leren en verbeteren is een belangrijk onderdeel van deze methodiek. Gedeelde kennis over het totale aanbod en succesvolle interventies zijn daarbij van belang. De methodiek is uniform voor de hele stad, de inhoud is aangepast aan de situatie en behoefte in de wijk en helpt prioriteiten te bepalen. Inzicht in de behoefte per wijk maakt ook duidelijk in welke wijken en/of voor welke groepen inwoners (preventieve) ondersteuning nodig is om hun kansen te versterken.

We organiseren ondersteuning en zorg op de plekken waar inwoners met kinderen al komen, zoals het consultatiebureau, de kinderopvang, de school en de huisarts. De wijkgerichte samenwerking is uiteraard ook van belang voor oudere inwoners, voor wie de nabijheid van activiteiten voor ontmoeting, activering en bewegen belangrijk is. Meer bekendheid over het aanbod in de wijken van formele en informele organisaties en initiatieven, maakt het mogelijk om langer zelfstandig te wonen en ondersteuning dichtbij te hebben.

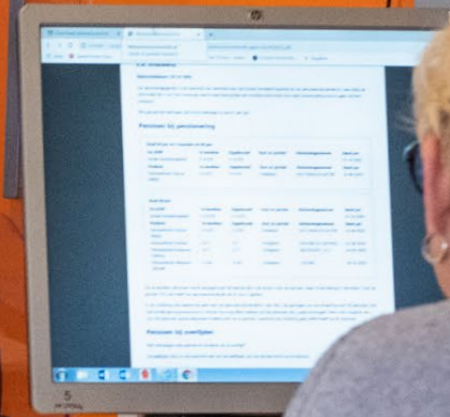
Een omgeving waarin mensen prettig samenleven is een omgeving die een uitdaging beter aankan. Op tijd signaleren van onrust of spanning en de juiste

nende mensen

KRUISKAMP

B

Subsidie voor wijkactiviteiten

Voor het stimuleren van wijkgerichte activiteiten biedt de gemeente een scala aan subsidiemogelijkheden voor professionele en vrijwillige initiatieven. Naast de subsidie in het kader van #ProjectenIndebuurt zijn er subsidies voor sportieve en culturele activiteiten en Buurtbudgetten gericht op leefbaarheid en sociale cohesie in de wijk. Wij gaan deze subsidiemogelijkheden aan elkaar verbinden en de procedures voor aanvragen en toekenning op elkaar afstemmen, zodat inwoners en organisaties een duidelijke ingang hebben voor wijkgerichte activiteiten.

ondersteuning of begeleiding bieden kan ervoor zorgen dat het voor iedereen een fijne en veilige omgeving blijft.

3.4.3 Stedelijke netwerken en organisaties sluiten aan op de wijk

Niet alle lokale ondersteuningsstructuren zijn wijkgericht georganiseerd. Sommige bewonersnetwerken, informele netwerken (bijv. Pact Samsam), verenigingen of informele hulporganisaties zijn stedelijk of wijkoverstijgend georganiseerd (bijv. voedselbank, organisaties voor vrijwilligerswerk). Dat geldt ook voor professionele dienstverlening zoals schuldhulpverlening, leerplicht, bemoeizorg of preventieve interventies.

Ook de toeleiding naar arbeidsintegratie in samenhang met de toegang tot dagactiviteiten en de toegang tot voorzieningen op het gebied van rollen, wonen en vervoer zijn stedelijk ingericht. Dat geldt eveneens voor ketensamenwerking op het gebied van veiligheid en zorg (de personsgerichte aanpak) en de samenwerking op het gebied van wonen en zorg voor het realiseren van opvang- en woonzorgvoorzieningen. Deze stedelijke netwerken of organisaties werken zo veel mogelijk samen met partners in de wijk. Inwoners kunnen erop vertrouwen dat zij de juiste ondersteuning op de juiste plek krijgen.

3.5 Regionale aansturing en samenwerking

Ondersteuning of zorg die intensief of specialistisch is en niet efficiënt in de wijk of in de stad georganiseerd kan worden, organiseren we in de regio Amersfoort. Dat gaat om onder meer specialistische ambulante hulp of verblijfszorg, ondersteuning op het gebied van werk en inkomen via het Jongerenloket of het regionaal Werkbedrijf voor mensen met een arbeidsbeperking. Bovenregionale ondersteuning binnen de provincie Utrecht of Veiligheidsregio Utrecht betreft crisishulp, Veilig Thuis, Meldpunt Bezorgd, het regionaal centrum voor seksueel geweld, jeugdbescherming en jeugdreclassering.

(Boven)regionaal georganiseerde ondersteuning en zorg is altijd aanvullend op de lokale inzet vanuit de basisinfrastructuur en de wijkteams en wordt zoveel mogelijk in de wijken vormgegeven (bijv. specialistische ambulante teams jeugdzorg). Regionale partners werken samen met lokale partners, huisartsen en onderwijs bij de uitvoering van ondersteuning en zorg.

Vanzelfsprekend zijn de leidende principes ook van toepassing op regionaal georganiseerde ondersteuning en zorg.

Functies die regionaal georganiseerd zijn o.a.:

- Jeugdgezondheidszorg (m.u.v. maatwerk)
- Intensieve jeugdhulp
- Aansluiting jeugdhulp op voortgezet onderwijs en speciaal/passend onderwijs
- 24/7 ondersteuning en zorg in de wijk
- Jeugdbescherming en -reclassering
- Veilig Thuis en aanpak huiselijk geweld
- Meldpunt Bezorgd
- Crisishulp
- Overige individuele voorzieningen
- Jongerenloket
- Werkgeversservicepunt
- Werkbedrijf
- Leerwerkloket
- Regionale Meld- en Coördinatie-functie voortijdig schoolverlaten (RMC)
- Sociaal Werkvoorzieningschap Amersfoort e.o. (RWA)

Rol van de GGD

De wettelijke taken (Wet Publieke Gezondheid) van de Gemeentelijke Gezondheidsdiensten (GGD) zoals de bescherming, bewaking en bevordering van gezondheid en het signaleren en voorkomen van gezondheidsrisico's, zijn in Amersfoort belegd bij de GGD regio Utrecht.

3.5.1 Regionale bestuurlijke samenwerking

In regio Amersfoort bestaat intensieve bestuurlijke samenwerking tussen gemeenten. De gemeenten Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Leusden, Soest, Woudenberg, Eemnes (alleen voor jeugdzorg) en Nijkerk (in Regionaal Werkbedrijf en OMNV) en Veenendaal (alleen op Ondersteuning met noodzakelijk verblijf voor volwassenen) kopen samen ondersteuning en zorg in die nodig is voor de uitvoering van de Wmo en de Jeugdwet. Ook werken zij samen op het gebied van werk en inkomen en onderwijs. Gemeenten doen dit samen met bestuurlijke gremia op het gebied van ondersteuning en zorg, werk en inkomen, (passend) onderwijs, en veiligheid (en zorg).

3.5.2 Ondersteuning en zorg

Op het gebied van ondersteuning en zorg vindt in de regio gezamenlijke beleidsvoorbereiding plaats. In het Bestuurlijk Overleg Sociaal Domein worden bestuurlijke besluiten voorbereid voor lokale colleges van B&W en gemeenteraden. In toenemende mate wordt het lokale beleid op elkaar afgestemd. Enerzijds als gevolg van sturing door het Rijk, op het gebied van bijv. jeugdhulp en beschermd wonen. Anderzijds door de behoefte in de regio om meer gezamenlijk te sturen op de transformatie en daarmee op de kwaliteit- en kostenontwikkeling.

Regionale afspraken jeugdhulp

Op het gebied van Jeugdhulp wordt intensief samengewerkt. Met zeven grote jeugdhulp organisaties (breed spectrum) en betrokken gemeenten zijn contractueel meerjarige afspraken gemaakt over een gezamenlijke transformatieagenda. De huidige regionale samenwerking sluit aan bij de landelijke Norm voor Opdrachtgeverschap, die de VNG in 2020 heeft vastgesteld. Daarin staat de regiovisie centraal. In deze visie spreken gemeenten onderling af welke jeugdtaken in samenwerking worden opgepakt en welke inhoudelijke ontwikkelingen in de regio gewenst zijn. Met deze norm versterken de gemeenten hun samenwerking bij het bieden van passende hulp aan jeugdigen. Een groot deel van de hulp kan lokaal worden geboden, maar voor de meer gespecialiseerde jeugdhulp is samenwerking nodig.

Het Rijk stuurt aan op het juridisch versterken van de regionale samenwerking op het gebied van de jeugdzorg. Hoe dit precies juridisch wordt vorm gegeven is op het moment van schrijven van dit beleidskader nog niet duidelijk. Samen met regiogemeenten wordt voorbereid om te voldoen aan de (wettelijke) vereisten, zodra deze helder zijn.

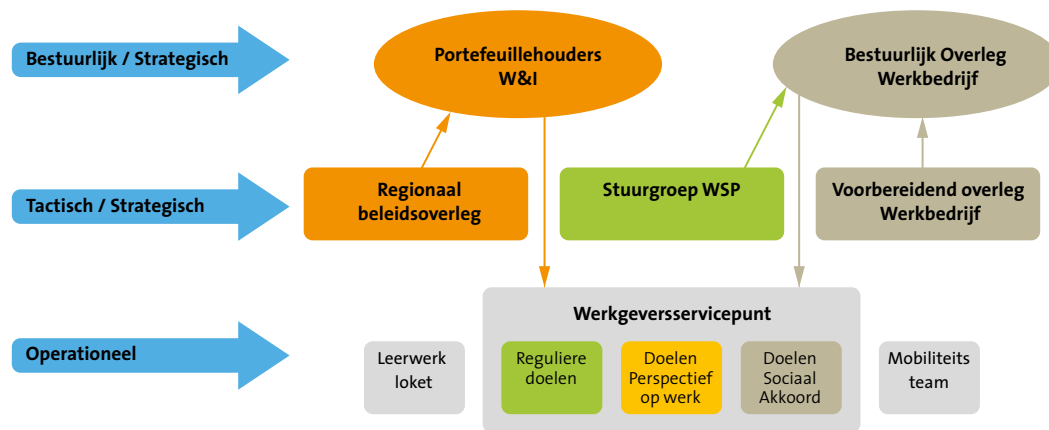
Regionale afspraken beschermd wonen en maatschappelijke opvang

Ook voor beschermd wonen en maatschappelijke opvang gelden samenwerkingsafspraken in de regio Amersfoort. De afspraken zijn vastgelegd in het regionale beleidskader 'Moed moet' en in de Samenwerkingsovereenkomst OMNV 2018-2022. Hieraan nemen ook de gemeenten Nijkerk en Veenendaal deel. Gemeente Veenendaal verlaat de regio Amersfoort vanaf 1 januari 2022. De samenwerkingsafspraken zijn gemaakt omdat de verantwoordelijkheid van de centrumgemeenten (zoals Amersfoort) met ingang van 1 januari 2022 wordt overgedragen aan alle gemeenten en de middelen voor Beschermd wonen vanaf 1 januari 2023 in een aantal jaarlijkse stappen worden uitgekeerd aan alle

gemeenten en niet langer aan centrumgemeenten. In 2021 worden de afspraken nader beschreven in een regiovisie beschermd wonen. In 2026 wordt geëvalueerd of dit ook gebeurt voor de Maatschappelijke opvang. De afspraken hebben o.a. betrekking op de verdere ontwikkeling van beschermd wonen en maatschappelijke opvang, en de financiering daarvan.

3.5.3 Werk en Inkomen

Gemeenten, uitvoerende organisaties en belanghebbende partijen als UWV, werkgevers en vakbonden sturen gezamenlijk op beleid en uitvoering in de arbeidsmarktregio Amersfoort voor de uitvoering van de Participatiewet en de Wet sociale werkvoorziening. De samenwerking ziet er als volgt uit:

Het Werkbedrijf is een netwerkoverleg en had oorspronkelijk vanuit het Sociaal Akkoord de functie van verbinden, aanjagen en monitoren van de inspanningen om mensen met een arbeidsbeperking te matchen aan werk, en extra banen beschikbaar te stellen. Deelnemers aan dit overleg zijn UWV, gemeenten, werkgevers, FNV, CNV en VNO-NCW. Inmiddels richt dit overleg zich op alle

mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Naar aanleiding van het derde steun- en herstelpakket en de opgave om in de arbeidsmarktregio mobiliteits-teams in te richten wordt dit overleg uitgebreid met een vertegenwoordiging uit de onderwijsinstellingen en de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB). Aan de stuurgroep WSP neemt ook Amfors deel. De samenwerking in het Werkgeversservicepunt (WSP) heeft als doel om de werkgeversbenadering en dienstverlening aan werkzoekenden te optimaliseren. Het WSP plaatst werkzoekenden uit diverse doelgroepen (Bijstand, Wajong, WW, WIA/WGA, jongeren en niet-uitkeringsgerechtigden) bij werkgevers. Werkgevers kunnen er terecht voor informatie, advies en expertise, vacatures en matching.

Sociale werkvoorziening in gemeenschappelijke regeling

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). Hiervoor heeft regio Amersfoort het Regionaal Sociaal Werkvoorzieningsschap Amersfoort en omgeving (RWA) opgericht in een gemeenschappelijke regeling. Het bestuur van RWA bestaat uit de portefeuillehouders van de deelnemende gemeenten. Voorzitter van het bestuur is de wethouder van de gemeente Amersfoort. De Amfors Holding B.V. voorziet als opdrachtnemer van RWA in passend werk voor medewerkers, ofwel in eigen bedrijven ofwel via (groeps)detachering bij andere bedrijven. Het betreft medewerkers die voor 1 januari 2015 een sw-indicatie hebben gekregen. Na deze datum was instroom in de Wsw niet meer mogelijk.

3.5.4 Onderwijs

Sinds de invoering van passend onderwijs in 2014 en de decentralisatie van de Jeugdzorg in 2015 is de verbinding tussen jeugdhulp en onderwijs vormgegeven in een regionale overlegstructuur. Deze bestuurlijke overlegstructuur is verankerd in de Wet Passend Onderwijs en de Jeugdwet. De bijbehorende

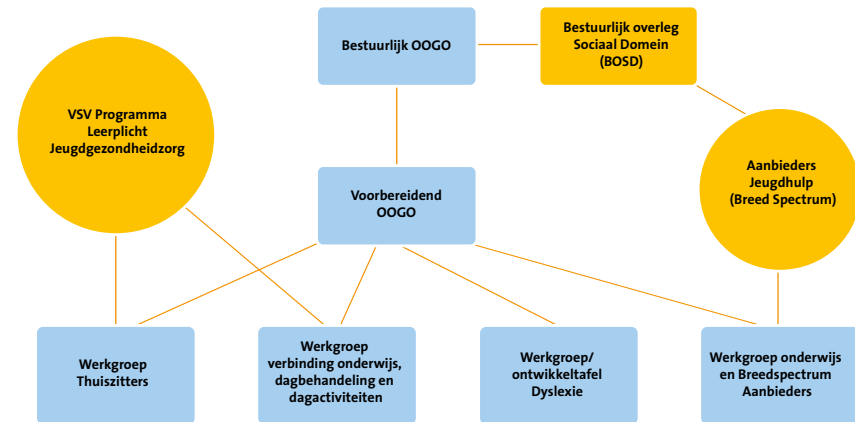
samenwerkingsagenda voor de regio Amersfoort dient als basis voor lokale plannen en samenwerking, en wordt op onderdelen ook lokaal uitgevoerd. Het bestuurlijk OOGO (Op Overeenstemming Gericht Overleg) wordt gevormd door de wethouders onderwijs en jeugd en de bestuurders van de Samenwerkingsverbanden uit de regio Amersfoort. Er zijn verschillende Samenwerkingsverbanden tussen het onderwijs in het primair en voortgezet onderwijs. De MBO-instellingen in de regio nemen op relevante onderwerpen deel aan het OOGO. Daarnaast zijn er diverse regionale werkgroepen.

3.5.5 Bovenregionale samenwerking zorg en veiligheid

Voor samenwerking tussen het domein van ondersteuning en zorg en dat van veiligheid (justitiële organisaties) is een overlegstructuur in de regio Midden-Nederland (Utrecht, Gooi & Vecht en Flevoland). Iedere subregio kent een gemeentelijk bestuurlijk overleg Sociaal Domein. Aan het Regionaal Veiligheidscollege nemen burgemeesters deel samen met de eenheidsleiding en hoofden van de politie en de Officier van Justitie in de regio. Hieronder opereren diverse taskforces en stuurgroepen die tot doel hebben de domeinen van zorg en veiligheid te verbinden.

De samenwerking heeft betrekking op onderwerpen als complexe jeugdproblematiek, huiselijk geweld en kindermishandeling, onbegrepen gedrag, radicalisering, zorgfraude en mensenhandel.

Operationeel werken partners samen in het Zorg- en Veiligheidshuis Regio Utrecht (ZVHRU). Dit is een regionaal samenwerkingsverband van justitiële organisaties, zorgorganisaties en 26 gemeenten in de veiligheidsregio Utrecht. Professionals uit de domeinen zorg, veiligheid en gemeenten werken onder eenduidige regie aan complexe zorg- en veiligheidsproblemen. Zo worden

complexe problemen integraal aangepakt en beter beheersbaar. In de flexibiliteit sluit het ZVHRU aan bij de regionaal vastgestelde prioriteiten:

- ‘aanpak ondermijning’
- personen met onbegrepen gedrag en gevaarsrisico’s
- complexe en langdurige huiselijk geweldsituaties
- radicalisering en extremisme

En ook:

- de uitvoering van de Wet verplichte GGZ
- het Advies- en Meldpunt Bezorgd
- de contractering van gespecialiseerde hulpverleningsinstellingen

De zes Utrechtse Wmo/jeugdregio’s werken samen om de inrichting en subsidiëring van Veilig Thuis en de inzet van (preventieve) jeugdbescherming en jeugdreclassering maatregelen (SAVE) door gecertificeerde instelling Samen Veilig Midden Nederland mogelijk te maken.

3.5.6 Regionale contractering en inkoop van ondersteuning en zorg

Inkoop en contractering van specialistische ondersteuning en zorg, alsook accountmanagement en contractbeheer worden in regionaal verband uitgevoerd

door de gemeente Amersfoort (het Regionaal Inkoop en Subsidie Bureau). Voor ambulante ondersteuning en zorg heeft de regio tot op heden een groot aantal aanbieders gecontracteerd. Dit sloot aan bij de wens tot keuzevrijheid in zorgaanbieder voor cliënten en aansluiting bij lokale aanbieders. Het beperkt echter de mogelijkheden om een efficiënt netwerk op te bouwen tussen sociale basis, huisartsen, wijkteams, specialistische zorgaanbieders en andere betrokkenen zoals SVMN en de volwassen GGZ. Uit landelijk onderzoek blijkt bovendien dat hoe meer aanbieders gecontracteerd zijn, des te meer ondersteuning wordt geleverd en kosten worden gemaakt. Het contracteren van veel aanbieders leidt tot hoge administratieve kosten, beperktere mogelijkheden om te sturen op (on)gewenste ontwikkelingen en ineffectiviteit en inefficiëntie bij wijkteams.

Strategische uitgangspunten voor inkoop van ondersteuning en zorg 2021 e.v. We hanteren in regionaal verband vier strategische uitgangspunten voor de inkoop. Deze zijn leidend bij de voorbereiding van nieuwe aanbestedingen. Het betreft de volgende uitgangspunten:

- 1 We sturen op normalisatie en een inclusieve samenleving waarbij gemeenten lokaal een basisinfrastructuur hebben waarin inwoners elkaar ondersteunen en waar maatschappelijke voorzieningen gericht zijn op alle inwoners, waar nodig met extra ondersteuning. We voeren met elkaar het gesprek over wat 'normaal' is en wat 'voldoende' in de uitvoering van zorg en ondersteuning. Dit brengt een verschuiving van individueel maatwerk naar meer collectieve voorzieningen.
- 2 We sturen op een beperking van het aantal aanbieders per gemeente, en realiseren kortere lijnen tussen zorgaanbieders en gemeenten voor het individuele maatwerk. Dit maakt betere samenwerking mogelijk met wijkteams en andere verwijzers, betere samenwerking met partijen in de sociale

basisinfrastructuur en betere sturing door het accountmanagement. Hiervoor bepalen we op basis van welke criteria aanbieders worden geselecteerd.

- 3 We sturen op de toegang: deze wordt belegd daar waar de sturing op de transformatie en beheersing van de kosten het best te realiseren is. Bijvoorbeeld de poortwachter dyslexie bij het samenwerkingsverband primair onderwijs voor behandeling van dyslexie, het loket participatie voor dagactiviteiten van volwassenen, de breed spectrum aanbieders voor de behandeling van complexe problematiek jeugd en de centrale toegang voor ondersteuning met noodzakelijk verblijf. De procesregie ligt bij de gemeente. We sturen op taakbekostiging, waarbij financiering plaatsvindt op basis van een taakopgave. Hiermee wordt de opdrachtnemer (mede) eigenaar van een transformatieopgave en de verdeling en inzet van schaarse middelen. Zij moeten beter aansluiten op de basisstructuren in de wijk. Deze vorm van financieren is al van toepassing op de inzet van de wijkteams, de SBI en de verblijfszorg Jeugd.
- 4 Onderdeel van de taakgerichte financiering zijn meerjarige afspraken waardoor een duurzame relatie ontstaat met de uitvoeringsorganisaties.

p*q-financiering

Voor specialistische vormen van ondersteuning en zorg die niet binnen de taakopgaven vallen of om keuze mogelijk te maken voor specifieke aanbieders, sluiten wij contracten met aanbieders op basis van p*q-financiering. Dit houdt in dat aanbieders die voldoen aan de gestelde basiscriteria over organisatie en kwaliteit van zorg worden gegund om zorg te mogen leveren. Daadwerkelijke levering en betaling van geleverde zorg kan alleen als een aanbieder daarvoor een indicatie ontvangt op basis van een afgegeven beschikking of van verwijzers zoals huisartsen en de Gecertificeerde Instellingen met een bepaling tot jeugdhulp. Zorgaanbieders hebben daarmee geen garantie op levering en dus

omzet. De sturing op de inzet van ondersteuning en zorg ligt daarmee bij de toegang. Omdat veel van de benodigde ondersteuning bij partners belegd is binnen taakgerichte opgaven, wordt het aandeel van de p*q-gefinancierde instellingen kleiner.

Rekening houden met diversiteit

Een vereiste bij inkoop van ondersteuning en zorg is dat elke organisatie cultuursensitief werkt en aansluit bij de diversiteit van hulpvragers, in termen van leeftijd, beperking, etniciteit, seksuele voorkeur of religie. Dat betekent dat we niet voor elke doelgroep een specifieke voorziening inkopen, maar verwachten dat elke organisatie een divers samengesteld personeelsbestand heeft.

3.5.7 Landelijke inkoop

De VNG maakt landelijke contractafspraken voor specifieke vormen van ondersteuning en zorg. Voor de Jeugdhulp gaat het om hoog specialistische zorg die niet in elke regio beschikbaar is (bijvoorbeeld behandeling van eetstoornissen). Op het gebied van maatschappelijke ondersteuning betreft het ondersteuning aan mensen met zintuigelijke beperkingen.

*‘De ideale Amersfoortse samenleving:
iedereen kan op zijn/haar manier meedoen
en wordt gewaardeerd om wie hij is.
De verschillen worden gezien en gevierd.’*

3.6 Landelijke samenwerking

De uitvoering van de Participatiewet, de Jeugdwet en de Wet Maatschappelijke Ondersteuning is in handen van gemeenten. Gemeenten werken onderling samen om inhoudelijk af te stemmen en van elkaar te leren en om gezamenlijk te lobbyen richting het Rijk of andere financiers, zoals zorgverzekeraars. Hiervoor zijn diverse netwerken actief.

3.6.1 Stedennetwerk G-40

Het G40-stedennetwerk is het netwerk van 40 (middel)grote steden in ons land. Het belangrijkste doel van het stedennetwerk is het behartigen van de gezamenlijke belangen op diverse beleidsterreinen richting kabinet, Eerste en Tweede Kamer en ministeries. Het netwerk kent drie pijlers; de Sociale Pijler, de Pijler Economie en Werk en de Fysieke Pijler. De Sociale Pijler heeft themagroepen voor de belangrijkste deelreinen in het sociaal domein.

Daarnaast heeft het G40-stedennetwerk een belangrijke rol bij kennisuitwisseling. Het netwerk biedt een breed platform voor kennisuitwisseling tussen de steden onderling en geeft ruimte aan kennisdeling met partners op de diverse beleidsterreinen van het netwerk. Het stedennetwerk zoekt zowel in de belangenbehartiging als in de kennisuitwisseling samenwerking met andere partijen, zoals de [VNG](#), de G4, het [IPO](#), [Platform31](#).

3.6.2 Netwerk Directeuren Sociaal Domein (NDSO)

NDSO is een netwerk waarin grote gemeenten (100.000+) hun krachten bundelen en samenwerken aan kennisdeling, ontwikkeling van inzichten en het delen van ervaringen in het brede sociale domein. Met als doel om samen te leren over de sturing op het sociaal domein. De ambitie is om dit te doen vanuit ‘eenvoud en de bedoeling’, om de uitgangspunten en principes voor de beoogde

transformatie daadwerkelijk te blijven volgen. Er zijn leertrajecten, themabijeenkomsten en werkgroepen, die gericht zijn op actuele ontwikkelingen. Amersfoort is een van de voortrekkers van het netwerk.

Het NDSD is op strategisch niveau een gesprekspartner in landelijke en regionale verbanden en voor organisaties die zich bezighouden met de beweging in het sociale domein. Het is geen formele partij als het gaat om bestuurlijke, wettelijke en financiële afspraken. Daarvoor zijn de VNG en de G-40.

3.6.3 Divosa

Divosa is de vereniging van gemeentelijke directeuren in het sociaal domein. Ooit gestart met de focus op sociale diensten, is Divosa ontwikkeld tot een vereniging waarin directeuren kennis ontwikkelen en uitwisselen over het bredere sociaal domein.

3.6.4 Lobby

Lobby wordt bij gemeente Amersfoort centraal gecoördineerd om snel te kunnen schakelen op ambtelijk en bestuurlijk niveau en voor effectieve en efficiënte inzet van mensen en middelen. Om de lobby te versterken en verbeteren worden strategieën opgesteld die aansluiten bij de doelen in het coalitieakkoord. Voor de opgave 'Inclusieve stad' vormt dit beleidskader het uitgangspunt.

De coördinatie betreft de inzet op de lobby-, netwerk- en subsidieactiviteiten (monitoring, agendering in staven, etc.) en de inbreng voor een (periodieke) monitor Public Affairs voor het College van B&W. We richten ons ook op de samenwerking tussen de opgaven uit het coalitieakkoord, o.a. inzet VNG, G40, City Deals, Green Deals, etc.

*‘Verschillen vragen om verschillen
in aandacht en aanpak.’*

3.7 Meer impact door data- en kennisgedreven werken

Data en kennisgedreven werken wordt de komende jaren misschien wel belangrijker dan ooit, in aansluiting op het voornemen in het coalitieakkoord van Amersfoort meer (big) datagedreven te gaan werken. Hiermee zijn we beter in staat om complexe vraagstukken in de maatschappij op integrale wijze aan te pakken.

3.7.1 De ontwikkelingen op het gebied van data- en kennisgedreven werken

De afgelopen jaren is al kennis- en datagedreven gewerkt in het sociaal domein. Zo monitoren we de effecten van de decentralisaties sinds 2015 met de jaarlijkse monitor sociaal domein. De gemeente werkt samen met landelijke kennisinstituten die onderzoeken uitvoeren of werkplaatsen inrichten. Amersfoort op landelijk niveau betrokken bij samenwerkingen op het gebied van datagedreven werken. Zo is Amersfoort betrokken bij de doorontwikkeling van de Gemeentelijke monitor sociaal domein op waarstaatjegemeente.nl en de doorontwikkeling van het cliëntervaringsonderzoek Wmo en Jeugd. Met de gezonde wijkaanpak kijken de GGD en gemeente op basis van data en kennis per wijk wat er nodig is om de gezondheid en zelfredzaamheid te versterken en gezondheidsachterstanden te verminderen. Ook in de uitvoering maken we zoveel mogelijk gebruik van de informatie uit de zorgadministratie, zetten we in op transformatiewerkplaatsen en het ontwikkelen van het datawarehouse sociaal domein. Er komen zo steeds meer data beschikbaar die betrouwbaarder en actueler zijn, en die helpen om beter te sturen.

3.7.2 Toekomstmogelijkheden van data- en kennisgedreven werken

Waar cijfers en onderzoeken nu nog vooral gebruikt worden om beleid te onderbouwen, monitoren of te evalueren, willen we het meer gebruiken als basis voor nieuw beleid: bijvoorbeeld door een soort 'startfoto' met daarin de belangrijkste cijfers, onderzoeken of als manier om nieuwe richtingen voor beleid te vinden. We zetten data en kennis ook meer in bij het wijkgericht werken. We gaan de komende jaren op zoek naar nieuwe manieren om data- en kennisgedreven te werken. Projecten zoals het IJslands model, waarin op basis van data interventies ingezet worden en de effecten gemonitord worden, blijven belangrijk. Ook willen we vaker inzetten op 'hacketons'. Door vanuit verschillende disciplines (bijvoorbeeld data-, onderzoeks- en praktijkkennis) de kennis en data te bekijken en analyseren verkrijgen we nieuwe inzichten die binnen beleid gebruikt kunnen worden. Daarbij kijken we welke inzichten we kunnen halen uit voorspellende technieken en big data. Het blijft altijd belangrijk om, samen met professionals en andere partners, het verhaal bij de cijfers en onderzoeken te duiden. Dat helpt om de juiste conclusies te trekken, te beoordelen hoe de data kunnen worden gebruikt in beleid.

Ruimte voor experimenteren

Naast het inzetten van evidence based interventies moet er ook ruimte blijven voor experimenten met interventies die nog niet evidence based zijn. Vooral daar waar nog geen of onvoldoende data en kennis over is. De experimenten hebben daarom ook als doel om bij te dragen aan het opbouwen van kennis, te leren van ervaringen en daar conclusies uit te trekken.

‘Samenwerking tussen initiatieven en gevestigde instanties, hoe organiseren we dat?’

3.7.3 Inzet op data- en kennisgedreven werken

Inzet om meer data- en kennisgedreven te kunnen werken, bestaat uit:

- Breed draagvlak voor data- en kennisgedreven werken.
- Meer bekendheid met data- en kennisgedreven werken binnen de gemeente en bij uitvoeringsorganisaties, en met het gebruiken en duiden van cijfers en onderzoeken.
- Voorafgaand aan een project of nieuw beleid de nemen om te starten met het verzamelen, analyseren, beschrijven en duiden van de verschillende cijfers en onderzoeken. Vooraf bedenken hoe je de effecten wilt monitoren en hoe je wilt evalueren.
- Meer inzicht in evidence based interventies en beschermende en risicofactoren op basis van wetenschappelijk onderzoek.
- Meer samenwerking tussen (in- en externe) onderzoek, beleid en praktijk. Alle perspectieven zijn nodig om een zo volledig mogelijk beeld te hebben van de beschikbare kennis, de juiste duiding te geven, en om onderzoeksvragen op te

halen. Ook bij de implementatie van eventueel nieuwe interventies is intensieve samenwerking nodig: uitwisselen van best practices om van en met elkaar te leren.

- Verkennen van de technische mogelijkheden op het gebied van meer datagestuurd werken en databescherming binnen de geldende privacyrichtlijnen.
- Blijvend doorontwikkelen van kennis en vaardigheden van de (nieuwe) technische mogelijkheden zoals big data en voorspelmodellen.

3.7.4 Vermindering administratieve lasten

Doelstelling is om administratieve lasten bij inwoners en in de uitvoering zo veel mogelijk te beperken. Datagericht werken kan leiden tot de noodzaak om meer data vast te leggen en daarmee de administratieve lasten te verhogen. Uitgangspunt is dit zoveel mogelijk te vermijden. Uitbreiding van dataverzameling is altijd onderdeel van de besluitvorming omtrent een businesscase.

3.8 Financieel kader

3.8.1 Een integraal financieel kader

Bij de start van de decentralisaties van Wmo en Jeugd in 2015 heeft het Rijk doeluitkeringen ter beschikking gesteld, de Integratie Uitkering Sociaal Domein (IUSD). Vanaf 2019 is de IUSD als doeluitkering verdwenen en zijn de rijksmiddelen grotendeels opgenomen in de algemene uitkering van het Gemeentefonds. Voor participatie, beschermd wonen en voogdij/18+ worden de middelen nog via doeluitkeringen beschikbaar gesteld. Naar verwachting worden deze middelen binnen afzienbare termijn ook toegevoegd aan de Algemene uitkering.

Over de bekostiging van individuele voorzieningen op basis van de Wmo 2015 (o.a. abonnementstarief en beschermd wonen) en jeugdwet zijn en worden landelijk onderzoeken en acties uitgevoerd. We verwachten dat in het nieuwe regeerakkoord in 2021 duidelijkheid ontstaat over uitbreiding van de budgetten voor gemeenten en/of aanpassing van de wetten, zodat kosten kunnen worden beheerst. De uitkomsten leiden mogelijk tot aanpassingen in het beleid en/of de begroting.

De kosten van sociaal domein en onderwijs stijgen jaarlijks door de groei van de stad, door loon- en prijsontwikkelingen en door autonome groei van de zorgvraag. Om een gelijk voorzieningenniveau voor de inwoners van de stad te kunnen behouden wordt jaarlijks de begroting op basis van deze indexen bijgesteld. Indien deze bijstelling financieel niet past in het gemeentelijke financiële beeld, zijn bezuinigingsvoorstellen niet uitgesloten.

3.8.2 Programma Betaalbaarheid Ondersteuning en Zorg

Net als veel andere gemeenten in Nederland heeft Amersfoort te maken met stijgende kosten voor ondersteuning en zorg in de periode 2016-2020, in combinatie met minder rijksmiddelen. Om deze stijgende kosten het hoofd te bieden zijn wij in 2019 gestart met het Programma Betaalbaarheid Ondersteuning en Zorg. Binnen dit programma worden maatregelen genomen voor de periode 2019-2023 om met behoud van kwaliteit en toegang de kosten voor ondersteuning en zorg betaalbaar te houden. De financiële opgave van het programma behelst € 9,5 miljoen (excl. indexering). Door middel van goede monitoring worden de effecten van de maatregelen beoordeeld en waar nodig bijgesteld. Een groot deel van de inhoudelijke en financiële resultaten van het programma dient behaald te worden in de jaren 2021-2023. Drie keer per jaar rapporteren wij aan de raad over de effecten van de maatregelen. Naast deze financiële opgave is bij de vaststelling van de begroting 2021 voor de periode 2021-2024 een taakstelling van € 850.000 per jaar op sociaal domein en € 100.000 per jaar op VVE opgelegd. Bij de kadernota 2022 zullen voorstellen worden gedaan om deze taakstellingen in te vullen. Tot slot is vanaf 2024 sprake van een structureel tekort van een € 0,5 miljoen op de uitvoering van het minimabeleid.

Wij sturen zowel op de transformatie, de kwaliteit van de ondersteuning en zorg (de inhoudelijke doelen) als op de betaalbaarheid (de financiële doelen). In business cases wordt bepaald welke investeringen nodig zijn, welke maatschappelijke baten worden gerealiseerd en berekend welke financiële lasten hier tegenover staan, c.q. welke besparingen kunnen worden bereikt. Deze werkwijze zetten wij voort in dit beleidskader.

Uit het programma betaalbaarheid blijkt dat investeringsbudget nodig is om de transformatie en daarmee doelen en/of besparingen te kunnen realiseren.

Binnen de begroting is onvoldoende vrije ruimte aanwezig om dit te financieren. Wij onderzoeken de mogelijkheid voor het instellen van een zogenaamd revolverend fonds. Een bijzonder kenmerk van een revolverend fonds is dat het fonds zichzelf moet aanvullen doordat de investeringen die gedaan worden vanuit het fonds ook opbrengsten genereren. Een onttrekking aan dit fonds kan enkel plaatsvinden na besluitvorming door het college over een business case. Bij de financiering betrekken wij ook andere partijen (o.a. private partijen, fondsen, medisch en veiligheidsdomein) die profiteren van de uitvoering hiervan. Ook op basis van de ervaringen uit deze innovaties/business cases zullen wij landelijk (Rijk, VNG) pleiten voor passende financiering van de gemeentelijke taken en ruimte in wet- en regelgeving om problemen op te lossen.

3.8.3 Veranderende financiële kaders

Ook de komende jaren worden door het Rijk financiële mutaties doorgevoerd in het Sociaal Domein. In 2021 zal bijvoorbeeld een deel van de financiering van Beschermd Wonen overgaan van de Wmo naar de Wet langdurige zorg (Wlz). Hiermee nemen de inkomsten en de uitgaven voor Beschermd Wonen af. Ook worden de middelen hiervoor vanaf 2023 doorgedecentraliseerd naar alle gemeenten in Nederland. Naast deze voorbeelden zijn er nog meer mutaties te verwachten, o.a. als gevolg van de nieuwe verdeelmodellen. Dit alles maakt de noodzaak tot het goed doorvoeren van de benodigde lokale en regionale transformatie alleen maar groter om ondersteuning en zorg betaalbaar te houden.

Zo is er de laatste jaren in het minimabeleid sprake van hogere uitgaven dan begroot en verwachten we dat ondanks dat extra middelen zijn toegevoegd aan deze budgetten (€ 0,8 miljoen structureel vanaf 2021 en in 2020 tot en met 2023 incidenteel € 0,5 miljoen), de druk op de budgetten blijft. Op het gebied van re-integratie bleek de laatste jaren sprake van onderuitputting. Deze

onderuitputting is met de begroting 2021-2024 ingezet ter afdekking van de gemeentebrede financiële problematiek.

Voor het verstrekken van de bijstandsuitkeringen gaan wij ervan uit dat de budgetten van het Rijk toereikend zijn om de uitkeringslasten op te vangen. Dit is elk jaar afhankelijk van de uitkomsten van het verdeelmodel van het Rijk, daarnaast is het mogelijk dat evenals op de andere onderdelen van het programma, er in de realisatie afwijkingen ontstaan.

Het is de verwachting dat er de komende jaren druk blijft bestaan op de financiële middelen voor het sociaal domein.

Voor alle genoemde terreinen geldt dat de coronacrisis (grote) impact kan hebben op het gebruik van ondersteuning en zorg. De crisis die samenhangt met de coronapandemie kan bijv. nog jarenlang negatief doorwerken op de werkgelegenheid en werkloosheid in de stad en op het gevoel van welbevinden van inwoners. Dat heeft vervolgens invloed op het gebruik van minimaregelingen, schuldhulpverlening, re-integratie en uitkeringen, maar ook op de behoefte aan ondersteuning en zorg.

Binnen het programma Onderwijs en Jeugd hebben we middelen beschikbaar voor activiteiten die bijdragen aan de inclusieve stad, zoals de middelen voor volwasseneneducatie, ter voorkoming van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten en middelen ter bestrijding van onderwijsachterstanden. Een deel van deze activiteiten wordt bekostigd met rijksmiddelen en een deel met gemeentelijke middelen.

‘De leidende principes zijn prachtig maar kan een professional die begeleid, of een vrijwilliger, dit allemaal wel omvatten?’

3.8.4 Beschikbare middelen inclusieve stad

Het financieel kader waarmee we dit beleidskader uitvoeren, is de door de Raad vastgestelde meerjarenbegroting 2021-2024. Het betreft het programmaonderdeel Sociaal Domein (2.1) en Onderwijs en Jeugd (3.2, exclusief Onderwijsvoorzieningen).

PROGRAMMA	REKENING 2019	BEGROTING 2020	BEGROTING 2021	RAMING 2022	RAMING 2023	RAMING 2024
LASTEN EXCLUSIEF TOEVOEGINGEN AAN RESERVES						
2.1.1 Basisinfrastructuur	-13.334	-13.473	-13.877	-13.943	-13.998	-14.040
2.1.2 Ambulante zorg	-20.017	-20.033	-20.678	-20.666	-20.885	-21.090
2.1.3 Specialistische zorg	-74.761	-68.122	-67.893	-66.398	-67.844	-68.286
2.1.4 Beschermd wonen	-48.226	-53.081	-48.953	-48.706	-48.532	-48.765
2.1.5 Diversiteit, integratie en toegang	-505	-353	-419	-729	-765	-765
2.1.6 Werk en inkomen	-93.927	-95.999	-96.760	-95.613	-96.137	-96.274
TOTAAL LASTEN	-250.770	-251.062	-248.580	-246.056	-248.163	-249.220
BATEN EXCLUSIEF ONTTREKKINGEN AAN RESERVES						
2.1.1 Basisinfrastructuur	234	280	284	284	284	284
2.1.2 Ambulante zorg	160	36	38	38	38	38
2.1.3 Specialistische zorg	2.043	1.295	970	976	984	984
2.1.4 Beschermd wonen	1.906	1.812	1.817	1.817	1.817	1.817
2.1.5 Diversiteit, integratie en toegang	0	0	0	0	0	0
2.1.6 Werk en inkomen	53.372	51.582	50.799	51.799	52.999	53.699
TOTAAL BATEN	57.715	55.005	53.909	54.914	56.122	56.822
SALDO EXCLUSIEF MUTATIES RESERVES						

*Programma 2.1 Sociaal Domein lasten en baten
(bron: meerjarenbegroting 2021-2024)*

	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Lasten				
Ondersteuning	-9.942	-9.361	-8.844	-8.854
Volwasseneneducatie	-1.252	-1.126	-1.126	-1.126
Totaal lasten onderwijsbeleid	-11.194	-10.487	-9.970	-9.980
Baten				
Ondersteuning	5.915	5.915	5.915	5.915
Volwasseneneducatie	918	918	918	918
Totaal baten onderwijsbeleid	6.833	6.833	6.833	6.833
Saldo	-4.361	-3.654	-3.137	-3.147

*Programma 3.2 Onderwijs en Jeugd - deel ondersteuning en volwasseneneducatie
lasten en baten (bron: meerjarenbegroting 2021-2024)*

3.9 Kwaliteit en handhaving

3.9.1 Kwaliteitsbeleid

Organisaties die in opdracht van de gemeente werken of gecontracteerd zijn, zijn verplicht om een kwaliteitsbeleid te voeren of een kwaliteitsplan te hebben. Hierover leggen zij verantwoording af in hun jaarverslag. Via account-management gaat de gemeente hierover in gesprek als daar aanleiding toe is.

3.9.2 Bewaking van de kwaliteit

Op basis van de Wmo hebben gemeenten een wettelijke taak om de kwaliteit van ondersteuning en zorg te bewaken. Het doel van bewaking van de kwaliteit is goede ondersteuning en zorg te bieden. Voor de bewaking van de kwaliteit hebben gemeenten in de regio de GGDrU opdracht gegeven dit uit te voeren. Voor Jeugdhulp is dit belegd bij de landelijke inspectie Gezondheidszorg en Jeugd.

Er zijn drie vormen van toezicht:

1 *Kwaliteitstoezicht*

Dit toezicht richt zich op de kwaliteit van voorzieningen en vindt proactief plaats.

2 *Signaalgestuurd toezicht*

Dit toezicht richt zich op de kwaliteit van voorzieningen en vindt plaats op basis van signalen over de kwaliteit van aanbieders, die door gemeenten, professionals en/of inwoners worden gemeld over een aanbieder.

3 *Calamiteitentoezicht*

Dit toezicht richt zich op het begeleiden van de aanbieder bij het onderzoeken van een calamiteit of het uitvoeren van het calamiteitenonderzoek door GGDrU zelf. Deze vorm van toezicht is reactief, naar aanleiding van gemelde calamiteiten door aanbieders. Aanbieders hebben een wettelijke meldplicht bij calamiteiten en geweldsincidenten.

Vanaf 2021 wordt gewerkt volgens het geactualiseerde toezicht Wmo. Dit houdt in dat het kwaliteitstoezicht plaatsvindt op basis van risico's, naast het toezicht naar aanleiding van signalen en calamiteiten. Aan de hand van indicatoren wordt beslist bij welke aanbieders, voorzieningen en locaties in het komende jaar toezicht nodig is. Het kwaliteitstoezicht wordt daarmee risico-gestuurd en zoveel mogelijk gepland volgens een jaarplan. Per inkoopregio wordt een dergelijk jaarplan opgesteld, waarbij elke regio zelf kan beslissen waar zij de risico's zien en in afstemming met de toezichthouders de aanbieders kan selecteren. Om te zorgen voor regionale afstemming en voor kwaliteitstoezicht bij aanbieders die in de gehele regio opereren, wordt een deel van het toezicht Wmo gereserveerd voor regio-overstijgende onderzoeken.

Rapporten binnen het kwaliteitstoezicht worden vanaf januari 2021 actief openbaar gemaakt door GGDrU. Zo is transparant en voor een ieder inzichtelijk hoe het met de kwaliteit van het aanbod gesteld is. GGDrU maakt samen met andere GGD-en gebruik van een gezamenlijk platform voor het plaatsen van rapporten.

3.9.3 Tegengaan van fraude

In 2019 hebben wij fraudebeleid opgesteld. Hierin geven wij aan hoe wij met onrechtmatig gebruik van budgetten omgaan. Het doel van het fraudebeleid is tweeledig:

1. Wij richten het systeem van toekenning van ondersteuning en zorg zodanig in dat zowel uitkeringsbudgetten als zorgbudgetten rechtmatig en doelmatig worden besteed: in overeenstemming met de wet- en regelgeving waarvoor zij bedoeld zijn. Wij onderscheiden drie soorten onregelmatigheden:
 - Oneigenlijk gebruik: Waarbij er weliswaar wordt gehandeld binnen wet- en regelgeving, maar strijdig met het eigenlijke doel ervan.
 - Fouten: Waarbij regels als gevolg van onduidelijkheid, vergissingen of onoplettendheid onbedoeld worden overschreden.
 - Fraude: Waarbij opzettelijk en doelbewust in strijd met de regels wordt gehandeld met het oog op eigen of andermans (financieel) gewin.
2. Wij richten het systeem zo in dat de inwoner zo optimaal mogelijk wordt beschermd tegen frauduleus, foutief en oneigenlijk handelen door de inwoner zelf of door een ander. Handhaving beschouwen wij als integraal onderdeel van onze dienstverlening aan de inwoner: de inwoner staat centraal.

Wijkteammedewerkers en medewerkers van de afdeling Werk, Inkomen en Zorg van de gemeente worden getraind om alert te zijn op fraudesignalen. Ook is er een meldpunt (fraudesociaaldomein@amersfoort.nl) om vermoeden van fraude rechtstreeks bij de gemeente te melden. De gemeente heeft toezichthouders rechtmatigheid die meldingen en mogelijke fraudezaken onderzoeken. Een gesprek met de toezichthouder rechtmatigheid, accountmanager en Wmo-aanbieder is vaak al voldoende om de fraude te beperken. Deze aanpak geldt voor de regio Amersfoort.

3.10 Omgaan met persoonsgegevens

Het zorgvuldig omgaan met persoonsgegevens staat voorop. Inwoners moeten erop kunnen rekenen dat hun gegevens veilig zijn bij degenen aan wie zij deze toevertrouwen. Hiervoor worden de regels uit de AVG toegepast.

Uitwisseling van informatie is soms nodig voor een goede ondersteuning van inwoners en warme overdracht tussen organisaties. Door (vooraf) toestemming te vragen aan de inwoner voor het delen van informatie over de inwoner wordt de samenwerking verbeterd en kunnen inwoners beter en sneller worden geholpen.

We leggen niet meer persoonsgegevens vast dan nodig is, maar ook niet minder, om de noodzakelijke stappen te zetten. Dit doen we zoveel als mogelijk in samenspraak met de persoon waar het over gaat. De in ontwikkeling zijnde Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein heeft als doel hierin meer eenduidigheid en helderheid te brengen.

4 Verdieping op de inhoudelijke thema's

In vervolg op de inhoudelijke thema's uit paragraaf 2.4 staat hieronder per thema een uitgebreide toelichting aan de hand van de ontwikkelingen, ambities en inzet op het thema.

Thema 1	Preventie	66
Thema 2	Bestaanszekerheid & participatie	71
Thema 3	Ontwikkelen & opgroeien	76
Thema 4	Ouder worden	84
Thema 5	Psychische kwetsbaarheid	88
Thema 6	Samenleven in diversiteit	94

‘Signaleren via scholen, en laagdrempelige plekken waar mensen niet perse komen voor zorg of hulp, maar wél vertrouwenspersonen leren kennen. En andersom.’

Thema 1: Preventie

Veel beleidsterreinen, zoals gezondheidsbeleid, sportbeleid en cultuurbeleid, dragen bij aan de ambities voor preventie. Ook ander beleid heeft invloed op de kwaliteit van leven en de preventie van ondersteuning en zorg: zoals schuldhulpverlening, werk & inkomen, jeugd & onderwijs, doorbraakaanpak complexe huishoudens, omgevingsvisie, inrichting van de openbare ruimte (groen in de stad).

We hanteren drie niveaus van preventie:

- Universeel: een stevige basis voor alle inwoners. Bieden van de randvoorwaarden die gezond en positief gedrag stimuleren. Zorgen voor een gezonde omgeving, voorlichting en bewustwording. Toegankelijk maken van voorzieningen in de stad om gezond en veilig te leven.
- Selectief: voor groepen inwoners met verhoogd risico. Gericht op het vergroten van kansen en verkleinen van de verschillen/achterstanden. Vroegsignalering en advies, preventieve (groeps)interventies.
- Geïndiceerd: voor individuele inwoners/huishoudens/gezinnen met een (beginnend) probleem. Preventieve interventies, eerstelijns ondersteuning en hulp.

Preventie is een overkoepelend thema. Ook bij de andere thema's in dit beleidskader speelt preventie een belangrijke rol.

4.1.1 Hoe staan we er voor en wat zijn de ontwikkelingen?

De Startfoto Beleidskader Inclusieve Stad maakt duidelijk aan welke thema's aandacht moet worden besteed. De afgelopen jaren is in Amersfoort ook ingezet op preventie, maar dit heeft nog niet geleid tot minder gebruik van

ondersteuning en specialistische zorg. Integendeel, sinds de decentralisatie nam zowel landelijk als in Amersfoort het aantal inwoners dat gebruik maakt van jeugdzorg en Wmo-ondersteuning toe. Ook uit landelijk onderzoek blijkt dat preventieve maatregelen en campagnes om gezondheid te stimuleren vaak een relatief kleine impact hebben op de doelgroep voor wie het is bedoeld en soms zelfs een averechts effect. Door gericht te investeren in preventie is veel winst te behalen.

Om de maatregelen te kiezen die de juiste impact hebben, kijken we naar 'evidence based' en/of goed onderbouwde interventies. Er is steeds meer (wetenschappelijke) kennis beschikbaar: twee typen factoren zijn van invloed op onze gezondheid en welzijn. Sommige factoren hebben een negatief effect: risicofactoren zoals schulden, onveilige hechting, ongezond eten, te weinig bewegen en overmatig alcohol- en middelengebruik. Andere factoren hebben een positief effect: beschermende factoren zoals een groene omgeving, sociale en emotionele vaardigheden, sociale contacten, positief gezinsklimaat, cultuur en sport. Als deze factoren uit balans zijn, hebben inwoners/gezinnen/huishoudens vaak ondersteuning of zorg nodig.

Geïsoleerde maatregelen lijken weinig effect te hebben. Dé uitdaging voor de komende jaren is daarom een betere samenwerking tussen alle betrokken partijen bij het ontwikkelen van samenhangend preventiebeleid en bijbehorende activiteiten en interventies. Zowel op stedelijk, wijk-, school- en individueel niveau.

4.1.2 Ambitie

Amersfoorters genieten fysieke en mentale gezondheid en leiden een betekenisvol bestaan waarin zij controle hebben op hun dagelijks functioneren

en actief meedoen in de samenleving op de manier die bij hen past.

Wij willen dat kinderen een goede start maken. Als zij veilig en gezond kunnen opgroeien en de kansen krijgen om hun talenten te ontwikkelen, zullen zij daar hun hele leven profijt van hebben. Volwassen Amersfoorters gaan vitaal hun pensioen in. Ouderen hebben veel gezonde levensjaren en doen zolang mogelijk mee in de Amersfoortse samenleving. We willen inwoners alle kansen bieden om zich te ontwikkelen, voor zichzelf en hun naasten te kunnen zorgen, gezond te blijven, een betekenisvolle invulling aan hun leven te geven. Bij het bieden van ondersteuning en zorg willen we dat mensen zoveel mogelijk in staat blijven of worden om zelf regie te houden.

We gaan meer investeren in kwetsbare groepen, om hun achterstanden te verkleinen, kansen te vergroten en zo een stevige en gezonde basis te leggen voor toekomstige generaties.

Uiteraard is het leven niet maakbaar, maar we willen de juiste randvoorwaarden bieden aan inwoners om gezond en prettig te leven in de stad - met elkaar en naast elkaar - en om weerbaar te zijn wanneer zij op een vraag of probleem stuiten. Ook willen we er met effectieve preventie voor zorgen dat ondersteuning en zorg duurzaam betaalbaar blijven.

De samenwerking tussen alle organisaties in Amersfoort wordt verstevigd om de inzet op preventie zo effectief mogelijk te maken. Dat vraagt vooral om een goed netwerk in de wijken - dicht bij de inwoners - en om de juiste instrumenten. De inzet op preventie krijgt meer impact door gebruik te maken van data-analyses, kennis, vroegsignalering en monitoring. Professionals en vrijwilligers moeten dichtbij, tijdig en in samenhang kunnen handelen, en de juiste interventies tot hun beschikking hebben.

4.1.3 Inzet

Investeren in preventie vraagt een andere manier van denken, werken, financieren en verantwoorden. Het stelt eisen aan het systeem van de toegang, inkoop, financiering monitoring en aansturing van professionals.

Preventie is een kwestie van lange adem, die verder reikt dan de termijn van dit beleidskader. Daarom bepalen we onze inzet op basis van wat we in de komende jaren kunnen waarmaken, en houden daarbij de blik op de langere termijn voordat resultaten zichtbaar of meetbaar worden. De hoofdlijnen voor de inzet zijn:

1 Samenwerking in de wijk en herijking van preventieve inzet

We doen al veel aan preventie. We gaan al deze activiteiten herijken op basis van data en kennis, zodat we kunnen behouden wat werkt, kunnen ombuigen, stoppen of vernieuwen waar dat nodig is. We kiezen voor een wijkgerichte aanpak, meer regie en meer samenhang op basis van wijkprogrammering. Zie paragraaf 3.4 over wijkgericht werken.

Betrokken partijen in de basisinfrastructuur, wijkteams, huisartsen en andere partners zien het vroegsignaleren en begeleiden van inwoners naar preventieve maatregelen als hun gezamenlijk kerntaak.

2 Opstellen van Maatschappelijke Businesscase

Wij onderzoeken gemeentebreed wat het maatschappelijke effect en rendement kan zijn van preventie. De prognose laat enerzijds zien tot welke effecten het aanbod leidt en wat daarvan de financiële waarde is, bijvoorbeeld in kostenbesparingen.

Voorbeelden:

- het voorkomen van complexe jeugdhulptrajecten door een vroegsignaleringsproject met jeugdhulpprofessionals op school;
- het voorkomen van de inzet van maatwerkvoorzieningen vanuit de WMO door een effectieve inzet van laagdrempelige, collectieve welzijnsvoorzieningen;
- het realiseren van efficiëntiewinst door een andere manier van samenwerken in de lokale jeugdhulpketen;
- het realiseren van gezondheidswinst door meer groen in de stad;
- een afname van de druk op de eerstelijns gezondheidszorg door een andere manier van samenwerken tussen het medisch domein (onder ander) huisartsen en sociaal domein;
- het voorkomen van maatschappelijke kosten als gevolg van een ongezonde leefstijl, door het investeren in leefstijlprogramma's.

3 Investeren in preventie

Als we meer resultaten willen boeken door preventie, moeten we daar op de juiste manier in investeren. De kosten gaan voor de baten uit: dit betekent niet per se meer budgetten, maar anders investeren, bijvoorbeeld met een revolverend fonds of andere vorm. Zie ook paragraaf 3.7 Financieel kader.

We inventariseren het aanbod en de financieringsbronnen/-stromen in de wijk vanuit alle domeinen en gebruiken hierbij data; opbouw van de wijk, zorggebruik, voorzieningenniveau, etc. Werken aan preventie vanuit verschillende domeinen vraagt om de juiste (financiële) voorwaarden vanuit gemeente en partners zoals de verzekeraar.

In het Gezondheidsakkoord maken we afspraken om samen met partners zoals de zorgverzekeraar te onderzoeken welke maatregelen nodig zijn om te voorkomen dat inwoners schotten ervaren in de zorg en ondersteuning. Ook verkennen we of (virtuele) pooling van middelen uit Zvw, Wlz en WMO mogelijk is. Het doel daarvan is: de juiste zorg op de juiste plek.

4 Toepassen van data en kennis: inzetten op beschermende factoren

Wij gaan meer sturen op impact op de inwoners van Amersfoort, zodat wij onze mensen en middelen effectief kunnen inzetten en resultaat bereiken. We zetten hierbij nadrukkelijk in op effectief bewezen werkwijzen, interventies en instrumenten en gezamenlijk leren: wetenschappelijke informatie, praktijk en beleid, en de ervaringsdeskundigheid van inwoners. We verkrijgen onderbouwd inzicht in de factoren die van invloed zijn op gezondheid en welzijn van inwoners, zodat we daarop kunnen inzetten. Hierin werken we samen met gespecialiseerde onderzoeks- en kennisinstututen en collega's uit de praktijk.

5 Universele preventie: een stevige basis en een gezonde omgeving

Universele preventie is gericht op alle inwoners van Amersfoort. De ontwikkeling van mensen wordt beïnvloed door erfelijke en omgevingsfactoren. In de loop van ieders leven zijn kritische momenten die vragen om acties of interventies die de gezondheid en ontwikkeling versterken. Universele preventie is het bieden van de juiste randvoorwaarden en het toegankelijk maken van voorzieningen voor alle inwoners. De preventieve acties en interventies zijn er op gericht om mensen gedurende hun gehele levensloop impulsen te geven om hun gezondheid en ontwikkeling te versterken. Bijvoorbeeld voorlichting, bewustwording en een omgeving die stimuleert tot positieve en gezonde keuzes.

Gezondheidsvaardigheden en bewustwording

Amersfoorters hebben de houding en vaardigheden om gezondere keuzes te maken en daardoor op veel fronten een prettiger leven te leiden. Van jongs af aan vertrouwd raken met sporten, cultuureducatie of andere creatieve activiteiten, draagt bij aan de ontwikkeling. Het heeft positieve effecten¹⁶ op de gezondheid: fysiek, mentaal, persoonlijk, sociaal, intellectueel en financieel.

Sport en bewegen heeft een belangrijke preventieve taak: het brengt plezier, houdt Amersfoorters fit en vitaal en draagt bij aan maatschappelijke vraagstukken. Het sportbeleid richt zich op een leven lang sporten en bewegen voor iedere Amersfoorter, als integraal onderdeel van gezond stedelijk leven. Om het sporten en bewegen voor alle inwoners aantrekkelijk te maken zorgen we ervoor dat de sportinfrastructuur toegankelijk, dichtbij en bereikbaar is en aansluit op de behoefte van inwoners. Daarvoor werken we samen met sportaanbieders, maatschappelijke organisaties, onderwijs, welzijn en zorgpartijen.

Sport en bewegen zijn onderdeel van maatschappelijke vraagstukken en behandelplannen. Meer samenwerking tussen sportpartners, SBI en wijkteams en minder schotten zijn belangrijke voorwaarden om sport en bewegen ten volle te benutten voor iedere Amersfoorter. Sportpartners worden daarom onderdeel van het netwerk in de wijken.

¹⁶ *Het Human Capital Model van Bailey laat zien wat op basis van wetenschappelijk onderzoek de bewijslast is van 79 effecten van sport en bewegen op de gezondheid. (bron: [Human Capital Model van Bailey](#))*

Gezonde omgeving

De omgeving is een voorwaarde voor een gezond en vitaal leven. Ruimtelijke keuzes kunnen bijdragen aan het verkleinen van gezondheidsverschillen tussen wijken in de stad. Met de inrichting van de fysieke leefomgeving stimuleren we gezonde keuzes. Mogelijkheden hiervoor zijn beschikbaar en toegankelijk dichtbij waar mensen wonen, werken, recreëren en verblijven. Een gezonde omgeving biedt daarnaast mogelijkheden voor ontmoeting, sociale contacten, activiteiten dichtbij waar men woont, en samen met buurtgenoten.

We werken aan ruimte voor sport en bewegen, de gezonde school, positief schoolklimaat, rookvrije sport- en speelplekken, rookvrije zones in de openbare ruimte. En aan openbare plekken om te spelen, sporten/bewegen en recreëren. Een groene omgeving heeft veel invloed op het welbevinden van inwoners, evenals voldoende aanbod van gezond eten en drinken.

Ook de sociale omgeving speelt een rol: het gezin, de school, de buurt en de wijk. Voorbeeldgedrag van ouders, begeleiders, docenten, trainers, etc. draagt bij aan het vermogen van kinderen en jongeren tot het maken van gezonde keuzes, omgaan met geld, omgaan met elkaar. Of de mate waarin men zich veilig en geborgen voelt, vrij om jezelf te zijn.

6 Gerichte inzet op kwetsbare groepen (selectieve en geïndiceerde preventie)

Kwetsbaarheid kan ontstaan door aanleg of door externe omstandigheden. Kwetsbare groepen (of personen) lopen meer risico op een chronische ziekte, een ongelukkig leven of andere problemen, zoals terecht komen in de criminaliteit. We zetten bewezen effectieve interventies (of elementen van bewezen effectieve interventies) in om hun posities te verbeteren en hun kansen te vergroten.

Kwetsbaarheid uit zich veelal in gezondheidsachterstand (fysiek en mentaal). De werkelijkheid die deze gezondheidsverschillen veroorzaakt is complex en gaat verder dan enkel sociaal economische factoren. Het is complex omdat verschillende factoren een rol kunnen spelen; ongelijkheid in het onderwijs, arbeidsmarkt, sociale zekerheid, leefomgeving, gezondheid en sociale relaties. Complex omdat die verschillende factoren met elkaar samenhangen, en verschillen vaak niet plotseling ontstaan, maar vaak het gevolg zijn van een opeenstapeling van problemen gedurende een levensloop. Complex omdat een aantal factoren niet direct in onze beïnvloedings sfeer ligt. Volgens de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving (RVS) moeten we voor de aanpak van gezondheidsverschillen meer oog hebben voor interventies die collectief gericht zijn en voor culturele en mentale aspecten; en ons richten op de dieperliggende oorzaken.

Thema 2: Bestaanszekerheid & participatie

4.2.1 Hoe staan we ervoor en wat zijn de ontwikkelingen

De economische groei stagneert

Op het moment van schrijven staat de arbeidsmarkt onder druk door de coronacrisis. De gevolgen zijn nog niet helemaal te overzien al is er wel (zeer) zwaar weer op komst. Dit is nu vooral voelbaar voor mensen aan de onderkant van de samenleving, bijvoorbeeld omdat mensen met tijdelijke contracten hun werk verliezen. Met name jongeren worden daardoor nu geraakt. Bovendien verkeren veel ondernemers in zwaar weer. Tot nu toe zien we een stijging van het aantal inwoners met een bijstandsuitkering tussen de 3 en 4%, in 2021 houden we rekening met een stijging van 4,1% gebaseerd op het extra Rijksbudget Covid-19. Hoe lang dit duurt en hoe snel de economie herstelt is onder meer afhankelijk van de beschikbaarheid van een vaccin.

De effecten van laaggeletterdheid op bestaanszekerheid en participatie nemen toe

Een gebrek aan basisvaardigheden, zoals lezen, schrijven en/of rekenen en aan digitale vaardigheden dreigt een aanzienlijk deel van onze inwoners in toenemende mate te isoleren. Ook lopen laaggeletterden door lagere taal- en rekenvaardigheden jaarlijks inkomsten mis, kan laaggeletterdheid een oorzaak zijn van financiële problemen en leven in armoede. Doordat onze samenleving complexer wordt, hebben zij in toenemende mate moeite om hun eigen zaken te regelen, wat zich vaak uit in een slechtere gezondheid. Bijzondere aandacht vraagt de inburgering van nieuwkomers, zie hiervoor hoofdstuk 6.

De financiële positie van veel inwoners staat in toenemende mate onder druk

Amersfoort investeert veel in bestaanszekerheid en participatie van inwoners met een laag inkomen. Hierdoor (en door aangepast Rijksbeleid) is de

inkomenspositie van veel minima de laatste jaren verbeterd, zo blijkt uit onderzoek van het Nibud. Door de jaarlijkse verlaging van de bijstandsuitkeringen door het Rijk vanaf 2021, de recessie met toenemende onzekerheden over de arbeidsmarkt en de bezuinigingen op de gemeentelijke financiën, komt de bestaanszekerheid van onze inwoners onder druk te staan. Het is de verwachting dat het aantal werkende armen toeneemt. We verwachten een toename van het gebruik van minimaregelingen en bovendien een boeg golf aan aanvragen voor schuldhulpverlening in 2021. We staan voor een grote uitdaging om onze inwoners hierbij te ondersteunen.

We houden in de gaten of ontwikkelingen van een basisinkomen (of participatieinkomen) of de basisbaan een vlucht nemen. Is er voor iedereen straks immers nog voldoende werk?

Technologisering, flexibilisering en intensivering van werk

Flexibilisering van arbeid en het tempo waarin de arbeidsmarkt verandert (door bijvoorbeeld technologie, en intensivering van werk) naar verwachting de komende jaren verder toe. Dat laatste vraagt voortdurende aanpassing van de werknemer en werkzoekende. Hoe blijf ik op lange termijn interessant voor de arbeidsmarkt? We ondersteunen daar waar mogelijk, maar maken inwoners ook bewust van wat ze zelf kunnen doen om zich te blijven ontwikkelen. We verleiden mensen om zich om te scholen of voor te bereiden op beroepsgroepen waar meer kansen liggen. Ook werknemers hebben hier een verantwoordelijkheid die we gezamenlijk willen oppakken: werknemers, werkgevers, onderwijsinstellingen, UWV en gemeente.

Kwalitatieve mismatch op de arbeidsmarkt

In de lokale arbeidsmarktregio is een grote mismatch tussen vraag en aanbod op het gebied van werk. Door ontwikkelingen op de arbeidsmarkt (o.a.

automatisering), vraagt dit ons om na te denken over de arbeidsmarkt van morgen waarin ook lager opgeleide inwoners nog een plaats hebben. Hiermee voorkomen we dat jongeren al vroeg het risico lopen op werkloosheid, en dat inwoners die hun baan kwijtraken onnodig lang in de bijstand blijven. Er is de afgelopen jaren flink geïnvesteerd in de regionale samenwerking. Inmiddels hebben alle gemeenten hun kandidaten goed in beeld, ook wat competenties betreft. Er wordt in het Werkgeversservicepunt (WSP) gewerkt vanuit één bestand (UWV en gemeenten). En onze voorzieningen zijn zo goed als geheel geharmoniseerd waardoor er een eenduidig aanbod richting werkgevers is. Op dit moment wordt samen met de sociale partners, UWV en de onderwijsinstellingen de inrichting van een regionaal mobiliteitsteam voorbereid om werknemers die als gevolg van de coronacrisis (dreigen) werkloos (te) worden te begeleiden naar ander werk. Omscholing naar andere sectoren waar tekorten zijn is onderdeel van de aanpak en dienstverlening. Samen met genoemde partners wordt al langer samengewerkt in het Werkbedrijf voor doelgroepen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Op dit moment wordt voor deze samenwerking een Toekomst-agenda opgesteld. Belangrijke pijlers hierin zijn: bestaanszekerheid als voorwaarde, een inclusieve en toekomstbestendige arbeidsmarkt met als randvoorwaarden een effectieve samenwerking en leren en inzetten op wat effectief is.

Wat zijn de grote uitdagingen de komende jaren?

- Het voortdurend op elkaar laten aansluiten van het onderwijs op de lokale en regionale economie en de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, en het verkleinen van de kwalitatieve mismatch tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt.
- De toenemende flexibilisering en verandering (technologie, en intensivering) van de aard van arbeid, die vraagt om een doorlopende om- en bijscholing van werknemers.

- De financiering van de bestaanszekerheid, schuldhulpverlening en participatie staat onder druk, terwijl we wel verwachten dat de vraag toeneemt.
- Het tegengaan van laaggeletterdheid (inclusief beperkte digitale vaardigheden), en de regie op de inburgering van nieuwkomers.
- Isolatie en gebrek aan persoonlijk contact door de pandemie en toenemende digitalisering (kloof voor inwoners met gebrek aan digitale vaardigheden)
- De complexere wordende samenleving, en de kans op financiële problemen van inwoners die dit veroorzaakt.

4.2.2 Ambitie

Op jonge leeftijd leggen we een goede basis

Door op jonge leeftijd te investeren leggen we een solide basis die zich ook uit op andere aspecten van het leven, zoals positieve gezondheid en welzijn. Voor kinderen is het van belang dat zij voldoende kansen blijven krijgen om zich te ontwikkelen, zodat we armoede en isolatie ook op latere leeftijd zoveel mogelijk voorkomen.

Iedereen doet (duurzaam) mee naar vermogen

We streven er naar dat zoveel mogelijk mensen regulier werk hebben of zelfstandig ondernemer zijn. Wie dat (nog) niet kan maakt stappen in die richting of als dat niet mogelijk is, participeert op een andere manier in onze maatschappij. Onze ondersteuning is gericht op duurzame inzetbaarheid.

Meer mensen beschikken over voldoende basisvaardigheden, onze dienstverlening houdt rekening met inwoners die hier ondersteuning bij nodig hebben

Door de basisvaardigheden van Amersfoorters die laaggeletterd zijn te versterken willen we bijdragen aan hun zelfredzaamheid en deelname aan onze maatschappij en inkomens- en gezondheidsproblemen voorkomen. Tegelijkertijd

willen we zorgen dat onze dienstverlening en die van andere organisaties rekening houdt met laaggeletterdheid.

We streven naar een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt

We werken binnen de arbeidsmarktregio Amersfoort met werkgevers- en werknemersorganisaties, onderwijsinstellingen, UWV en gemeenten zowel vanuit werk en inkomen-perspectief als economisch perspectief aan het terugdringen van de kwalitatieve mismatch tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Maar ook zoeken we daarin de samenwerking met de aangrenzende arbeidsmarktregio's zoals Utrecht-Midden, Gooi en Vecht en Food Valley en nemen we daartoe deel aan de Economic Board Utrecht.

Naast preventie zorgen we voor een financieel vangnet met ruimte voor maatwerk

Door zowel te helpen hun inkomenssituatie te verbeteren als te ondersteunen bij het beheersen van hun uitgaven werken we mee aan duurzame bestaanszekerheid van onze inwoners. We zorgen ervoor dat een inkomen om van te leven en participeren voorhanden is als men daarin (tijdelijk) niet zelf kan voorzien. Door de korte afstand tot de burger en door het benutten van de kracht van de stad zijn we daarbij in staat om waar nodig maatwerk te leveren en snel te schakelen. We werken doorlopend aan het beter bereiken van onze inwoners die onze hulp nodig hebben en het toegankelijker aanbieden van onze voorzieningen.

We pakken problematische schulden aan

We verleggen hierbij de focus van curatief naar preventief werken, waardoor we inwoners met financiële problemen sneller en beter kunnen helpen, met een lichtere vorm van ondersteuning. Hierdoor ontstaat ruimte voor meer maatwerk en aandacht bij curatieve trajecten.

4.2.3 Inzet

De hoofdlijnen voor onze inzet zijn:

1 **Op jonge leeftijd leggen we een goede basis**

We sturen bij waar nodig. Daarom investeren we in de participatie van kinderen uit arme gezinnen op met name onderwijs gerelateerde zaken (zoals huiswerkbegeleiding, en allerlei behoeftes voor school) en op sport en cultuur (deelname aan sportclubs of culturele activiteiten). Voor volwassen minima wil we zoveel als mogelijk inzetten op sociaal participeren, door mensen te ondersteunen bij de deelname aan een sociale structuur, bij voorkeur in verenigingsverband. De gemeente wil op een duurzame manier investeren in het bestrijden van armoede in de stad. Het huidige armoedebeleid blijft daarvoor de basis.

2 **Iedereen doet (duurzaam) mee naar vermogen**

We werken stress sensitief om rekening te kunnen houden met een beperkt doen vermogen van mensen. We nemen belemmeringen weg door mensen toe te rusten op alle leefgebieden, zoals voldoende inkomen, aanpak van schulden, laaggeletterdheid en aandacht voor gezondheid. We proberen inwoners die (mentale) zorg behoeven gelijktijdig naar werk te begeleiden of een zinvolle dagbesteding te bieden, om zo een positief effect op welzijn en gezondheid te creëren.

Bij werkloosheid wordt een afweging gemaakt om te kiezen voor re-integratie op korte termijn of te investeren in om- of bijscholing, zodat langdurige inzetbaarheid wordt nagestreefd in kanssectoren. Daarbij sluiten we aan bij de interesses en talenten van onze inwoners.

We sturen aan op het verkleinen van de kloof tussen wat werkgevers vragen en werkzoekenden kunnen bieden, door hen te stimuleren in de ontwikkeling van werknemers te blijven investeren. Meer autonomie op het werk - meer vrijheid

om het werk naar eigen inzicht in te vullen - is een buffer tegen intensivering. Technologische en sociale innovaties zetten we in ter ondersteuning van werk en werkbehoud. Het bevorderen van samenwerking tussen mens en machine, zowel bij de ontwikkeling van toepassingen als bij de 'implementatie' ervan.

Technologie kan banen kosten, maar ook gunstig uitpakken voor werkenden die goed kunnen werken met robots en techniek. Ook kan technologie mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt juist ondersteunen om (meer) zelfstandig te kunnen werken.

Voor jongeren die uitstromen van onderwijs naar dagbesteding kijken we wat de mogelijkheden zijn om op termijn toch arbeidsvaardigheden te ontwikkelen en zetten we de hiervoor benodigde trajecten in gang.

3 **Meer mensen beschikken over voldoende basisvaardigheden, onze dienstverlening houdt rekening met inwoners voor wie dit niet is weggelegd**

We versterken de basisvaardigheden van Amersfoorters die laaggeletterd zijn. Dit betreft lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden. Tegelijkertijd werken we aan een toegankelijk Amersfoort waarin ook mensen die moeite hebben met hun basisvaardigheden, mee kunnen doen. Aan de ene kant willen we laaggeletterdheid voorkomen en verminderen. Aan de andere kant willen we nog meer bewustwording creëren over laaggeletterdheid, zodat organisaties in de stad bekend zijn met de problematiek en hun dienstverlening en communicatie hierop kunnen aanpassen.

4 **We streven naar een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt**

Door voorlichting samen met de beroepsopleidingen ontmoedigen we beroepskeuzes in sectoren waar er weinig baankansen zijn en stimuleren we beroepsoriëntaties en -keuzes in de sectoren van de toekomst.

We werken samen met de onderwijsinstellingen om te zorgen dat ook de meer kwetsbare jongeren die uitstromen naar de arbeidsmarkt over voldoende werknemersvaardigheden beschikken en indien nodig ondersteuning krijgen zodat zij duurzaam aan het werk gaan (Zie ook thema Ontwikkelen en opgroeien).

Ondernemers die het moeilijk hebben ondersteunen we waar mogelijk, of we begeleiden hen naar ander, toekomstbestendig werk (met bijvoorbeeld bij- of omscholing) als de eigen onderneming niet meer rendabel is.

In een regionaal mobiliteitsteam werken we samen met de werknemers- en werkgeversorganisaties, Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven, de beroepsopleidingen, UWV en de gemeenten in de arbeidsmarktregio Amersfoort om mensen die als gevolg van COVID 19 in onzekerheid verkeren en hun baan dreigen te verliezen of recent hebben verloren, zo veel mogelijk direct naar nieuw werk ondersteunen zo nodig met een om- of bijscholingstraject.

5 Naast preventie zorgen we voor een financieel vangnet met ruimte voor maatwerk

Waar mogelijk investeren we preventief door mensen met bestaanszekerheid meer kansen te geven op werk, participatie en een betere gezondheid met minder zorgkosten. We kijken daarbij niet alleen naar inkomen, maar ook naar het beheersen van uitgaven. Bijvoorbeeld bij woonlasten, en energie en duurzaamheid. Door belemmeringen weg te nemen met bijvoorbeeld de doorontwikkeling van Geldchecko33 werken we aan het vergroten van ons bereik. Werkende armen bereiken we via werkgevers om inkomensvoorzieningen onder de aandacht te brengen van bijvoorbeeld werknemers in deeltijd.

6 We pakken problematische schulden aan

We zetten zoveel mogelijk in op preventie, bijvoorbeeld door digitale innovaties, zoals collectief schuldregelen te implementeren. Zo kunnen we met hetzelfde budget toch een grotere groep bedienen. We volgen ontwikkelingen van digitale hulpmiddelen die de soms complexe dienstverlening aan inwoners simpeler en sneller kunnen maken. Daarnaast zetten we uitgebreid in op preventie en vroegsignalering, zodat schulden in een vroeg stadium worden aangepakt.

Thema 3: Ontwikkelen & opgroeien

Samen met ouders, opvoeders, scholen, professionals staan wij voor de uitdaging om in de wijk, op de scholen, kinderopvang en thuis vragen en problemen rond opgroeien en opvoeden passend en effectief aan te pakken. Meer aandacht gaat uit naar preventie (zie Thema 1). Wij zetten in op het versterken van een goede (pedagogische) basis. Voor alle jongeren geldt dat zij veel baat hebben bij het aanleren van goede emotionele en sociale vaardigheden. Dat helpt hen om later problemen op andere terreinen te voorkomen (Staat van de jeugd in Amersfoort, 2020). Extra aandacht geven wij aan de begeleiding en ondersteuning aan jongeren nadat ze 18 zijn geworden, zodat ze een duurzame plek op de arbeidsmarkt krijgen of als dat niet mogelijk is, kunnen participeren in de maatschappij.

Veel partijen en beleidsterreinen zijn betrokken bij deze opgave. En dat maakt de afstemming soms ingewikkeld en het vraagstuk complex. Wij willen de samenhang en samenwerking in de regio, stad en in de wijken versterken. Zowel in beleid als in uitvoering. Uitgangspunt is dat wij op basis van data, signalen uit de samenleving (professionals, wijkbewoners, ouders, jongeren) en gesprekken, goed in beeld brengen wat er speelt. Daardoor kunnen we direct in de eigen omgeving (op school, thuis, in de wijk) oplossingen bieden voor problemen en kan de juiste ondersteuning plaatsvinden. Voor de specialistische zorg zien wij de uitdaging om vanaf het vroegtijdig signaleren van problemen de samenwerking in de hele keten (van lichte tot zwaardere problematiek) te versterken.

4.3.1 Hoe staan we ervoor en wat zijn de ontwikkelingen?

In de '[Staat van de jeugd in Amersfoort 2020](#)', staan de ontwikkelingen van de

jeugd in Amersfoort beschreven. Onderstaande paragraaf is op de cijfers en kennis uit dit rapport gebaseerd.

Kansenongelijkheid in de samenleving

Kinderen hebben niet dezelfde startpositie. De opleiding en het inkomen van je ouders blijken nog steeds een belangrijke voorspeller te zijn voor de kansen die je hebt om jezelf optimaal te ontwikkelen. Ook krijgen kinderen van ouders met een lagere opleiding vaak nog een lager schooladvies (ongeacht de schoolprestaties).

Daarnaast blijft het voorkómen van voortijdig schoolverlaten van belang omdat het samenhangt met onder andere een verhoogd risico op werkloosheid, criminaliteit en slechtere gezondheid. In de coronacrisis werd bij de tijdelijke uitval van fysiek onderwijs duidelijk dat er sprake is van grote verschillen in de (thuis)situatie van kinderen. Dit vraagt om een gezamenlijke aanpak van gemeente, onderwijs en maatschappelijke organisaties, zodat jongeren toch hun talenten blijven ontwikkelen en een duurzame plek op de arbeidsmarkt verwerven.

Jongeren steeds meer digitaal

Jongeren zijn steeds vaker online: sociale interactie, het doen van aankopen, het zoeken van vermaak en vertier, vinden digitaal plaats. Dit brengt zowel kansen als bedreigingen met zich mee. Het aantal problematische jeugdgroepen op straat is sterk gedaald. Problematisch mediagebruik neemt echter toe. Dit vraagt om een andere aanpak.

Complexe echtscheidingen brengen kind in de knel

Kinderen en jongeren groeien in Amersfoort relatief veilig op. Er is sinds 2012 een toename van het aantal scheidingen. Het NJI geeft aan dat chronische conflicten

tussen ex-partners de grootste oorzaak van problemen zijn bij kinderen van gescheiden ouders. Het is onbekend hoe hoog het percentage scheidingen is dat niet harmonieus verloopt. Met gebruik van gegevens van de rechtbank en de Raad van de Kinderbescherming wordt geschat dat dit landelijk zo'n vijftien tot twintig procent van het totaal aantal scheidingen betreft.

Toename prestatiedruk, maar percentage met psychische problemen blijft gelijk

Een zorgelijke ontwikkeling is dat de helft van de Amersfoortse jongeren zich vaak gestrest voelt, vooral door school(taken). Hoewel meer jongeren stress voelen, is het percentage jongeren met een hoog risico op psychische problemen niet toegenomen. Mogelijk speelt de goede band met de ouders hierin een beschermende rol.

Meer jongeren bewegen te weinig en binge-drinken nog steeds een probleem

Veel jongeren bewegen te weinig en zitten langdurig achter een scherm. Te weinig beweging is een belangrijke voorspeller voor overgewicht én weinig beweging op volwassen leeftijd. Verder is binge-drinken (en de tolerantie van ouders hiervoor) een punt van aandacht.

Groei jeugdhulp stabiliseert

Na een sterke toename (van 2015 tot en met 2019 een groei van 13 procent) lijkt het beroep op jeugdhulp te stabiliseren. Dat kan betekenen dat we jongeren met problemen in een vroeg stadium goed weten te bereiken. Opvallend is dat vooral voorzieningen met verblijf gebruikt worden door gezinnen die een lagere kwaliteit van leven ervaren. Jeugdhulp zonder verblijf wordt vaker gebruikt door gezinnen die een hogere sociaal economische status hebben.

Opgroeien gaat met vallen en opstaan

Gewone obstakels in het opgroeien worden vaker benaderd als een probleem in plaats van onderdeel van het leven. Er is veel aandacht voor risicofactoren. Beschermende factoren blijven onderbelicht. Dat wekt de indruk dat opgroeien en opvoeden een moeilijke onderneming is en dat bij alle strubbelingen die dit oplevert, professionele hulp nodig is. Volgens het NJI heeft de stijging van jeugdhulp te maken met beelden over de maakbaarheid van succesvol opgroeien en opvoeden. En dat gebruik van hulp steeds meer onderdeel is geworden van het gewone leven.

Langer op school

We zien een tendens dat meer jongeren een langere onderwijsloopbaan hebben. Jongeren stromen door naar vervolgopleidingen terwijl ze voorheen vaker aan het werk gingen. Jongeren hebben een toelatingsrecht voor het MBO. Het is positief dat jongeren zich via onderwijs verder willen ontwikkelen. We zien echter ook dat dit leidt tot teleurstellingen en uitval op school. Het vraagt om samen met onderwijs, ouders en jongeren zelf, goed in gesprek te zijn over welke vervolgstappen - rekening houdend met de ontwikkelingskansen - het meest optimaal zijn om uiteindelijk duurzaam aan het werk te kunnen.

Grotere groep onvoldoende klaar voor de arbeidsmarkt

Een grote groep van de jongeren die na school aan het werk gaat, beschikt op dat moment nog niet over voldoende vaardigheden om deel te nemen aan de arbeidsmarkt. De verwachtingen van jongeren zijn door onder andere invloed van social media soms onrealistisch. Een toenemende groep valt daardoor uit tijdens het onderwijs of bij de overgang naar een baan. Een complicerende factor is dat jongeren die na hun 18e nog een hulpvraag hebben, onder een ander wettelijk regime vallen waarbij wordt uitgegaan van zelfstandigheid.

Betrokkenheid van verschillende hulpverleners vraagt om regie en goede samenwerking

Om jongeren en gezinnen passende hulp te bieden is het belangrijk om goede werkafspraken te maken. Bij complexe gevallen zijn vaak veel en vooral ook verschillende organisaties en beleidsdomeinen betrokken. In de praktijk weten partijen elkaar nog niet altijd te vinden. Investeren in goede ketensamenwerking en duidelijke afspraken over wie regie voert, is noodzakelijk. Deze doorgaande ondersteuning is ook van belang bij de uitstroom van jongeren van onderwijs naar de arbeidsmarkt.

Van passend onderwijs naar inclusief onderwijs

Het doel van inclusiever onderwijs is dat leerlingen met en zonder ondersteuningsbehoeften vaker samen dicht bij huis naar dezelfde school kunnen, als het kan in dezelfde klas zitten en elkaar ontmoeten op het schoolplein. Diversiteit in de stad en de wijk zal ook op school de norm worden. Voor die kinderen die meer ondersteuning nodig hebben, blijft er (tijdelijk) plek in een specialistische setting. Inclusief onderwijs vraagt ook een andere kijk op huisvesting. Groot onderhoud, renovatie of nieuwbouw kan inclusiever onderwijs mogelijk maken.

Discussie over stelselwijziging binnen het jeugd domein

Het stelsel van jeugdzorg wordt opnieuw gewijzigd. Het Rijk heeft gemeenten gevraagd om de regionale samenwerking rondom de specialistische hulp te verbeteren. Van elke regio wordt een visie hierop verwacht. In die visie spreken gemeenten af welke taken ze op het gebied van jeugd samen oppakken en welke inhoudelijke richting gewenst is. Bijvoorbeeld over de beschikbaarheid en continuïteit van zorg en over de toegang. Regionale samenwerking kost tijd. Dat betaalt zich echter uit omdat wij verwachten dat met name rond de inzet van

specialistische jeugdzorg een kwaliteitsslag gemaakt kan worden. Samen met de breed spectrum aanbieders is hierin al een eerste stap gezet.

Aandacht voor preventie en pedagogische kwaliteit

De gemeente Rotterdam heeft samen met het Nederlands Jeugdinstituut aan de hand van wetenschappelijk onderzoek een lijst samengesteld met de belangrijkste risico- en beschermfactoren voor jongeren. Het zijn factoren die een grote bijdrage leveren aan het kansrijk, gezond en veilig opgroeien van jongeren. In de grootste uitdagingen voor de komende tijd zetten we in op die factoren die het grootste verschil maken.

De grootste uitdagingen in de komende jaren zijn:

- Het vergroten van gelijke kansen voor alle kinderen en jongeren in Amersfoort.
- Het versterken van de basis. Zorgen voor een omgeving waarin jongeren zich optimaal kunnen ontwikkelen.
- Vergroten van sociale en emotionele vaardigheden van jongeren en opvoedvaardigheden van ouders/verzorgers.
- Het verbeteren van de (keten)samenwerking in regio, stad en wijk om passende zorg en ondersteuning te bieden, ook bij de overgang van onderwijs naar arbeidsmarkt.
- Het organiseren van oplossingen voor problemen en het versterken van vaardigheden om goed te kunnen opgroeien, als onderdeel van het dagelijkse leven (thuis, op school, bij verenigingen etc.).
- Meer kinderen in de eigen wijk naar school en opvang.

4.3.2 Ambitie

Alle jongeren in Amersfoort groeien gezond, veilig en kansrijk op. Met als doel dat zij actief kunnen meedoen aan de samenleving, grip op hun leven hebben en betekenis aan hun leven kunnen geven.

1. De Amersfoortse jeugd groeit **gezond** op. Zij zijn lichamelijk en psychisch gezond en hebben een gezonde leefstijl. Ze hebben een gezond gewicht, eten gezond, bewegen voldoende, roken niet en nuttigen geen alcohol of andere genotsmiddelen. Ook voelen kinderen en jongeren zich (mentaal) goed: ze zijn tevreden met hun leven en hebben positieve toekomstverwachtingen.
2. De Amersfoortse jeugd groeit **veilig** op: thuis, op school, in de wijk, in de stad en in de digitale omgeving. Zij groeien op in een warm en positief gezinsklimaat, waarin zij steun krijgen van hun ouders. Jonge kinderen ontwikkelen een veilige hechting. Negatieve effecten van scheidingen worden beperkt. We doen er alles aan om kindermishandeling terug te dringen. Kinderen en jongeren voelen zich veilig op school, in de wijk en stad, in de vriendengroep en op clubs. We willen voorkomen dat jongeren in de criminaliteit belanden. Jongeren opereren steeds meer in de digitale wereld; we hebben aandacht voor digitale wijsheid en veiligheid.
3. De Amersfoortse jeugd, ongeacht achtergrond of beperking, krijgt **alle kansen** zich optimaal te ontwikkelen en hun talenten te ontplooien, in het eigen gezin en de eigen wijk. Hun schoolcarrière sluit aan op hun wensen en mogelijkheden en biedt hen de kans het beste uit zichzelf te halen. Onderwijs en eventuele zorg- en ondersteuning worden in samenhang geboden. Het aantal voortijdig schoolverlaters is minimaal. Jongeren slagen erin economisch zelfstandig te worden en een zo goed mogelijke positie op de

arbeidsmarkt te veroveren. Amersfoortse jeugdigen hebben een zinvolle vrije tijdsbesteding: ze zijn lid van sport- of cultuurverenigingen of nemen deel aan andere naschoolse activiteiten. We organiseren samen met de jeugd een rijk activiteiten aanbod in de stad en in de wijken.

4.3.3 Inzet

De komende jaren willen we voortbouwen op de basis die in de afgelopen jaren is gelegd. Programma's die in de afgelopen jaren succesvol zijn gebleken (zoals ABC, aanpak voortijdig schoolverlaten, kansrijke start, stevig ouderschap, persoonsgerichte aanpak etc.) willen wij voorzetten en waar nodig verbeteren. Voor langer lopende programma's stellen we meerjarige subsidies beschikbaar. Dit zijn de hoofdlijnen voor onze inzet:

1 **Zorgen voor een sterke basis**

Kinderen groeien op in een gezin, de wijk, op de kinderopvang, op school of bij sport- of culturele verenigingen. Het is van belang opvoeders en beroepsopvoeders voorlichting te geven over het gewone opgroeien en opvoeden, wat kinderen en jongeren nodig hebben en hoe volwassenen elkaar daarin kunnen ondersteunen. Ook ontstaat een sterkere basis door meer aandacht te geven aan beschermende factoren¹⁷ in gezinnen, buurten en basisvoorzieningen. Versterken van beschermende factoren biedt een tegenwicht aan risico's en problemen en maakt kinderen en jongeren veerkrachtig. Voorbeelden van beschermende factoren zijn sociale binding (in gezin, vriendengroep, school, wijk), constructieve tijdsbesteding en schoolmotivatie.

¹⁷ <https://www.nji.nl/nl/Kennis/Publicaties/NJi-Publicaties/Top-tien>

Een sterke basis wordt gelegd in de directe omgeving van de jeugdige. In welke omgeving een jeugdige zich beweegt, varieert per leeftijdsgroep. Met omgeving bedoelen we ook de fysieke omgeving. We zetten in op een gezonde, groene en slimme omgeving die jongeren en hun opvoeders uitdaagt om te ontdekken, te bewegen en elkaar te ontmoeten. We zien sport en cultuur nadrukkelijk als een belangrijk middel om jongeren positief en gezond te laten opgroeien. Het sport- en het cultureel aanbod moet toegankelijk zijn voor alle jeugdigen, ongeacht leeftijd, beperking of portemonnee. We zetten in op een diverse en aantrekkelijk aanbod dat jongeren aanspreekt.

Kinderen hebben veel bij te dragen aan hun eigen omgeving of wijk. In de sociale basis worden kinderen geraadpleegd of nemen kinderen deel aan een Buurtbestuur Junior. En ook bij het organiseren van activiteiten voor jongeren geldt: dat er niet voor hen wordt bepaald, maar dat mét hen wordt bepaald wat het aanbod moet zijn.

We willen thuis, op school, in de wijk en in de stad een positief pedagogisch klimaat creëren waar de jeugd gezonde keuzes maakt, zich veilig voelt en zich op alle vlakken kan ontwikkelen. De vreedzame school en vreedzame wijk zijn mooie voorbeelden van een methodiek waarin kinderen leren om conflicten constructief op te lossen, verantwoordelijkheid te dragen en elkaar positief tegemoet te treden. Ook maatjesprojecten laten zien dat informele steun van grote betekenis kan zijn voor de ontwikkeling van een kind of jongere.

Wij willen de focus leggen op het versterken van beschermende factoren. Met het IJslands model hebben we hier ervaring mee opgedaan voor jongeren in het voortgezet onderwijs. Voor jongere kinderen kan dit worden vormgegeven via in de wijkgerichte samenwerking, met GGD, kinderopvang, onderwijs, Indebuurt033 en SWA. Ook andere partijen in de wijk worden hierbij betrokken (sport, cultuur, etc.). Uiteraard wordt hier ook het ondersteuningsaanbod aan

ouders meegenomen. Ook de inzet van ervaringsdeskundigheid heeft meerwaarde.

We willen onderzoeken op welke wijze we de beschermende factoren rond de leeftijdsgroep 12+ kunnen versterken. Deze groep is veel minder aan de wijk gebonden; vo- en mbo-scholen bieden onderwijs aan jongeren uit diverse wijken en uit omliggende plaatsen. Ook voor ouders van jongeren in deze leeftijdsgroep zijn minder 'logische' plekken beschikbaar om opvoedvragen te bespreken.

2 Versterken van preventie en vergroten laagdrempelig aanbod

Versterking van preventie kan ertoe leiden dat minder jeugdigen een beroep doen op jeugdzorg. Preventie heeft vooral effect als er sprake is van een gedegen en samenhangende wijkgerichte aanpak. Wij maken per wijk daarom eerst een analyse van de belangrijkste problemen en risico- en beschermende factoren. Op basis daarvan wordt een gerichte aanpak ontwikkeld. Daarbij volgen wij de effecten om zo te komen tot bijstelling en verbeteracties.

We willen dat voor alle ouders een laagdrempelig ondersteuningsaanbod beschikbaar is: doorgaand en dekkend, voor ouders met jeugdigen in de leeftijd tot en met 18 jaar en voor aankomende ouders. Via het consultatiebureau, de kinderopvang en school; in de wijk en stedelijk; digitaal en fysiek;

‘Wat ik wil verbeteren voor de Amersfoortse jeugd? Geen wachtlijsten voor zorg.’

cultuursensitief; en in verschillende vormen (oudergroepen, opvoedmaatjes, cursussen, individuele of groepsgesprekken met professionals). Zo ondersteunen we ouders met normale opvoedvragen en voorkomen we dat deze uitgroeien tot opvoedproblemen.

Met het jongerenwerk worden op een laagdrempelige wijze jongeren bereikt. De jongerenwerkers bevinden zich op de plekken waar de jongeren elkaar ontmoeten: in de wijken en op school. Door het vertrouwen van de jongeren te winnen en bij hen aan te sluiten vervullen zij hun preventieve rol.

3 Hulp en ondersteuning zoveel mogelijk onderdeel van de eigen omgeving

Samen met pedagogische medewerkers en leerkrachten willen wij vooral hulp en ondersteuning bieden op de plekken waar kinderen, jongeren en opvoeders komen. Bijvoorbeeld op het consultatiebureau, de kinderopvang, de school en de huisartsenpraktijk. Waar mogelijk gebeurt dat aan groepen kinderen en ouders. Door ondersteuning op locatie (de school als werkplaats) wordt ook het probleemoplossend vermogen van beroepsopvoeders ter plekke versterkt. Vaste gezichten op de school en de kinderopvang dragen bij aan het bieden van preventieve ondersteuning en maken ondersteuning toegankelijker voor ouders.

Aan iedere school en kinderopvanglocatie is een wijkteammedewerker verbonden. Diegene werkt samen met de leerkrachten en de intern begeleider; zij maken samen afspraken over wat nodig is. Een deel van de vraagstukken die zich op school openbaren, heeft niet uitsluitend te maken met het leren, maar ook met sociaal-emotionele of gedragsproblemen. De vaste wijkteammedewerker kan daarin ondersteunen en is sparringpartner voor leerkrachten en pedagogische medewerkers.

De specialistische jeugdzorg willen we beter verbinden met de omgeving van het kind: gezin, onderwijs, wijk en vrije tijd. Zo gaan we de komende jaren inclusief onderwijs en (specialistische) jeugdhulp sterker met elkaar verbinden. Voor leerlingen die specialistische jeugdzorg nodig hebben, is het effectiever en efficiënter om deze jeugdhulp op school te organiseren. De samenwerking tussen onderwijs en jeugdzorg gaat makkelijker als er vaste jeugdzorgmedewerkers zijn voor de leerlingen op deze scholen. Ook kan in overleg met ouders beter passende ondersteuning georganiseerd worden en is de verwachting dat de inzet en bekostiging tot minder regeldruk leidt. Kinderen die ernstig belemmerd worden in hun ontwikkeling, door een combinatie van opvoedings- of gezinsproblematiek, psychische problemen en/of een verstandelijke beperking, moeten zoveel mogelijk dichtbij huis en in een schoolse setting onderwijs kunnen volgen. Voor kinderen die tijdelijk niet naar school kunnen, ontwikkelen we samen met

het onderwijs een voorziening en/of nieuwe samenwerkingsvormen in de stad zodat we zoveel mogelijk voorkomen dat kinderen buiten Amersfoort naar specialistische hulp en onderwijsinstellingen verwezen worden. Zo voorkomen we extra leerlingenvervoer. Het ontwikkelen van een financieringssysteem maakt onderdeel uit van deze ontwikkeling.

Wijkgerichte samenwerking

We sluiten aan bij de wijkgerichte samenwerking, waarbij kennis over beschermende en risicofactoren wordt ingezet. Zie paragraaf 3.4 over wijkgericht werken. Binnen dat netwerk treffen de relevante partijen (wijkteam, sociaal werk, kinderopvang, onderwijs en GGD) elkaar rondom de ondersteuning van kinderen en jongeren. We streven ernaar dat kinderen zoveel mogelijk in de eigen wijk naar de kinderopvang en basisschool gaan, en zo baat kunnen hebben bij de stevige keten in de wijk.

4 Meer aandacht voor een doorgaande lijn: overstappen tussen de verschillende ontwikkelingsfasen.

In de loop van de ontwikkeling van baby naar volwassene zijn verschillende thema's te onderscheiden die kenmerkend zijn voor een bepaalde periode in de ontwikkeling. Dit wordt aangeduid met de term 'ontwikkelingsopgaven'. Iedere jeugdige wordt hiermee in een min of meer vaste volgorde geconfronteerd. De kerngedachte hierbij is dat het niet goed doorlopen van een bepaalde fase gevolgen kan hebben voor latere ontwikkelingsopgaven, waardoor de ontwikkeling kan stagneren of ontsporen.

De 'normale' ontwikkeling die 'normale' problemen met zich meebrengt moet goed worden begeleid. Alle ouders krijgen te maken met twijfels en onzekerheden en kunnen behoefte hebben aan informatie, advies en ondersteuning.

Het kind ontwikkelt zich in interactie met de omgeving. Factoren, die onderling samenhang hebben, spelen hier een rol in:

- In het kind gelegen factoren: zoals fysieke gezondheid, temperament, IQ.
- Gezinsfactoren: gezinsklimaat, opleidingsniveau ouders, inkomen.
- Schoolgebonden factoren: onderwijskwaliteit, school en ouderbetrokkenheid, vriendschappen.
- Wijkfactoren: voorzieningen voor spelen/sporten/e.d., sociale cohesie, armoede.
- Factoren in de digitale omgeving.

In Amersfoort richt het jeugdbeleid zich vanaf zwangerschap tot 23 jaar. De periode vóór de geboorte is van belang voor een goede start. Zo blijkt de gezondheid van een kind voor, tijdens en na de geboorte een belangrijke voorspeller te zijn van problemen - zowel fysiek als mentaal - op latere leeftijd.

Ontwikkelen en opgroeien eindigt niet bij de leeftijd 16/18 jaar. Een deel van de 18- tot 23-jarigen heeft ondersteuning nodig voor het creëren van een stabiele basis om zelfstandig te kunnen functioneren.

Alle jongeren zijn gebaat bij doorgaande ondersteuning tussen de verschillende ontwikkelingsfasen. Dit speelt bij de overgang van de kinderopvang naar school, basisschool naar voortgezet onderwijs en van onderwijs naar de arbeidsmarkt. Iedere fase kent zijn eigen vraagstukken en betrokkenheid van specifieke partners. Goede samenwerking en organisatie van deze stappen maakt dat er minder kinderen uit het zicht verdwijnen of uitvallen. Voor minder zelfredzame kinderen zijn de overstappen tussen de verschillende ontwikkelingsfasen wellicht nog groter. De overgang van 18- naar 18+ is complex, omdat het wettelijk kader verandert, terwijl deze jongeren vaak nog niet zelfredzaam zijn. De continuïteit van zorg en begeleiding is een belangrijk aandachtspunt.

Wij organiseren samen met de onderwijsinstellingen doorgaande ondersteuning bij overgangen van de ene naar de andere onderwijsinstelling of naar de arbeidsmarkt. Hierbij willen we ook (vrijwillige) mentoren inzetten, al dan niet uit het eigen netwerk van een jongere, ook om daarmee duurdere hulptrajecten te voorkomen. Jongeren die uitvallen, benaderen we om hen weer terug te leiden naar onderwijs of werk of een combinatie daarvan. Op deze manier streven we naar een sluitende aanpak. We ondersteunen jongeren in het maken van realistische keuzes, afgestemd op hun mogelijkheden en de kansen op de arbeidsmarkt. En via onder andere de uitvoering van het Deltaplan Wonen zetten wij in op voldoende geschikte woningen voor jongeren. Prioriteit ligt echter bij de arbeidsmarkt. Want zonder een stabiel inkomen is het lastig om de huur te betalen en boodschappen te doen.

Thema 4: Ouder worden

4.4.1 Waar staan we nu en wat zijn de ontwikkelingen?¹⁸

Vergrijzing

Het totale aantal ouderen in Amersfoort blijft lager dan landelijk, maar het aantal stijgt in Amersfoort de komende jaren harder dan gemiddeld. Het aantal 65+'ers stijgt tot 2030 naar verwachting met 38%. Het aantal 75+'ers zal stijgen met 49%. Door deze toename zullen naar verwachting meer inwoners Wmo nodig hebben en zullen er minder mantelzorgers per inwoner beschikbaar zijn.

Stijging aantal mensen met dementie

Het aantal mensen met dementie stijgt tot 2030 naar verwachting met 40%. Dat betekent dat het aantal mensen met dementie in Amersfoort in die periode stijgt van 2000 naar 2800 inwoners.

Verwachte toename in behoefte aan ondersteuning en zorg

Door de sterkere stijging van het aantal ouderen en daarmee ook de toename van mensen met dementie, neemt naar verwachting de behoefte aan Wmo in Amersfoort sterker toe dan gemiddeld in Nederland.

Aantal mantelzorgers stijgt minder snel dan mensen die mantelzorg nodig hebben

De vergrijzing zorgt er ook voor dat Amersfoort een toenemend aantal gepensioneerde inwoners heeft dat zich in kan en wil zetten voor de stad en stadsgenoten. Deze toename is echter onvoldoende om de groei aan behoefte aan mantelzorg op te vangen. De groep ontvangers van mantelzorg stijgt tussen

¹⁸ Uit de Startfoto Beleidskader Inclusieve Stad, 2020

2018 en 2040 namelijk met bijna 70% (thuiswonende 75+'ers). Waar in 2018 tegenover elke oudere nog bijna vijf mantelzorgers stonden zijn er in 2040 nog maar drie mantelzorgers beschikbaar.

4.4.2 Ambitie

De ambitie is dat ouderen zo lang mogelijk mee doen en bijdragen aan de samenleving. Hierdoor voelen zij zich gestimuleerd en gewaardeerd en blijven zij langer vitaal. Daarnaast draagt het bij aan de leefbaarheid in de stad.

Wij willen dat ouderen zelfstandig kunnen blijven wonen als ze dat willen én dat ze daarbij zoveel mogelijk zelf de regie hebben over hun leven en het zorgproces. Ouderen die dat nodig hebben krijgen goed bereikbare en toegankelijke kostenefficiënte ondersteuning en zorg, die zoveel mogelijk aansluit op hun persoonlijke (thuis)situatie, mogelijkheden en sociale netwerk.

Het is belangrijk niet alleen aandacht te hebben voor kwetsbare ouderen, maar ook voor vitale ouderen voor wie het doen van vrijwilligerswerk voor zingeving en daginvulling zorgt. Samen met (en soms als) mantelzorgers spelen zij een waardevolle rol bij het mogelijk maken dat mensen langer zelfstandig kunnen blijven wonen.

4.4.3 Inzet

De hoofdlijnen voor onze inzet zijn:

1 Ouderen blijven meedoen en zijn onderdeel van vitale (waaronder digitale) netwerken

Daarbij werken we volgens het leidende principe 'Versterken en benutten van het netwerk'. We willen dat mensen hulp (durven) vragen aan mensen uit hun

omgeving. Hierbij kunnen we nog beter gebruik maken van het vrijwilligerspotentieel van de vitale ouderen en verbindingen leggen tussen jong en oud. Daarnaast gaan we uit van 'wat iemand wil, kan of kan leren'. We zorgen dat iemand dankzij (digitale) ondersteuning of zorg voldoende in staat is om het zelf te kunnen. (Vrijwillige) levenscoaches kunnen ouderen tijdig coachen in het behoud van een gezonde leefstijl, het anticiperen op langer zelfstandig wonen en het vergroten van hun digitale vaardigheden. Daarmee willen we eenzaamheid zoveel mogelijk voorkomen. We benutten hierbij ook initiatieven en innovatieve werkwijzen waarvan we geleerd hebben in de coronatijd. Dit maakt het langer thuis wonen gemakkelijker en aangenamer, waarbij inwoners zelf de regie houden. Tegelijkertijd anticiperen we op toekomstige dure zorgkosten.

De druk op mantelzorgers neemt de komende jaren verder toe doordat er minder mensen zijn met wie zij de zorg kunnen delen. Partners van cliënten zijn meestal ook op leeftijd en kinderen wonen vaak ver weg. Mantelzorg voor mensen met dementie wordt als intensief en emotioneel zwaar ervaren. De partner of ouder is niet meer wie hij/zij ooit was. Bovendien ervaren deze mantelzorgers onbegrip en lopen zij aan tegen taboes in de samenleving. Ook komt de mantelzorger niet altijd in beeld bij de hulpverleners. IndeBuurto33 ondersteunt deze mantelzorgers om overbelasting zoveel als mogelijk te voorkomen.

2 Mensen kunnen zoveel mogelijk in de eigen wijk blijven wonen als zij ouder worden

Hiervoor geldt het leidende principe 'Preventie is de beste interventie'. We stimuleren mensen om gezond en fit te blijven door deel te (blijven) nemen aan het reguliere verenigingsleven of andere activiteiten in de buurt of wijk (sociale basisinfrastructuur).

Binnen een inclusieve samenleving maken we de dagactiviteiten voor ouderen in Amersfoort zoveel mogelijk vrij toegankelijk. Het gaat daarbij om een verschuiving van het huidige product dagactiviteiten basis naar de lokale algemene voorziening. Dagactiviteiten plus houden we in Wmo-maatwerk en besteden we opnieuw aan in RISB-verband. Zo zorgen we ervoor dat de dagactiviteiten met de toenemende vergrijzing betaalbaar blijven. Het is van belang dat ook de wijkverpleging en andere hulpverlening rondom deze cliënten goed worden aangehaakt bij dit project. Met ingang van 2022 zal de gemeente Amersfoort de opdracht voor de algemene voorziening dagactiviteiten voor ouderen via een subsidieregeling bij Indebuurt033 beleggen.

Sinds 2020 geldt een nieuwe Zorgstandaard Dementie 2020. Hierin wordt een samenhangende benadering voor het gehele dementietraject geschetst vanuit het perspectief van personen met dementie en hun mantelzorgers. In onze regio hebben partijen het regionale Netwerk DementieD2 opgericht, waaraan de gemeente Amersfoort vanaf 2021 deelneemt. Dat netwerk richt zich naast het versterken van bewustwording rondom dementie ook op het meer centraliseren van de aanmeldingen voor het casemanagement. Binnen het netwerk en samen met andere betrokkenen verkennen we de mogelijkheden om inwoners met dementie en hun naasten zo goed en integraal mogelijk te ondersteunen. De gemeente en het sociaal werk hebben vooral een preventieve rol in het beginstadium van dementie.

Te midden van de knelpunten op de woningmarkt wordt ook voor ouderen te weinig gebouwd en verbouwd. Dat belemmert de doorstroming. In de afgelopen jaren is geëxperimenteerd met (semi-)collectief en geclusterd wonen. Er zijn goede ervaringen opgedaan in het land. Deze woonvormen bevorderen ook dat het mantelzorgpotentieel optimaal benut blijft. Anders dan de verpleeghuizen,

kunnen bij deze woonvormen wonen en zorg gescheiden worden. En er wordt rekening gehouden met de mogelijkheden van slimme technologie. Hierbij sluiten we aan bij het Statement Huisvesting en Zorg 'Amersfoort een thuis voor iedereen' (maart 2018).

Wonen in (semi-)collectieve woonvormen, ontmoetingsplekken en gezamenlijke activiteiten zorgen voor sociale cohesie en bevorderen onderlinge hulp op basis van wederkerigheid.

3 Mensen kunnen ouder worden in een veilige en toegankelijke omgeving met een gevarieerd en integraal zorg- en dienstenaanbod in de wijk

Hierbij hanteren we het leidende principe 'Ondersteuning en zorg dichtbij' en kunnen mensen gebruik maken van wijkgerichte netwerken van professionals: sociaal werk, wijkteams, huisartsen en wijkverpleegkundigen. Kwetsbare inwoners die de ondersteuning niet zelfstandig kunnen vinden, leiden we actief toe via bijvoorbeeld maatjes. Ook vrijwilligersinitiatieven in de wijken, zoals Burenhulp, hebben hierin een belangrijke rol.

Wijkgericht werken - integrale samenwerking sociaal en medisch domein

Stichting Wijkteams Amersfoort, zorgaanbieders en Zilveren Kruis werken gericht aan het versterken van de onderlinge samenwerking. Het doel is een basis te creëren voor een integrale samenwerking in de eerste lijn in de wijk. Wanneer de samenwerking in de wijk (tussen wijkteam, wijkverpleegkundige en huisarts) goed verloopt, heeft dat een positieve invloed op de kwaliteit en effectiviteit van de ondersteuning en zorg aan inwoners en cliënten. Zie ook paragraaf 3.4 voor meer informatie over wijkgericht werken.

Voor inwoners met een chronische ondersteuningsvraag en een blijvend tekort aan regie op het eigen leven, kan passende duurzame ondersteuning gerealiseerd worden door gebruik te maken van de Wet langdurige zorg (Wlz). De overgang van Wmo/Zorgverzekeringswet (Zvw) naar Wlz kan beter benut worden. Mantelzorgers worden ontzorgd en er komt meer zekerheid voor zorg in de toekomst voor het geval mantelzorgers minder of niet beschikbaar zijn. Kennis van de Wlz is niet bij alle partijen voldoende aanwezig. Daarom hebben we de routing voor Stichting Wijkteams Amersfoort en team Arbeidsintegratie verhelderd en aandachtsfunctionarissen Wlz benoemd. Samen met cliënten signaleren zij de mogelijkheden voor een aanvraag Wlz. Zo krijgen deze cliënten de juiste zorg op de juiste plek.

Naast Zilveren Kruis oriënteren ook de gemeenten in deze regio zich op een inkoop met minder aanbieders. Dit kan op termijn leiden tot een meer integraal aanbod van zorgverleners in de wijken. Naast de contractering zelf is het goed om ook het stellen van integrale kwaliteitseisen aan aanbieders van natura, een op elkaar afgestemd pgb-beleid en een integrale fraudeaanpak op termijn gezamenlijk te verkennen.

'Het een heeft het ander nodig. Betere bestaanszekerheid biedt betere kansen op participatie. En meer participatie biedt grotere kans op hogere bestaanszekerheid.'

Thema 5: Psychische kwetsbaarheid

Psychische kwetsbaarheid

Iedereen kan in zijn of haar leven te maken krijgen met psychische klachten. Ruim 40% van de Nederlanders heeft ooit psychische klachten gehad. Soms kort en soms langdurig. Bijna iedereen kent daardoor zelf ook mensen met psychische klachten. Sommige mensen herstellen zonder professionele zorg of ondersteuning. Andere mensen hebben dit wel nodig. Soms hun leven lang, in wisselende intensiteiten. Bijvoorbeeld mensen met een ernstige psychiatrische aandoening. Er zijn ook mensen die eenmalig, of enkele keren, geestelijke gezondheidszorg nodig hebben. Bijvoorbeeld mensen die in hun leven te maken krijgen met een depressie.

Psychische kwetsbaarheid en uitsluiting

Onderzoek wijst uit dat 70% van de mensen met een psychische aandoening vooroordelen of discriminatie ervaren. Twee derde van deze mensen, stopt met activiteiten en zwijgt over problemen uit angst voor stigma. Stigma en zelfstigma belemmeren herstel en maken dat mensen hulp vermijden. Veel mensen ervaren stigma als zwaarder dan de aandoening zelf. Het wordt ook wel de tweede ziekte genoemd (bron: Samen sterk zonder stigma).

Ondersteuning en zorg: samenwerking nodig tussen uitvoerders van diverse wetten

Mensen met psychische kwetsbaarheid die zorg en ondersteuning nodig hebben, vallen soms onder verschillende wettelijke kaders. Voor het bieden van passende ondersteuning en zorg - vanuit het leidende principe 'één huishouden, één plan' - is daarom goede samenwerking nodig tussen de uitvoerders van deze wetten:

- Geestelijke gezondheidszorg valt onder de Zorgverzekeringswet (Zvw), uitgevoerd door zorgverzekeraars.

- Maatschappelijke ondersteuning valt onder de Wmo, uitgevoerd door gemeenten.
- Mensen met een psychische kwetsbaarheid die langdurig intensieve ondersteuning nodig hebben kunnen een beroep doen op de Wet langdurige zorg (Wlz), uitgevoerd door zorgkantoren.
- Naast deze wetten gericht op vrijwillige zorg en ondersteuning zijn er wetten gericht op gedwongen zorg. Om voor inwoners goede overgangen te realiseren tussen vrijwillige zorg en gedwongen zorg moeten de uitvoerende partijen goed samenwerken. Wmo-ondersteuning en GGZ zijn vrijwillig. Hulpverleners werken op basis van het vertrouwen dat ze krijgen, het contact dat ze leggen en de motivatie die zij inwoners bieden. Slechts in heel uitzonderlijke situaties kan dwang worden toegepast op grond van de Wet verplichte GGZ (Wvvggz) of de Wet zorg en dwang (Wzd). De Wzd is bedoeld voor mensen met een verstandelijke beperking of dementie. Er moet sprake zijn van ernstig nadeel (gevaar) voor henzelf of voor anderen. Als er geen vrijwillige zorg mogelijk is om dat ernstig nadeel weg te nemen, kan de rechter hen verplichte zorg opleggen.

De onderstaande indeling wordt wel gebruikt:

Samenwerking sociaal domein met de veiligheidsketen

Onbegrepen gedrag kan leiden tot onveilige situaties, voor mensen zelf of hun omgeving. In die situaties is naast goede samenwerking tussen de uitvoerders van wetten gericht op zorg en ondersteuning, ook goede samenwerking nodig met partners in de veiligheidsketen zoals politie, justitie en de reclassering. Bij een beperkte groep is sprake van een ernstig gevaar. Landelijk wordt hiervoor gewerkt aan de ketenveldnorm levensloop beveiligde zorg. Dit vraagt nauwe samenwerking tussen GGZ, gemeenten en veiligheidsketen, vaak via het Zorg- en Veiligheidshuis.

Samenwerking is gericht op:

- de realisatie van een samenhangende aanpak op de negen landelijke ontwikkelde bouwstenen die lopen van preventie, signaleren, melden, interventie en nazorg.
- goed samenspel van alle betrokken partners, die persoonsgericht en domein overstijgend werken, waarbij wordt uitgegaan van de eigen kracht en leefwereld van de persoon en er oog is voor de belangen van de samenleving.

Daarnaast heeft de gemeente een rol in de uitvoering van de Wet verplichte GGZ: bij het opleggen van een crisismaatregel en het aanvragen van een zorgmachtiging. Hiervoor werken we samen met OM, politie en GGZ.

4.5.1 Waar staan we en wat zijn de ontwikkelingen?

Participatie en herstel

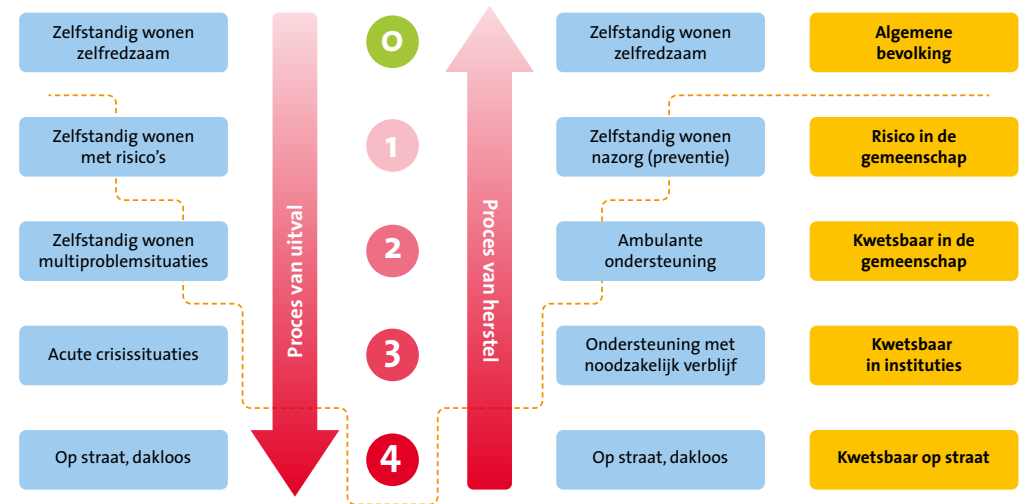
We vinden het belangrijk dat mensen met een psychische kwetsbaarheid onderdeel uitmaken van de samenleving: 'Het uitgangspunt blijft dat jij zoveel mogelijk – en zoveel als je zelf wilt - moet kunnen meedoen aan de maatschappij'.¹⁹ Daarvoor is het nodig om te werken aan herstel en om zorg en ondersteuning op verschillende levensgebieden goed op elkaar af te stemmen. Dit heeft geleid tot een beweging naar de wijk: de afgelopen jaren is de intramurale GGZ afgebouwd. En waar beschermd wonen voorheen gericht was op langdurig verblijf, wordt nu gekeken of mensen ook stappen kunnen maken naar zelfstandiger wonen.

Herstel en ervaringsdeskundigheid

Met de aandacht voor herstel komt er ook meer aandacht voor herstelondersteunende zorg. Onderdeel daarvan is het betrekken van ervaringsdeskundigen. Hierover bestaan overigens verschillende opvattingen. Het is belangrijk hierover kennis te ontwikkelen en ervaringsdeskundigheid te borgen in de manier waarop we zorg en ondersteuning bieden aan mensen met een psychische kwetsbaarheid.

Ondersteuningscontinuüm

In het regionale beleidskader Opvang en bescherming: 'Moed Moet' spreken we over het inrichten van een ondersteuningscontinuüm. Dat sluit aan bij de stappen in een proces van uitval en herstel die iemand kan doorlopen.

Gezien de samenhang tussen zorg en ondersteuning vanuit de verschillende wettelijke kaders is het belangrijk het continuüm zo in te richten dat het een samenhangend geheel is over de wettelijke domeinen en uitvoerders heen (gemeente, zorgverzekeraar, zorgkantoor en de forensische zorg). Zowel ambulante, als voor mensen die tijdelijk opvang nodig hebben, als voor mensen die langduriger ondersteuning met verblijf nodig hebben.

Wonen in de wijk

Met de extramuralisering en inzet op herstel en participatie wonen mensen vaker zelfstandig(er) in de wijk. Daarmee moeten we op wijkniveau ook aan een veranderende vraag voldoen. Mensen met een psychische kwetsbaarheid zelf, hun naasten en ook omwonenden moeten een beroep kunnen doen op ondersteuning. Bijvoorbeeld als zij zich zorgen maken of er overlast ontstaat. Een inclusieve wijk biedt vindbare, toegankelijke en proactieve ondersteuning, hulp en zorg.

¹⁹ Bestuurlijk akkoord GGZ

Financiering over de wettelijke kaders heen

Naast de inhoudelijke ontwikkelingen spelen belangrijke financieringsvragen. Op de overgangen tussen de wettelijke kaders is regelmatig onduidelijk hoe inzet van professionals bekostigd moet worden. Daarnaast vertaalt soms inzet op preventie vanuit de ene wet zich terug in een kostenbesparing in de andere wet. Om deze ontwikkelingen in goede banen te leiden is een landelijke bestuurlijk akkoord GGZ opgesteld. Daaraan geven wij in onze regio nadere invulling door afspraken met onze partners te maken en deze vast te leggen in het gezondheidsakkoord.

4.5.2 Ambitie

Onze ambitie voor de komende vijf jaar is dat we ondersteuning van mensen met een psychische kwetsbaarheid sluitend hebben georganiseerd; oftewel een keten die goed samenwerkt zodat er geen gaten vallen in de ondersteuning. We volgen hierbij de lokale leidende principes voor de Inclusieve Stad en de landelijke bouwstenen, en we werken in samenhang met de domeinen wonen, leefomgeving en de veiligheidsketen:

- We luisteren goed naar mensen met een psychische kwetsbaarheid en hun naasten.
- Mensen met een psychische kwetsbaarheid hebben een preventieve levensstructuur: passend onderdak, inkomen, een sociaal netwerk en een zinvolle daginvulling.
- We bieden in samenhang met de GGZ zorg en ondersteuning die nodig is en afgestemd op de behoefte, zo snel als nodig is en zo dichtbij mogelijk.
- Mensen waarover zorgen zijn, die geen hulp willen, geen hulpvraag stellen of de weg naar hulp niet weten te vinden, zoeken we actief op en proberen we te motiveren. Met als doel dat zij ook de zorg en ondersteuning krijgen die nodig is.

- Mensen met een psychische kwetsbaarheid hebben woonvaardigheden voor de vorm van wonen waar zij wonen.
- Door inzet op bovenstaande punten voorkomen we zoveel mogelijk uitval en terugval.
- We werken aan een prettige manier van samenleven in de wijken en voorkomen zoveel mogelijk overlast.
- We werken waar nodig samen met de veiligheidsketen volgens 'een huishouden, een plan'.
- Naasten krijgen de ondersteuning die nodig is, afgestemd op de behoefte, zo dichtbij mogelijk.
- Mensen die zich zorgen maken over anderen weten waar zij hun zorgen kunnen bespreken.
- Omwonenden krijgen de ondersteuning die nodig is, afgestemd op de behoefte.

4.5.3 Inzet

De hoofdlijnen voor de inzet zijn:

1 Passende ondersteuning

Om bovenstaande ambities te realiseren is het nodig dat ons ondersteuningscontinuüm daar meer dan nu het geval is op is ingericht. Met een steviger ambulante aanbod (in samenwerking met onder andere de ambulante GGZ of LVB-specialisme) en met 24/7 bereikbaarheid en beschikbaarheid indien nodig, hoeven minder mensen te wonen in voorzieningen voor beschermd wonen.

We zien nog te vaak dat mensen dakloos worden en in de opvang terecht komen. Voor mensen die toch gebruik moeten maken van de opvang willen we dat zij zo snel mogelijk weer naar een passende woonvorm doorstromen. Zij verblijven

vaak langer dan nodig is in de opvang. We zien dat we voor mensen met een combinatie van bijvoorbeeld verslaving, psychiatrie en verstandelijke beperking nog niet altijd passende hulp kunnen bieden. De overgang tussen jeugdzorg en volwassenenzorg is nog te groot. In de intensievere vormen van ondersteuning vraagt de overgang naar de Wlz aandacht. We willen wonen en zorg meer scheiden zodat mensen, ook als zij andere hulp nodig hebben, niet hoeven te verhuizen. Zo zijn er meer zaken die aandacht vragen om in het ondersteuningscontinuüm de passende ondersteuning te kunnen bieden. Steeds volgens het principe 'één huishouden, één plan', ook als er meerdere domeinen betrokken zijn.

We kijken bij het ondersteuningscontinuüm ook steeds meer naar wat gemeenten lokaal voor hun eigen inwoners organiseren en welk specialistisch aanbod we daarnaast regionaal samen inkopen. Vanuit het principe 'ondersteuning en zorg dichtbij' onderzoeken we ook wat een goede spreiding van voorzieningen is over de regio. De doordecentralisatie van beschermd wonen geeft hier een extra stimulans aan.

2 Continuïteit op alle levensgebieden bij overgangen

Bij de overgang van de ene vorm van zorg en ondersteuning naar de andere, is het belangrijk dat er warm overgedragen wordt en dat de inwoner er zo min mogelijk 'last' van ondervindt. Waar dat kan, zijn inwoners zelf betrokken of verantwoordelijk om de overgang goed te laten verlopen.

We zien dat bij mensen met een psychische kwetsbaarheid vaak sprake is van samenloop van of overgangen tussen verschillende wettelijke kaders (Zvw, Wmo en Wlz). Daarbij kan ook sprake zijn van overgangen tussen het gedwongen en het vrijwillige zorg. Hier is extra aandacht voor nodig. De meest complexe

situaties zijn die waarin mensen geen zorg meer vragen of accepteren, de omgeving zich ondertussen ernstig zorgen maakt maar de situatie nog niet dusdanig ernstig is dat wordt voldaan aan de voorwaarden om gedwongen zorg in te zetten. Deze situaties doen een beroep op alle betrokken om toch passende ondersteuning te bieden en zo verdere verergering van problemen te voorkomen. Ook als iedereen zijn uiterste best doet is helaas het gedwongen kader op deze duur niet te voorkomen. Wanneer weer sprake is van herstel, is het van belang om de stap naar het vrijwillig kader goed te organiseren om een (nieuwe) terugval te voorkomen.

We hebben en maken goede afspraken over de samenwerking bij de overgang tussen verschillende vormen van ondersteuning of fasen. We maken ze dusdanig concreet dat ze goede opvolging kunnen krijgen in de praktijk.

3 Inzet op selectieve preventie

Voor alle mensen met een psychische kwetsbaarheid is een preventieve levensstructuur van belang; als basis voor herstel en om terugval te voorkomen. Dit betreft verschillende leefgebieden. Is er een sociaal netwerk? Hoe kan dit eventueel weer worden opgebouwd? Hebben mensen voldoende inkomen? Een zinvolle invulling van hun dag, betaald of onbetaald werk? Met de persoon waarom het gaat wordt een signaleringsplan gemaakt: wie kan helpen opletten of het nog goed gaat? Naar wie moet een signaal dat het misschien niet meer goed gaat zodat op tijd passende hulp kan worden geboden? Zorgaanbieders in de GGZ, gemeente Amersfoort en UWV werken samen om te zorgen voor doorlopende trajecten naar (betaald of onbetaald) werk. (zie ook thema 2 Bestaanszekerheid & Participatie).

Bij het signaleren van mensen voor wie nog geen plan bestaat, hebben veldwerkers een belangrijke functie. Met de inzet van bemoeizorg en een

outreachinge aanpak proberen onder andere Team Bemoeizorg Amersfoort Stad (BAS) en het JeugdInterventieTeam (JIT) veel contacten te leggen, om te proberen om mensen toe te leiden naar hulp. De samenwerking tussen Weekendtref en Indebuurt033 is ook een mooi voorbeeld van preventie.

4 Ondersteuning van naasten

Mantelzorg voor mensen met psychische of psychiatrische problemen wordt als zwaar ervaren, het zwaarst van alle mantelzorgers (Ypsilon, 2019). De zorg is vaak langdurig en onvoorspelbaar. Bovendien ervaren mantelzorgers veel onbegrip. Psychische problemen zijn niet zichtbaar en er is sprake van een zeker taboe en onbegrip in de samenleving.

Uit literatuur blijkt dat GGZ-Mantelzorgers behoefte hebben aan erkenning en goede informatievoorziening. Ook emotionele, praktische en materiele steun zijn belangrijk en een gelijkwaardige relatie met zorgprofessionals. De meeste mantelzorgers herkennen zich niet in de term mantelzorg en bij zorgverleners zijn zij lang niet altijd in beeld.

Indebuurt033 werkt aan de erkenning en ondersteuning van deze mantelzorgers, om zo overbelasting te voorkomen. Patiënten van wie de familie extra werd begeleid, verbleven gemiddeld tien maanden minder in psychiatrische ziekenhuizen (<https://www.ypsilon.org/naasten>).

5 Ondersteuning van de omgeving

Veel mensen met een psychiatrische aandoening ervaren uitsluiting en negatieve beeldvorming in hun omgeving. Met de ontwikkeling van meer wonen in de wijk, stappen naar herstel en participatie is het nodig ook aandacht te besteden aan die omgeving. Hoe creëren we begrip? Hoe nuanceren we beeldvorming? Hoe zorgen we dat mensen die te maken krijgen met onbegrepen gedrag of overlast ervaren zich ook gehoord en gesteund voelen? Trainingen als ‘mental health first

aid’ bieden mensen in de omgeving de mogelijkheid om ‘EHBO’-kennis op te doen maar dan niet gericht op psychische problemen. Het Meld- en Adviespunt Bezorgd bij de GGD is een ingang voor inwoners om problemen te bespreken. Deze vorm van preventie vraagt meer aandacht.

6 Voorkomen huisuitzetting

Om huisuitzettingen te voorkomen zijn er samenwerkingsafspraken met de woningcorporatie(s), wijkteams, schuldhulpverlening en de GGD over het vroeg signaleren en aanpakken van huurachterstanden tot de uiterste inspanning om een huisuitzetting te voorkomen. Ook de straatadvocaat van Indebuurt033 levert hier een bijdrage. Het gaat om huishoudens waar sprake is van meervoudige problematiek in combinatie met huurschulden.

7 Verslaving

Er zijn subsidieafspraken met partijen om (overmatig) gebruik van alcohol, drugs, gamen en gokken te voorkomen. Naast brede preventie wordt voorlichting gegeven om groepen zoals LVB, lage SES en personen met minder goede gezondheidsvaardigheden, bewuster te maken van de risico's. Ook wordt via deskundigheidsbevordering, consultatie en advies gewerkt aan onder andere meer vroegsignalering en een tijdige doorverwijzing. Daarnaast kunnen individuele preventieve interventies ingezet worden bij personen die risicovol gebruiken en klachten ontwikkelen.

Thema 6: Samenleven in diversiteit

4.6.1 Waar staan we en wat zijn de ontwikkelingen?

De uitdaging van overbrugging zien we op dit moment met name in de wijken waar grotere diversiteit is. De WRR stelt dat in buurten waar veel verscheidenheid is, het samenleven ingewikkelder is. Dit hangt samen met minder cohesie en thuisgevoelens. In sommige wijken in Amersfoort speelt dit een stuk sterker dan in andere wijken. In de ene wijk heeft 11% bijvoorbeeld een migratie-achtergrond, in de andere wijk 52%. Verschillen doen zich voor op allerlei gebieden.

Ondanks verschillen tussen wijken, is er reden om aan te nemen dat de gevoelde noodzaak om te overbruggen voor steeds meer inwoners zal groeien. In een recent rapport²⁰ beschrijft het Centraal Bureau voor de Statistiek de groei van diversiteit in de komende jaren: naar verwachting zal het aantal Nederlanders met een migratie-achtergrond stijgen van 24% nu naar 30 tot 40% in 2050. Daarnaast zal met de groei van de stad Amersfoort ook het aantal LHBTIQ+’ers, mensen met een beperking en ouderen toenemen. De samenstelling binnen deze groepen ook steeds diverser²¹. Er is aandacht nodig voor het feit dat er kruising is tussen verschillende soorten diversiteit, bijvoorbeeld bij iemand die moslim en homo is, en voor de groeiende groepen tweede, derde en volgende generaties Nederlanders met een migratie-achtergrond. Diversiteit laat zich dus niet meer enkel vangen in de bestaande hokjes, maar het wordt steeds meer een thema van ons allemaal.

²⁰ Centraal Bureau voor de Statistiek (2020). *Verkenning bevolking 2050*.

²¹ Wetenschappelijke Raad voor het regeringsbeleid (2018). *De nieuwe verscheidenheid*.

‘Divers samengesteld personeelsbestand kom ik nog te weinig tegen bij organisaties, dat moet en kan beter.’

Dat diversiteit over ons allemaal gaat zien we steeds meer in de samenleving: in de groeiende aandacht die er is voor diversiteit en aanverwante onderwerpen. Het investeren in die gezamenlijke ‘Wij-Amersfoort’-identiteit, waarvan diversiteit expliciet onderdeel is, past binnen de ontwikkeling die wij als stad en inwoners maken. Het goed kunnen samenleven in diversiteit is een gezamenlijke opgave. Wij-Amersfoort staat of valt met de moeite die wij allemaal doen om bruggen te bouwen.

In het kort:

- 1 De diversiteit in onze stad is sterk gegroeid en zal alleen maar meer groeien in de komende jaren;
- 2 Diversiteit is niet alleen een feit maar ook een toegevoegde waarde.
- 3 Als we een inclusieve stad en gelijke behandeling voor iedereen nastreven (zie Artikel 1 grondwet) is het nodig hier handvatten bij te ontwikkelen;
- 4 Er is sprake van sterke verbondenheid en betrokkenheid binnen de verschillende groepen in de Amersfoortse samenleving maar niet altijd tussen deze verschillende groepen;
- 5 Er zijn grote verschillen in hoeverre Amersfoorters in contact komen met andersdenkenden en/of anderslevenden en hier mee leren omgaan.

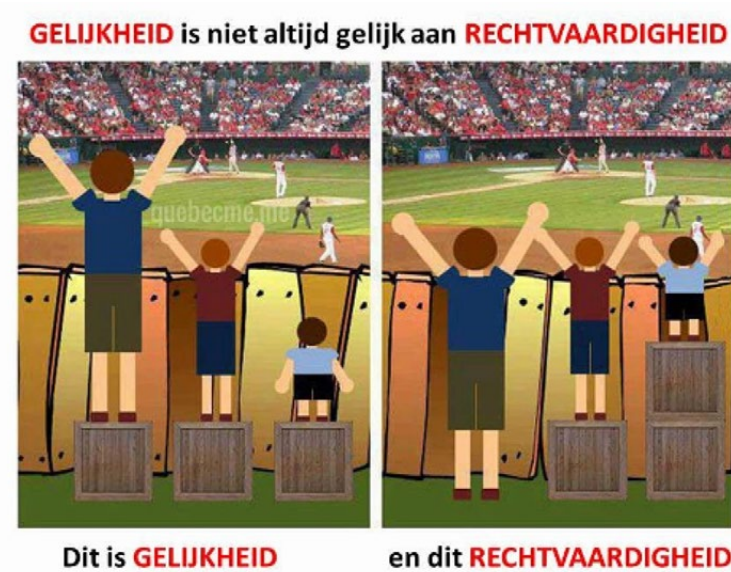
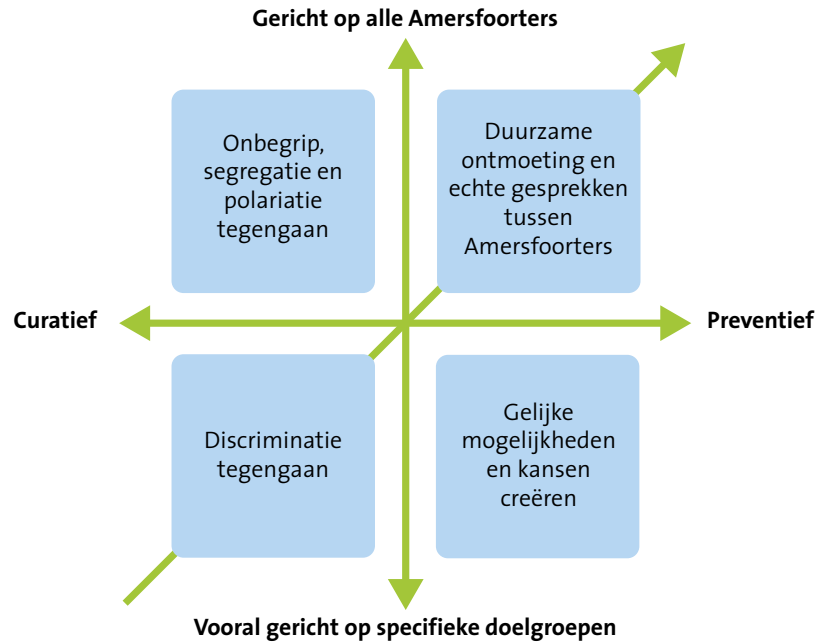

4.6.2 Ambitie

Wij willen de komende jaren het samenleven in diversiteit in onze stad versterken door in te zetten op overbruggen: de verbondenheid tussen Amersfoorters met verschillende achtergronden en ervaringen vergroten²². We willen dat doen door diversiteit ‘op de agenda’ te zetten bij zoveel mogelijk professionals en inwoners, zodat de hele breedte van de samenleving meewerkt aan inclusie en integratie.

Focus op preventie door duurzame verbindingen. In de onderstaande afbeelding visualiseren we de beweging waar we aan werken. Van curatief naar preventief, en van ‘gericht op specifieke groepen’ naar ‘gericht op alle Amersfoorters’. We verschuiven de focus steeds meer naar rechts(boven).

²² Zie ook [dit artikel](#) waarin meer over binden en overbruggen, en het belang van inzet op overbrugging, wordt uitgelegd

Afbeelding 2

Afbeelding: Preventief werken bij diversiteit is steeds meer investeren in het kader rechtsboven

Streven naar rechtvaardigheid (gelijk eindresultaat in plaats van gelijke investering) betekent ook onderscheid maken om maatwerk te kunnen bieden (zie afbeelding 2).

4.6.3 Inzet

Bij het werken aan het samenleven in diversiteit maken we onderscheid tussen twee thema's: inclusie en integratie. Inclusie is een houding, waarbij we het verschil in de ander positief waarderen en daar gelijke mogelijkheden en behandeling aan verbinden. Daarnaast zien wij integratie als proces waarin we in de samenleving leren van het verschil met de ander en dichter naar elkaar

toegroeien. Beide thema's beïnvloeden elkaar. Het zijn vormen om te werken aan de overbrugging.

In afbeelding 3 laten we zien op welke manier we aan inclusie en integratie willen werken in de stad. Via de verschillende beleidsterreinen willen we alle inwoners bereiken. We onderscheiden drie lagen die we met werkwoorden aanduiden. Ten eerste 'kennen en ontmoeten': we werken aan een structurele basis om dit meer te stimuleren. De tweede laag - 'waarderen en begrijpen' - vraagt om het werken aan kennis en vaardigheden op individueel niveau. De derde laag - 'steunen en samendoen' - zijn de gedragsdoelen van inclusie en integratie die ons in staat stellen vreedzaam met elkaar samen te leven en rekening te houden met elkaars eigenheid. We bieden extra ondersteuning voor groepen die zich minder gesteund voelen of die minder makkelijk kunnen meedoen.

Afbeelding 3: Visuele weergave beleidskader Samenleven in Diversiteit

Onze inzet - intern en extern - kent de volgende hoofdlijnen:

- 1 Normen stellen door eigen voorbeeld en kaders.
- 2 Aan inclusie en integratie werken op elk maatschappelijk terrein
 - a Basisinzet gericht op inclusie en integratie door alle inwoners
 - b Extra inzet voor ondersteuning en versterking van groepen

1 **Normen stellen door eigen voorbeeld en kaders**

Om een norm te stellen in het kader van inclusie en integratie, willen we als gemeente in de eerste plaats onszelf een spiegel voorhouden. Om ambassadeur van dit thema te kunnen zijn, moeten we werken aan de diversiteit in ons eigen personeelsbestand. We moeten zelf ook onze eigen vaardigheden hierin ontwikkelen.

- a Allereerst willen we onze wervings- en selectiestrategieën (nogmaals) onder de loep nemen en verbeteren waar mogelijk.
- b Daarnaast willen we alle gemeentelijke professionals meer kennis, vaardigheden en attitudes (KVA) meegeven, die nodig zijn om intern en extern te werken aan inclusie en integratie. Bijvoorbeeld communiceren in begrijpelijke taal.
- c Naast het geven van het goede voorbeeld, zijn ook formele kaders nodig. De gemeente Amersfoort gaat een duidelijker signaal afgeven over inclusie en integratie. Via inkoop of subsidie richting al onze partners. Ook via het verwerken van voorwaarden voor inclusie en integratie in de juridische kaders (en bijbehorende implementatie). Een ander kader dat van toegevoegde waarde kan zijn, is een code diversiteit voor professionals. We blijven zoeken naar passende manieren waarop collega's (de implementatie van) deze normen samen kunnen uitdragen en uitwisselen.

2a Basisinzet gericht op inclusie en integratie door alle inwoners

Werken aan inclusie en integratie staat niet op zichzelf. Alle inzet die wij plegen, gebeurt via de verschillende beleids- of maatschappelijke terreinen. Dit beleidskader is in zijn geheel bedoeld om hier handen en voeten aan te geven. Het beleid hierop is bedoeld om de houding en handelen van de hele gemeenten en onze partners te versterken. De aanleidingen hiervoor zijn: signalen uit de stad, een grotere ambitie vanuit een specifiek maatschappelijk terrein of voldoen aan onze wettelijke plichten²³.

Hieronder een toelichting op de werkwoorden uit onze aanpak met een aantal voorbeelden. Dit zijn de onderwerpen en de beleidsterreinen waar we ons de komende jaren vooral op inzetten.

1) Inclusie - kennen: wat weten we over elkaar?

Een randvoorwaarde om inclusief te werken, is om kennis te hebben en je bewust te zijn van een diversiteit aan personen, achtergronden, ervaringen en waarden. Professionals en inwoners zijn beter bekend met elkaars perspectieven en blinde vlekken, en in het bijzonder met perspectieven en ervaringen van mensen in de stad die als 'anders' worden gezien. Daarom creëren we meer ontmoeting, stimuleren we een representatieve inrichting van (geschiedenis)onderwijs, en vergroten we de kennis en bewustzijn over diversiteit in de stad via uitvoeringsagenda's.

2) Inclusie - waarderen: zien we allemaal de lusten en de lasten van diversiteit?

We vieren wat de grote diversiteit in Amersfoort, en de acceptatie en waardering ervan, ons brengt aan nieuwe inzichten, inspiratie en nieuwe vormen van verbinding. We geven aandacht aan de manieren waarop inwoners en ondernemers in de stad diversiteit op waarde schatten. Dit draagt bij aan het ontstaan van een norm en motiveert mensen om meer stappen te zetten richting inclusie. We herinneren werkgevers aan de social impact die ze kunnen hebben door een inclusieve werkgever te zijn (bijv. door ontwikkeling van het keurmerk). Samen zorgen we ervoor dat we beter zien wat nog nodig is op het gebied van inclusie (bijvoorbeeld door voorbeelden te delen).

3) Inclusie - steunen: waar kunnen we een hand naar de ander uitsteken?

Het maatschappelijke effect 'omzien naar elkaar' willen we waarmaken, door gerichte ondersteuning te bieden. En we stimuleren het dat mensen opstaan voor gelijke behandeling en opkomen voor zichzelf of een ander. We willen inwoners motiveren om een open houding aan te nemen ten opzichte van hun buurt- en stadsgenoten, ook als dat een stapje meer van ons vraagt: elkaar helpen, training in het gebruiken van duidelijke taal, toetsing van nieuwe openbare gebouwen op fysieke toegankelijkheid of expliciet opstaan tegen ongelijke behandeling.

4) Integratie - ontmoeten: waar komen we elkaar tegen?

Elkaar tegenkomen en met elkaar optrekken zijn de belangrijkste voorwaarden voor een geslaagde integratie van alle Amersfoorters. Op deze manier leren mensen respectvol met elkaar omgaan, in de buurt, op het werk of in de stad. Vooral in buurten en wijken willen we ontmoeting stimuleren.

²³ Bijvoorbeeld de plichten die we als gemeente hebben vanuit de nieuwe Wet Inburgering

Andere activiteiten zijn:

- a inzetten op gemengde woningbouw, zodat mensen elkaar in het dagelijks leven voldoende tegenkomen
- b zorgen voor gemengde ontmoetingsplaatsen binnen buurten (zoals buurtcentra, maar ook via de omgevingswet)
- c inclusief wervingsbeleid op de arbeidsmarkt en op scholen zorgt ervoor dat mensen met verschillen elkaar duurzaam kunnen ontmoeten

5) Integratie – begrijpen: hoe kunnen we dichterbij elkaar komen?

Wanneer we elkaar ontmoeten en duurzame relaties opbouwen, leren we vanzelf elkaars ervaringen en perspectieven beter begrijpen. Maar we zien dat bouwen aan verbinding niet altijd vanzelf gaat. En daarom is extra ondersteuning, begeleiding of aandacht nodig om meer begrip te creëren.

- het leren van feitelijke informatie over de maatschappij zoals bij nieuwkomers (daarover later meer)
- begeleiding bij spanningen tussen groepen vanwege botsende waarden of belangen.

In Amersfoort wordt nog te vaak discriminatie ervaren en de polarisatie groeit. Daarom willen we, naast het aanpakken van grensoverschrijdend gedrag, werken aan de vaardigheden die ervoor kunnen zorgen dat het onderlinge begrip groeit. Ook hier beginnen we bij onszelf, en stimuleren we in het onderwijs en in buurten dat mensen leren over luisteren, empathie tonen, nieuwsgierig zijn en dialoog voeren.

6) Integratie – samendoen: hoe kunnen we samenleven in diversiteit?

Alle (groepen) Amersfoorters moeten kunnen meedoen met alle (groepen) Amersfoorters. Bij activiteiten in je buurt, op je werk, op school of bij je sportclub. Meedoen is leren van de Amersfoorter die anders is of zich anders

gedraagt dan jij. Voorwaarde voor meedoen is wel dat je de mogelijkheid hebt om zelfstandig mee te doen. Daarom werken we enerzijds aan het vergroten van de zelfstandigheid om mee te kunnen doen, en anderzijds aan de bereidheid om mee te laten doen. Dit geldt voor de hele samenleving, en de komende jaren richten we ons in het bijzonder op de arbeidsmarkt omdat dit de basis is voor bestaanszekerheid. We willen werkgevers extra stimuleren om verschillende mensen binnen hun organisatie van elkaar te laten leren.

2b Extra inzet voor ondersteuning en versterking van groepen

Inzet op integratie voor nieuwkomers

Wanneer mensen nieuw in Amersfoort komen en de Amersfoortse (en soms ook de Nederlandse) maatschappij nog heel onbekend is, willen en moeten wij zorgen dat zij worden toegerust om mee te kunnen doen. Daarnaast willen we dat zij andere Amersfoorters ontmoeten en elkaar leren kennen, begrijpen en waarderen om samen verder aan de samenleving te bouwen. Ook nieuwe Amersfoorters zonder migratie-achtergrond moeten zich welkom voelen en kennis maken met de stad (bijvoorbeeld door [Amersfoort Aangenaam](#)). Voor veel nieuwkomers is de Nederlandse samenleving nog relatief onbekend en zij weten niet hoe wordt samengeleefd, wat de institutionele en praktische kaders zijn waarbinnen integratie plaatsvindt. Hier investeren wij in zodat nieuwkomers hun weg vinden in de Amersfoortse samenleving.

In Amersfoort zijn veel initiatieven om nieuwkomers de stad en haar inwoners te laten leren kennen. Wij blijven het toejuichen dat velen hun toewijding en expertise tonen in een breed programma dat bedoeld is om te integreren en mee te doen; verder reikend dan de wettelijke inburgeringsplicht. De formele en informele organisaties en netwerken worden verbonden via het Stedelijk Netwerk Integratie.

De nieuwe Wet Inburgering (verwachte ingangsdatum 01/07/2021) is aanleiding om de komende jaren integraler te werken en als gemeente ook actief regie op het inburgeringsbeleid te voeren. De levensdomeinen en de verschillende maatschappelijke terreinen vormen de pijlers van het beleid, zodat voor elke inburgeraar niet alleen een plan wordt gemaakt om de taal te leren, maar ook om bijvoorbeeld lid te worden van een sportclub, te leren over het onderwijsstelsel van zijn kinderen of buurtgenoten te leren kennen. Integratie op het ene maatschappelijke terrein versterkt ook weer integratie op het andere. In de nieuwe wet is extra aandacht voor het meedoen via (betaald) werk. Er moeten plekken zijn voor inburgeraars om (vrijwilligers)werkervaring op te doen, zodat ook via werk duurzaam kan worden geïntegreerd. Dit is ook belangrijk om een betekenisvol bestaan te hebben en regie op je eigen leven, zodat er minder drempels zijn om mee te doen en je plek in de maatschappij te vinden. Tot slot richt een deel van ons beleid zich op de opvang van asielzoekers. In samenwerking met de regio Amersfoort werken we aan de invulling hiervan voor de toekomst. Een belangrijk doel is om voldoende flexibiliteit te bieden voor wisselende instroom en zoveel mogelijk mensen in de Utrechtse regio te kunnen huisvesten. In de komende jaren wordt dit plan uitgewerkt, in lijn met de Amersfoortse kijk op integratie en inclusie.

Inzet op inclusie met ervaringsdeskundigen

Omdat er groepen mensen zijn die maatschappelijke belemmeringen ervaren als het gaat om inclusie, maken we jaarlijks samen met hen concrete uitvoeringsagenda's. Zo spelen we sneller en efficiënter in op wat er leeft en kunnen we hen steunen en het met hen samendoen. De belangrijkste kaders zijn:

- 1 **Regenboogagenda:** Amersfoort is sinds 2008 een Regenboogstad. Dit is een samenwerking tussen het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

en Regenboogsteden in Nederland. De Regenboogsteden en de minister van OCW zetten zich in om de veiligheid, weerbaarheid en sociale acceptatie van LHBTIQ+-inwoners verder te bevorderen. We werken in Amersfoort met een meerjarenplan (de meest recente is de Regenboogagenda 2019-2022) die is opgesteld samen met: Regenboogorganisaties, politie, raadsleden, jongeren, inwoners, sportverenigingen, ambtenaren en hulpverleners. Hierbinnen kiest de gemeente met het Regenboogplatform jaarlijks speerpunten.

- 2 **Toegankelijkheidsagenda:** De toegankelijkheidsagenda is gebaseerd op de negen aandachtsgebieden die aansluiten op het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Dat zijn: Wonen & Gebouwen, Openbare Ruimte, Communicatie & Dienstverlening, Sport & Bewegen, Onderwijs & Ontwikkeling, Verkeer & Vervoer, Cultuur & Toerisme, Werk & Dagbesteding en Zorg & Ondersteuning. Op deze gebieden werken we in Amersfoort aan meer erkenning en vooral concrete mogelijkheden voor mensen met een fysieke, mentale of psychosociale beperking. We richten ons op bewustwording, communicatie en algemene bevordering van de toegankelijkheid. Een actueel voorbeeld is het inclusief werken met en voor laaggeletterde bewoners. De focus ligt op bewustwording om te zorgen dat zelfstandig eigenaarschap wordt genomen op alle domeinen. Bij fysieke projecten en maatschappelijke initiatieven beschouwen wij toegankelijkheid als een randvoorwaarde.

‘Op de eerste plaats is een stevig antidiscriminatie-, antiracismebeleid nodig.’

3 Anti-discriminatieagenda

In 2019 is ook het voorstel opgepakt om een gerichte anti-discriminatieagenda op te stellen. De agenda kan richting geven naast de LHBTIQ+-groep en Amersfoorters met een beperking, ook andere Amersfoorters te ondersteunen die discriminatie ervaren. Zoals mensen met een migratie-achtergrond en ouderen.

Deze agenda is vooral gericht op bewustwording en sensitiviteit bij alle

Amersfoorters. Professionals in de stad nemen een gezamenlijk standpunt in en stellen de norm: discriminatie hoort niet thuis in Amersfoort en elke ervaring van discriminatie nemen we serieus en leren we begrijpen. Daarom moeten we discriminatie aan de kaak stellen door bijvoorbeeld praktijktesten, én we moeten het gesprek voeren over de uitkomst van deze testen en ervaringen van discriminatie op andere plekken. Een voorbeeld hiervan is om bij meldingen niet alleen de klacht juridisch af te wikkelen maar ook te benadrukken hoe belangrijk het is om het gesprek aan te gaan.

Wettelijke kaders en verordeningen

5 Wettelijke kaders en verordeningen

Het Beleidskader Amersfoort Inclusieve Stad geeft samen met de bijbehorende uitvoeringsprogramma's en -agenda's invulling aan de plichten uit:

- Wet maatschappelijke ondersteuning
- Participatiewet
- Jeugdwet
- Wet Publieke Gezondheid

Deze wetten schrijven voor welke taken de gemeenten op deze terreinen hebben, en dat in een beleidsplan moet worden opgenomen op welke wijze invulling aan deze taken wordt gegeven.

De gemeente geeft nadere uitwerking aan de wettelijke plichten in onze verordeningen en beleidsregels.

Wet maatschappelijke ondersteuning	->	Plek in Beleidskader Inclusieve Stad
Sociale samenhang, veiligheid en leefbaarheid. Voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld		Transformatie Piramide Inclusieve Stad: beweging richting de Sociale Basisinfrastructuur. Samenwerking met andere domeinen: Zorg en veiligheid, Leefbaarheid in de wijken, Regionale aansturing en samenwerking.
Het ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers		Thema's Ouder worden en psychische kwetsbaarheid. Lokale aansturing en samenwerking.
Actieve benadering van burgers		Transformatie Piramide Inclusieve Stad: SBI. Inwonerparticipatie, Wijkgericht werken.
Preventie en vroegsignalering		Speerpunten, Leidende principes, Thema Preventie, Thema Ontwikkelen & Opgroeien, Wijkgericht werken.
Het bieden van algemene voorzieningen		Lokale aansturing en samenwerking.
Het bieden van maatwerkvoorzieningen ter ondersteuning van de zelfredzaamheid en participatie		Piramide Inclusieve Stad, Leidende principes, Lokale aansturing en samenwerking.
Het bieden van maatwerkvoorzieningen op het gebied van beschermd wonen en opvang		Thema Psychische kwetsbaarheid.
Uitvoering geven aan het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap		Thema Samenleven in diversiteit, Samenwerking met andere domeinen - Wonen en zorg.

Het versterken van de participatie van ingezetenen die geestelijke gezondheidszorg nodig hebben	Thema Psychische kwetsbaarheid.
De wijze waarop wordt gewaarborgd dat sprake is van een zo integraal mogelijke dienstverlening op het gebied van maatschappelijke ondersteuning, publieke gezondheid, preventie, zorg, jeugdhulp, onderwijs, welzijn, wonen, werk en inkomen	Integrale benadering en inhoud van dit Beleidskader Amersfoort Inclusieve Stad. Toepassing van het concept Positieve Gezondheid. Samenwerking met andere domeinen.
De samenwerking met zorgverzekeraars en zorgaanbieders als bedoeld in de Zvw	In de diverse thema's (Preventie, Ouder worden, Psychische kwetsbaarheid). Samenwerking met andere domeinen: Gezondheidsakkoord.
De keuzemogelijkheden tussen aanbieders	Regionale contractering en inkoop van ondersteuning en zorg.
De toegankelijkheid van voorzieningen, diensten en ruimten voor mensen met een beperking	Samenleven in diversiteit.
De wijze waarop continuïteit wordt gewaarborgd	De Startfoto verbindt: <ul style="list-style-type: none"> • het oude Beleidskader Sociaal Domein • de Monitors Sociaal Domein • trends en ontwikkelingen op het gebied van sociaal domein en inclusieve stad • Thema's die de komende jaren onze aandacht en inzet vragen
De mogelijkheden om met inzet van begeleiding mensen zo lang mogelijk in de eigen woonomgeving te laten blijven	Thema's Ouder worden, Psychische kwetsbaarheid, Samenwerking met andere domeinen - Wonen en zorg.
De wijze waarop ingezetenen worden geïnformeerd over cliëntondersteuning	Toegang tot ondersteuning en zorg.
In het plan moet worden aangegeven welke resultaten het gemeentebestuur wil bereiken in de toekomstige periode, welke criteria worden gehanteerd om te meten hoe deze resultaten zijn behaald en welke outcomecriteria worden gehanteerd ten aanzien van aanbieders	Onze doelen. Link tussen maatschappelijke effecten en de monitor (doelenboom, met richtinggevende criteria). Regionale contractering en inkoop van ondersteuning en zorg.

Jeugdwet	->	Beleidskader Inclusieve Stad
Preventie		Speerpunten, leidende principes, thema Preventie, Thema Ontwikkelen & Opgroeien, wijkgericht werken.
Jeugdhulp		Thema Ontwikkelen & Opgroeien, Regionale aansturing en samenwerking, Regionale contractering en inkoop van ondersteuning en zorg.
Uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen		Zorg en veiligheid, Regionale aansturing en samenwerking.
Uitvoering van jeugdreclassering		Zorg en veiligheid, Regionale aansturing en samenwerking.
Gemeentelijke visie en beleidsdoelstellingen		Onze doelen, thema Ontwikkelen & Opgroeien.
Samenhang met taken Veilig Thuis		Zorg en veiligheid, bovenregionale samenwerking zorg en veiligheid.
Resultaten en outcomecriteria		Onze doelen. Link tussen maatschappelijke effecten en de monitor (doelenboom, met richtinggevende criteria). Regionale contractering en inkoop van ondersteuning en zorg.
Verantwoordelijkheidstoedeling		Lokale aansturing en samenwerking, Regionale aansturing en samenwerking.
Aandacht voor behoeften van kleine doelgroepen		Leidende principes, Landelijke inkoop.
Borgen rechten personen met een handicap		Onze doelen: Inclusieve Stad. Thema's Ontwikkelen & Opgroeien en Samenleven in diversiteit.

Participatiewet	->	Beleidskader Inclusieve Stad
1 Het college ondersteunt bij arbeidsinschakeling		Thema Bestaanszekerheid & Participatie. Regionale samenwerking Werk en inkomen.
2 Het college verleent bijstand aan personen hier te lande die in zodanige omstandigheden verkeren of dreigen te geraken dat zij niet over de middelen beschikken om in de noodzakelijke kosten van het bestaan te voorzien.		Thema Bestaanszekerheid & Participatie.
3 Het college ontwikkelt beleid t.b.v. het verrichten van een tegenprestatie als bedoeld in art.9 eerste lid onderdeel c, en voert dit uit, overeenkomstig de verordening <ul style="list-style-type: none"> Het college werkt bij de uitvoering van het eerste lid samen met Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen 		Thema Bestaanszekerheid & Participatie. Regionale samenwerking Werk en inkomen.
Regels bestrijding misbruik		Tegengaan van fraude.
Gemeentelijke samenwerking		Thema Bestaanszekerheid & Participatie. Regionale samenwerking Werk en inkomen.
Periodiek plan omtrent de wijze waarop het college uitvoering zal geven aan het verdrag inzake de rechten van personen met een handicap		Onze doelen: Inclusieve Stad. Thema's Bestaanszekerheid & Participatie en Samenleven in diversiteit.

Wet Publieke Gezondheid	->	Beleidskader Inclusieve Stad
Het college van burgemeester en wethouders bevordert de totstandkoming en de continuïteit van en de samenhang binnen de publieke gezondheidszorg en de afstemming ervan met de curatieve gezondheidszorg en de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen.		Beleidskader Inclusieve Stad, Gezondheidsbeleid, Positieve Gezondheid, Samenwerking met andere domeinen - Gezondheidsakkoord.
1 Het college van burgemeester en wethouders draagt zorg voor de uitvoering van de jeugdgezondheidszorg .		Gezondheidsbeleid, Thema Ontwikkelen & Opgroeien.
2 Ter uitvoering van de in het eerste lid bedoelde taak draagt het college van burgemeester en wethouders in ieder geval zorg voor: <ul style="list-style-type: none"> a Het op systematische wijze volgen en signaleren van ontwikkelingen in de gezondheidstoestand van jeugdigen en van gezondheidsbevorderende en -bedreigende factoren, b Het ramen van de behoeften aan zorg, c De vroegtijdige opsporing en preventie van specifieke stoornissen, met uitzondering van het perinatale onderzoek op phenylketonurie (PKU), congenitale hypothyroïdie (CHT) en adrenogenitaal syndroom (AGS), d Het geven van voorlichting, advies, instructie en begeleiding, e Het formuleren van maatregelen ter beïnvloeding van gezondheidsbedreigingen. 		Impactgedreven werken (data en kennis), Thema Preventie, Gezondheidsbeleid, Thema Ontwikkelen & Opgroeien, wijkgericht werken, link met Monitor Inclusieve Stad.
Het college van burgemeester en wethouders draagt zorg voor de uitvoering van de ouderengezondheidszorg		

<p>Ter uitvoering van de in het eerste lid bedoelde taak draagt het college van burgemeester en wethouders in ieder geval zorg voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> a Het op systematische wijze volgen en signaleren van ontwikkelingen in de gezondheidstoestand van ouderen en van gezondheidsbevorderende en -bedreigende factoren; b Het ramen van de behoeften aan zorg; c De vroegtijdige opsporing en preventie van specifieke stoornissen als comorbiditeit; d Het geven van voorlichting, advies, instructie en begeleiding; e Het formuleren van maatregelen ter beïnvloeding van gezondheidsbedreigingen. 	<p>Impactgedreven werken (data en kennis), Thema Preventie, Gezondheidsbeleid, Thema Ouder worden, wijkgericht werken, link met Monitor Inclusieve Stad.</p>
<p>Infectieziektebestrijding</p>	<p>Belegd bij GGD regio Utrecht.</p>
<p>Gemeentelijke gezondheidsdienst</p>	<p>Belegd bij GGD regio Utrecht.</p>

Effectenweb - Inclusieve Stad 2021

Maatschappelijke effecten

ER-doelen

Bijbehorende indicatoren worden nog opgesteld.

Transformatie Sociaal Domein

Effectenweb

Samenhangende doelstellingen

Bevorderen inzet eigen mogelijkheden en/of het sociaal netwerk van cliënt

Versterken sociale basisinfrastructuur en de civil (pedagogische society)

Vernieuwen, verbreden en flexibiliseren van de (specialistische) hulp en ondersteuning

Bevorderen van de integraliteit in de hulp en ondersteuning

Bevorderen doeltreffendheid van hulp en ondersteuning en efficiënte inzet van de financiële middelen

Bijbehorende indicatoren worden nog opgesteld.

Colofon

Uitgave: Gemeente Amersfoort
Redactie: Gemeente Amersfoort
Vormgeving: Harry Prins grafisch ontwerp
Doorendoor ontwerp (Illustraties: voorzijde en sociaal domein p16)

De vermelde quotes zijn afkomstig van deelnemers aan de werkconferentie Inclusieve stad die plaats vond op 16 en 26 okt. 2020.

© Gemeente Amersfoort
Januari 2021

Gemeente Amersfoort

Postadres
Postbus 4000
3800 EA Amersfoort

Bezoekadres
Stadhuisplein 1
3811 LM Amersfoort

T 14 033
E info@amersfoort.nl
I www.amersfoort.nl